

СОДРЖИНА

ТРГОВИЈА

- Закон за заштита на потрошувачите (ЗЗП).....5

НАДОМЕСТОЦИ ОД ПЛАТА

- Новогодишен надоместок, 13-та плата, бонус за деловна успешност и регрес за годишен одмор.....53

ПРАВО И ЛЕГИСЛАТИВА

- Подоблици на правото на сопственост.....75

ПЛАТИ И НАДОМЕСТОЦИ

- Плати за месец Ноември 2022 година.....87

ТЕКОВНИ ИНФОРМАЦИИ

- Коефициент на МДБ за Октомври 2022 година.....108
- Коефициент на пораст на цените за Октомври 2022 година.....109
- Референтна каматна стапка за период од 01.01 до 31.12.2022 година.....111
- Цени на гориво.....113
- Курсни листи117
- Рокови за поднесување во Ноември 2022 година.....124

ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ.....126

ТРГОВИЈА

- Закон за заштита на потрошувачите (ЗЗП)

НАДОМЕСТОЦИ ОД ПЛАТА

- Новогодишен надоместок, 13-та плата, бонус за деловна успешност и регрес за годишен одмор

ПРАВО И ЛЕГИСЛАТИВА

- Подоблици на правото на сопственост

ПЛАТИ И НАДОМЕСТОЦИ

- Плати за месец Ноември 2022

ТЕКОВНИ ИНФОРМАЦИИ

- Коефициент на МДБ за Октомври 2022
- Коефициент на пораст на цените за Октомври 2022
- Референтна каматна стапка за период од 01.01 до 31.12.2022
- Цени на гориво
- Курсни листи
- Рокови за поднесување во Ноември 2022

ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ

СКОПЈЕ, НОЕМВРИ 2022

ТРГОВИЈА

дипл.економист Ромео Костадинов

ЗАКОН ЗА ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИТЕ (ЗЗП)

Законот за заштита на потрошувачите, покрај тоа што врши усогласување со европското законодавство, внесува свежина во сложените купопродажни односи, со цел заштита на послабата страна – потрошувачот.

ВОВЕД

Со Законот за заштита на потрошувачите (“Службен весник на РСМ” 236/22), се уредуваат правата и обврските на потрошувачите и на трговците во потрошувачките односи.

Со ЗЗП се воспоставени и пропишани начините и постапките на заштита на правата и информирањето на потрошувачите, унапредувањето на знаењето на потрошувачите за нивните права и начините и постапките на нивна заштита.

Поради обемот на законот, во овој текст ќе дадеме осврт, на некои од одредбите, кои би требало да го задржат вниманието врз спроведувањето на законот, во првиот дел од периодот, од неговото стапување во сила.

Правата и обврските на здруженијата и сојузите чија област на дејствување е остварувањето на целите на заштита на правата на потрошувачите, правата и обврските на надлежните органи, тела и други носители на заштитата на правата на потрошувачите, како и други прашања од значење за положбата и заштитата на правата на потрошувачите, се содржани во новодонесениот ЗЗП.

Примената на одредбите од ЗЗП не влијае на правата кои потрошувачите ги имаат врз основа на други закони.

Деловни Информации бр.11/2022

Секоја договорна одредба или спогодба, со којашто се исклучуваат или се намалуваат правата на потрошувачот утврдени со ЗЗП или со којашто потрошувачот од истите се откажува е ништовна.

Ако со ЗЗП поинаку не е уредено, на потрошувачките односи ќе се применуваат одредбите од Законот за облигации.

Ако со ЗЗП поинаку не е уредено, во постапката за инспекциски надзор, ќе се применуваат одредбите од Законот за инспекциски надзор.

Одредбите на меѓународните спогодби и договори за заштита на потрошувачите, кои ги ратификувала РСМ, непосредно ќе се применуваат, во случаи кога даваат поголема заштита на потрошувачите.

1. ОБВРСКИ ЗА ИНФОРМИРАЊЕ И ДРУГИ ОБВРСКИ НА ТРГОВЦИТЕ ВО ПОТРОШУВАЧКИТЕ ОДНОСИ

Важноста за информирањето на купувачите за видот на стоките, начинот на нивна употреба, значењето, составот, како и други специфики поврзани со употребата на стоките е од суштинско значење за објективна и чесна трговска дејност.

Стока е секој опиплив подвижен предмет, со исклучок на стоките што се продаваат во постапка за извршување или поинаку, според овластување утврдено со закон, како и водата, гасот и електричната енергија, што се нудат за продажба во точно определен волумен или количество.

Трговец е физичко или правно лице кое снабдува стоки или дава услуги, односно истите ги нуди, вклучително и преку други субјекти кои дејствуваат во негово име или за негова сметка, за целите на неговата трговска, деловна, занаетчиска или професионална дејност, без оглед дали е во јавна или во приватна сопственост.

Потрошувач е секое физичко лице кое набавува стоки или користи услуги за целите што не спаѓаат во рамките на неговата трговска, деловна, занаетчиска или професионална дејност.

Деловни Информации бр.11/2022

1.1. Општа обврска за информирање на потрошувачите

Општите обврски за информирање на купувачите, се основни информации за стоките, кои се нудат за продажба.

Согласно одредбите од член 6 став 1 од ЗЗП, трговецот е должен на потрошувачот да му ги даде, на јасен, видлив и читлив начин, а преку амбалажа, приврзок, налепница, упатство, декларација, изјава, сертификат и/или на друг соодветен документ, најмалку следниве точни, целосни и корисни информации, за:

1) бележите, квалитетот, начин на употреба и функционалноста на стоките или услугите;

2) влијанието на одредени стоки или услуги врз животната средина и животот, здравјето и благосостојбата на луѓето, како и за мерките за заштита, согласно со важечките прописи и стандарди и

3) името или називот, географската адреса и другите податоци значајни за определување на идентитетот на трговецот.

Функционалност е способност на стоката, односно на дигиталната содржина или дигиталната услуга, да ги извршува своите функции, имајќи ја предвид нејзината намена.

Трговецот е должен, информациите од член 6 став 1 на потрошувачот, да му ги даде напишани на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на јазикот кој го зборуваат најмалку 20% од граѓаните на територијата на РСМ и неговото писмо, што не ја исклучува можноста од истовремена употреба и на други јазици, како и на знаци или пиктограми што се лесно разбирливи за потрошувачот.

Во случај на сомневање дали трговецот постапил согласно со одредбите од член 6 ставови 1 и 2, докажувањето е на товар на трговецот.

Трговецот може да го извести, лично или по писмен пат, со користење на сите расположливи средства за комуникација, потрошувачот или потенцијалниот потрошувач, кој изразил интерес за купување на производ, за главните карактеристики на производот, начинот на употреба и одржување, технолошките унапредувања и/или карактеристиките на идните верзии на производот.

Деловни Информации бр.11/2022

За да ги информира потрошувачите за главните карактеристики на производот и во согласност со неговата деловна политика или трговска пракса, трговецот може:

- да го демонстрира користењето на производот на продажното место и/или
- да го предаде производот на заинтересираниот потрошувач заради бесплатна проба, тестирање или други форми на аранжмани за проба пред купување, под услов потрошувачот да биде запознаен однапред со условите на таквиот аранжман.

Наведените одредби (член 6 став 1, 2, 3, 4 и 5) не ги исклучуваат обврските за означување на стоки или услуги, одредени со посебни прописи.

1.2. Истакнување на услови за продажба на стоки и за давање услуги

Согласно одредбите од член 7 од ЗЗП, трговецот е должен јасно, видливо и читливо да ги истакне општите услови за продажба на стоки и за давање услуги, во неговите деловни простории.

Посебните услови за продажба на стоки и за давање услуги, трговецот е должен јасно, видливо и читливо да ги истакне, на начин што потрошувачот ќе може лесно да воочи дека се однесуваат само на одредени стоки или услуги.

Кога посебните услови за продажба на стоки и за давање услуги се однесуваат на одделни групи потрошувачи, трговецот е должен истите јасно, видливо и читливо да ги истакне на начин што потрошувачот ќе може лесно да воочи, дека се однесуваат само на одделни групи потрошувачи.

Кога посебните услови за продажба на стоки и за давање услуги, се однесуваат на начините и средствата за плаќање, трговецот е должен истите јасно, видливо и читливо да ги истакне на начин што потрошувачот ќе може лесно да ги воочи и идентификува расположливите начини и средства за плаќање.

Деловни Информации бр.11/2022

2. АМБАЛАЖА

Амбалажа е надворешната обвивка на стоката со која--што истата се штити од одредени надворешни влијанија при транспорт, ставање во промет, нудење на продажба или продажба (како на пример повратна или неповратна, „еко“ - разградлива и/или неразградлива и слично).

Согласно одредбите од член 8 од ЗЗП, трговецот е должен стоките да ги става во промет во амбалажа што е соодветна на обликот, големината, обемот, количината и својствата на стоките, на начин што не може да создаде забуна кај потрошувачот за некој од овие белези на стоката.

Амбалажата не смее да биде штетна по животот, здравјето и благосостојбата на луѓето.

Кога стоките се во рефусна состојба, трговецот е должен на потрошувачот да му обезбеди нивно пакување во соодветна амбалажа.

Стока во рефусна состојба е стока што не е претходно спакувана и што се мери во присуство на потрошувачот.

Во случаите на продажба на стоки во рефус, потрошувачот не е обврзан да ја плати цената на амбалажата, освен кога ова не му е изречно претходно нагласено или е јасно, видливо и читливо означено во деловните простории на трговецот.

Во случаите кога стоката, на барање на потрошувачот, се завиткува или пакува на посебен начин, вклучувајќи и посебни украсувања, потрошувачот не е обврзан да ја плати цената за ова, освен кога ова не му е изречно претходно нагласено или е јасно, видливо и читливо означено во деловните простории на трговецот.

Деловни простории се недвижни малопродажни простории каде што трговецот ја врши својата дејност на континуирана основа, како и подвижни малопродажни простории каде што трговецот ја врши својата дејност на вообичаена основа, а се: дуќаните, штандовите, камионите, без оглед дали дејноста се врши сезонски, како и штандовите на пазарите и саемите и слично.

На барање на потрошувачот, трговецот е должен да ја задржи амбалажата.

Трговецот е должен кауцијата за амбалажа да ја врати при враќање на амбалажата со приложена сметка со која ја купил стоката и ја платил кауцијата.

**3. ЗАБРАНА НА УСЛОВЕНИ
ПРОДАЖБИ И ДАВАЊА УСЛУГИ**

Забрането е трговецот да ги условува потрошувачите при продажбата на стоки или давањето услуги, со набавка на кои било други стоки и/или услуги од не го или од трет субјект.

Секоја спогодба спротивна на забраната е ништовна.

Одредбите на забрана не се однесуваат на определувањето на максимален број на стоки од ист вид набавени од страна на потрошувачот при потрошувачки односи.

4. ЗАМЕНА СО ДРУГА СТОКА

Трговецот има обврска на барање на потрошувачот кој кај него има купено стока, а што не е соодветна во однос на формата, големината, моделот, бојата, бројот или од други причини, истата да ја замени со стока што има соодветен квалитет, освен во случај на стока изработена по нарачка од потрошувачот.

Трговецот е должен да изврши замена на стоката, во рок од 15 дена сметано од денот кога стоката му е предадена на потрошувачот.

Замената на стоката со соодветен квалитет се врши ако стоката не била употребувана, ако се сочувани нејзините изглед, употребни својства, пломби и фабрички означувања, како и сметката што на потрошувачот му била издадена заедно со стоката.

Ако во моментот на поднесувањето на барањето од страна на потрошувачот трговецот нема соодветна стока, во смисла на стока што ќе одговара на неговите потреби, потрошувачот има право, по свој избор да бара:

1) да го раскине договорот и да бара враќање на платениот износ или

2) да ја замени стоката со друга соодветна стока кога трговецот ќе располага со таква стока.

Трговецот е должен да го извести потрошувачот кој барал замена на стоката дека располага со таква стока во рок што не може да биде подолг од 30 дена од денот на приемот на барањето за замена на стоката.

Деловни Информации бр.11/2022

5. ОЗНАЧУВАЊЕ НА ЦЕНИТЕ

Согласно член 11 трговецот е должен да ги означи стоките со продажната и единичната цена за стоките, на недвосмислен, видлив, читлив и јасен начин, а со цел за подобра информираност на потрошувачот и за олеснување на споредливоста на цените.

Единична цена е крајната цена за еден килограм, за еден литар, за еден метар, за еден квадратен метар или за еден кубен метар од стоката, како и друга единица за количество што општо и вообичаено се користи во државата при ставањето на одделни стоки на пазарот, вклучувајќи ги и данокот на додадена вредност и сите други јавни давачки.

Трговецот е должен да ги означи цените на услугите на начин на којшто се означуваат цените на стоките, со соодветни прилагодувања.

Цената на стоките и услугите мора да биде означена **во денари**, освен ако со друг закон поинаку не е определено.

5.1. Начини на означување на цената

Согласно одредбите од член 13 продажната, односно единичната цена мора да биде означена на самата стока, односно на нејзината амбалажа, кога тоа е возможно.

По исклучок дозволено е продажната, односно единичната цена да биде означена под, над или покрај местото каде што стоката е изложена, со јасно, видливо и читливо упатување на соодветната стока, а на начин што не предизвикува забуна кај потрошувачот, за тоа на која стока се однесува соодветната цена.

Трговецот е должен да ја означи цената на начин на којшто стоката и нејзините означувања не се оштетуваат.

Трговецот е должен да се придржува на означените продажни, односно единични цени.

Кога стоката се става во промет при што се врши намалување на цената, трговецот може соодветната стока да ја означи со најмногу две цени со наведување на новата цена покрај видливо прецртаната претходна цена.

Деловни Информации бр.11/2022

Кога во деловните простории на трговецот се врши и продажба на мало, покрај продажбата на големо, трговецот е должен на недвосмислен, видлив, читлив и јасен начин да ја означи прво малопродажната цена, а потоа и големопродажната цена на стоките.

5.2. Означување на цената со ценовници и тарифници

Покрај начинот на означувањето на цените определен со членот 13 од ЗЗП, дозволено е означувањето на цените да се врши и по пат на ценовници или тарифници, (член 14).

Кога означувањето на цените на услугите се врши само по пат на ценовници или тарифници, истото мора да биде на недвосмислен, видлив, читлив и јасен начин.

На барање на потрошувачот, трговецот е должен да му ги стави ценовниците или тарифниците на располагање.

5.3. Видови на означување на цената

Согласно одредбите од член 15 единичната цена мора да биде означена и кога стоките се продаваат како единствен производ или поединечно како дел од единствениот производ.

Не е потребно да се означува единичната цена, кога е иста со продажната цена.

Кога согласно со посебните прописи е потребно да се означат нето масата и нето масата на сува материја за одредени, претходно пакувани стоки, доволно е да се означи единичната цена за нето маса на сува материја.

Кај стоките во рефусна состојба, се означува само единичната цена.

5.4. Соодветна примена за целите на огласување

Согласно одредбите од член 16, претходно наведените одредби за цените се применуваат и при огласувањето на стоките.

Кога при огласувањето на стоките се наведува продажната цена на стоките, мора да се наведе и нивната единична цена (член 16 став 2).

Одредбата од став 2 на член 16 се однесува и кога се применува единица време за извршена услуга.

Деловни Информации бр.11/2022

5.5. Исклучоци

Согласно одредбите од член 17, обврската на трговецот за означување на цените, (член 11, 12, 13, 14 и 15), не се применува во случаите кога при вршење на одредена услуга, потрошувачот набавува определена стока, во случаите на аукциска продажба, како и во случаите на продажба на уметнички дела и антиквитети.

Трговецот не е обврзан да ја означи стоката со единична цена за стоките, кај кои ваквото означување не е корисно, со оглед на природата или намената на стоката или кога ова би можело да предизвика забуна кај потрошувачот (член 17 став 20).

Листата на стоки за кои не е потребно означување на единичната цена, како и Листата на непрехранбени стоки или нивни категории на коишто, независно од став 2 на член 17, трговецот е должен да ја означи единичната цена, ги пропишува министерот за економија.

6. ПРОДАЖНИ ПОТТИКНУВАЊА

Продажни поттикнувања се посебните облици на ставање во промет, кога стоките или услугите се нудат под поповолни услови во однос на претходното или редовното нудење, односно по намалени цени или други ценовни погодности, со посебни услови на продажба, испорака или други погодности, со ветување награда или учество во наградна игра, со придружни подароци, како и со кои било други погодности.

Трговецот е должен да ги спроведува продажните поттикнувања на стоките и услугите, така што истите:

1) да бидат со рок на важење и зачестеност, согласно со ЗЗП, а во однос на редовната понуда на трговецот и

2) да се однесуваат на количината на стоки или на достапноста на услуги што се доволни да се задоволат потребите на поголем број потрошувачи.

Трговецот е должен при спроведување на продажно поттикнување на стоките и услугите, да ги наведе следниве информации (согласно член 19 став 1):

1) одредување на видот и начинот на поттикнување;

2) прецизно и јасно определување на стоките или услугите на коишто се однесува;

Деловни Информации бр.11/2022

3) рокот на траење на поттикнувањето, со означување на датумот на негов почеток;

4) сите евентуални посебни услови поврзани со остварувањето на правата што произлегуваат од поттикнувањето и

5) кога е применливо, вкупните трошоци поврзани со добивањето или преземањето на стоката, вклучувајќи ја испораката, како и напомена на трошоците и другите надоместоци што се на товар на потрошувачот.

Во случаите кога продажното поттикнување се однесува на намалување на цената или на друг облик на ценовна погодност, продажното поттикнување мора, покрај претходно наведените информации, да содржи и информации за споредување, односно прикажување на продажната цена, односно единична цена во однос на претходната продажна цена, односно претходната единична цена.

Во случаите кога продажното поттикнување се однесува на намалување на цената или на друг облик на ценовна погодност, трговецот може соодветната стока да ја означи со најмногу две цени, со наведување на новата цена покрај видливо прецртаната претходна цена.

Трговецот е должен при издавање на **ваучери, купони и друг продажен документ**, покрај податоците од член 19 став 1 во истите да наведе и информации за нивниот издавач, како и за паричната вредност или за висината на намалувањето.

7. ПОСЕБНИ ОБЛИЦИ НА СТАВАЊЕ ВО ПРОМЕТ

Како посебни облици на ставање во промет, се сметаат случаите на продажни поттикнувања, кога стоките или услугите се ставаат во промет со цени што се пониски од цените по кои што соодветните стоки или услуги редовно се ставаат во промет.

Посебни облици на ставање во промет се: **распродажбата, акциската продажба** (акција), **промотивната продажба** (промоција), **сезонското намалување**, ставањето во промет на **стоки со недостаток или грешка** и ставањето во промет на стоки на коишто **им изминува рокот на употреба** (член 20 став 2).

Трговецот **е должен** при спроведувањето на посебните облици на ставање во промет на стоките или услугите, со цени што се пониски од цените, по кои што соодветните стоки и услуги редовно се ставаат во промет, посебните облици **да ги означува со називите** наведени напред во член 20 став 2 од ЗЗП.

Деловни Информации бр.11/2022

7.1. Означување на цените

Трговецот е должен стоките или услугите да ги означи со претходна продажната цена и со намалената продажна цена **за време на целото траење** на посебниот облик на ставање во промет согласно со член 20 став 2 од ЗЗП.

Продажна цена е крајната цена за единица на некоја стока или пак за дадена количина на стоката, вклучувајќи ги и данокот на додадена вредност и сите други јавни давачки.

Кога трговецот спроведува посебни облици на ставање во промет што се последователни, секој нареден посебен облик на ставање во промет се смета за самостоен.

При спроведувањето на посебните облици на ставање во промет, дозволено е намалувањето на цените да се врши само на некој од следниве начини:

- 1) со означување на новата цена покрај прецртаната, но сè уште видлива, претходна продажна цена;
- 2) со означување на новата и претходната продажна цена со зборовите: „нова цена“ и „стара цена“, соодветно или
- 3) со наведување на процентот на намалување на цената, а при истовремено означување на новата цена покрај прецртаната, но сè уште видлива, претходна цена.

Како **претходна продажна цена** се смета **најниската цена** што трговецот ја означувал, **најмалку 30 дена** пред започнувањето на означувањето на посебниот облик на ставање во промет (член 21 став 4).

Одредбите од став 4 на член 21 не се однесуваат на случаите кога трговецот за време на важењето на посебниот облик на ставање во промет ќе добие нова испорака на стоки што се веќе опфатени со посебниот облик на ставање во промет.

Трговецот е должен, пред почетокот на спроведувањето на посебниот облик на ставање во промет, да изврши евидентирање на претходната продажна цена и на намалената цена, согласно со Законот за трговија.

Одредбите од член 21 не се применуваат на договорите на далечина и на договорите вон деловните простории на трговецот, **како и во случаите кога посебниот облик на ставање во промет трае помалку од три дена.**

Деловни Информации бр.11/2022

Договор на далечина е договор склучен помеѓу потрошувачот и трговецот во рамките на организирана продажба на далечина или на систем за давање услуги, без истовремено физичко присуство на трговецот и потрошувачот, со исклучиво користење на едно или повеќе средства за комуникација на далечина, а сè до времето на склучувањето на договорот и вклучувајќи го и времето на склучување на договорот.

Договор вон деловните простории на трговецот е договор помеѓу потрошувачот и трговецот:

а) склучен со истовремено физичко присуство на трговецот и потрошувачот во место што не е деловната просторија на трговецот;

б) за којшто понудата за негово склучување е направена од страна на потрошувачот со истовремено физичко присуство на трговецот и потрошувачот во место што не е деловната просторија на трговецот;

в) склучен во деловните простории на трговецот или по пат на средство за комуникација на далечина, а непосредно по личното и поединечно пристапување кон потрошувачот, во место што не е деловната просторија на трговецот, со истовремено физичко присуство на трговецот и потрошувачот или

г) склучен за време на излет организиран од страна на трговецот со цел или дејство на промоција или продажба на стоки или услуги на потрошувачот.

7.2. Обврски во поглед на стоките или услугите

При спроведувањето на посебните облици на ставање во промет, трговецот е должен физички да ги одвои стоките опфатени со некој од посебните облици на ставање во промет, освен во случаите кога трговецот извршил јасно означување на стоките опфатени со некој од посебните облици на ставање во промет.

Трговецот е должен, при посебните облици на ставање во промет, јасно, видливо и читливо да истакне за кој посебен облик на ставање во промет се работи.

Одредбата за физичко издвојување не се применува кога посебниот облик на ставање во промет се однесува на целиот асортиман на стоките или услугите што ги нуди трговецот.

Деловни Информации бр.11/2022

7.3. Распродажба

Распродажбата, согласно член 23, како посебен облик на ставање во промет на стоките или услугите, е дозволена само во некој од следниве случаи:

- 1) престанување на работењето на трговецот;
- 2) престанување на работењето на трговецот во неговите дотогашни деловни простории;
- 3) престанување на ставањето во промет на одредени стоки или услуги од предметот на работење на трговецот или
- 4) при вршење сложени градежни зафати во или на деловните простории на трговецот.

Распродажбата е дозволена само под услов трговецот да не продолжи со нудење на стоките или услугите во неговите дотогашни деловни простории, односно со ставање во промет на одредените стоки или услуги во рок не пократок од шест месеци од денот на завршувањето на распродажбата.

7.4. Акциска продажба (акција)

Акциската продажба (акција), како посебен облик на ставање во промет на ограничен број стоки или услуги, во однос на сите стоки или услуги што ги нуди трговецот, се спроведува во рок на траење не подолг од 30 дена.

Стоките или услугите ставени на акциска продажба мораат да бидат јасно, видливо и читливо означени со зборовите: „акција“ или „акциска продажба“.

При огласувањето на акциската продажба, трговецот е должен да го наведе нејзиното траење.

7.5. Промотивна продажба (промоција)

Промотивната продажба (промоција), како посебен облик на ставање во промет на ограничен број нови стоки или услуги, во однос на сите постојни стоки или услуги што ги нуди трговецот се спроведува во рок на траење не подолг од осум дена.

Стоките или услугите ставени на промотивна продажба мораат да бидат јасно, видливо и читливо означени со зборовите: „промоција“ или „промотивна продажба“.

Деловни Информации бр.11/2022

При огласувањето на промотивната продажба, трговецот е должен да го наведе нејзиното траење.

7.6. Сезонско намалување

Сезонското намалување, како посебен облик на ставање во промет на стоките или услугите, се спроведува по завршувањето на соодветната сезона, во следниве периоди:

- 1) летно сезонско намалување во периодот помеѓу 25 август и 25 септември во тековната година и**
- 2) зимско сезонско намалување во периодот помеѓу 25 декември од тековната и 25 јануари од наредната година.**

7.7. Ставање во промет на стоки со недостаток или грешка

Кога трговецот става во промет стоки со недостаток или грешка, е должен истите физички да ги одвои од останатите стоки, како и јасно, видливо и читливо да ги означи како стоки со недостаток или грешка (член 27 став 1).

Кога природата на стоките ова го налага, трговецот должен јасно, видливо и читливо да ги означи и видот и природата на недостатокот или грешката.

7.8. Ставање во промет на стоки на коишто им изминува рокот на употреба

Трговецот е должен при ставање во промет на стоки на коишто им изминува рокот на употреба физички да ги одвои овие стоки, како и јасно, видливо и читливо да ги означи дека на истите им изминува рокот на употреба, при што на истите се применуваат прописите што се однесуваат на означувањето на роковите на употреба согласно член 28 од ЗЗП.

8. ЗАЕДНИЧКИ ПОНУДИ НА СТОКИ ИЛИ УСЛУГИ

Заедничка понуда е понудата која се дава кога набавката на стоките или услугите е зависна или е во врска со набавката на некоја друга стока и/или услуга.

Деловни Информации бр.11/2022

Заедничката понуда согласно член 29 од ЗЗП е дозволена доколку:

1) секоја од стоките или услугите можат одделно да се набават по нивната редовна цена во истите деловни простории на трговецот и

2) потрошувачот јасно е информиран за можноста од одделна набавка и за редовната цена на секоја од стоките или услугите.

Дозволено е бесплатно, заедно со некоја друга стока или услуга, да се нудат:

1) стоки помошни, споредни или придружни на главната стока, а што се посебно прилагодени за оваа стока од страна на нејзиниот производител и што се испорачуваат истовремено и заедно со главната стока за целите на проширување или подобрување на употребата на главната стока;

2) пакувања, обвивки или контејнери што се користат за заштита и пакување на стоката, имајќи ги предвид нивните природа и вредност;

3) ситни подароци или мали услуги што се сметаат за вообичаени во трговската практика, како и испораката, поставувањето, монтажата, склопувањето, составувањето, контролата и одржувањето на стоките што се ставаат во промет;

4) мостри и примероци обезбедени од страна на производителот или продавачот на големо на главната стока, под услов истите да се нудат во количина, обем или мерка што исклучително се суштествени за процена на својствата или квалитетот на главната стока и

5) разни ваучери, купони, картички или друг продажен документ од страна на трговецот за намалувања на цените или други ценовни погодности.

9. НАЧИНИ НА ПЛАЌАЊЕ, СМЕТКА И ДРУГИ ОБВРСКИ ПРИ ПЛАЌАЊЕ

9.1. Известување за начините и средствата за плаќање

Трговецот е должен да го извести потрошувачот, пред истиот да стане обврзан во потрошувачкиот однос, за расположливите начини и средства за плаќање.

Деловни Информации бр.11/2022

9.2. Сметка

Трговецот согласно член 32, мора за продадениот производ, односно извршената услуга на потрошувачот да му издаде фискална сметка, односно јасно видлива и читливо напишана сметкопотврда или фактура, доколку со друг пропис поинаку не е определено.

Трговецот мора на потрошувачот да му овозможи проверка на точноста на пресметаниот износ по однос на квалитетот и количината на купениот производ, односно извршената услуга.

За издавање на сметката не е дозволено дополнително да се наплатува.

9.3. Наплата на поправка и/или одржување на стоките и дополнителните плаќања

Согласно одредбите од член 33 став 1 од ЗЗП, за извршените услуги на поправка и/или одржување на стоките чијашто вредност е повисока од 5.000 денари, трговецот е должен на потрошувачот да му достави **понуда во пишана форма**, на хартија или на друг траен носач, со опис на работите, потребните материјали и делови.

Кога во текот на поправката и/или одржувањето на стоките ќе се појави потреба за дополнителни работи, потребни материјали или делови, трговецот е должен да постапи согласно со одредбите од законот што се однесуваат на дополнителните плаќања.

Товарот на докажување за доставувањето на понудата од член 33 став 1, паѓа на трговецот.

9.4. Плаќање со аванс

Согласно член 34, кога трговецот бара или изречно ги условува набавката на стоките или услугите со делумен или вкупен аванс, без оглед дали истиот е еднократен или на рати, е должен да ги испорача стоките или да ги изврши услугите по приемот на авансот.

Кога рокот за испорачување на стоките или за извршување на услугите е подолг од **30 дена**, трговецот е должен на потрошувачот да му плати камати на авансот по стапката за законска казнена камата, утврдена согласно со Законот за обли-

Деловни Информации бр.11/2022

гационите односи, што важи за договорите, во кои барем едното лице не е трговец, а за времето од приемот на авансот до денот на испорачување на стоките или на извршување на услугите согласно со прописи со кои се уредуваат трошоците за облигационите односи.

Доколку трговецот не му ги исплати на потрошувачот каматите при испорачувањето на стоките или извршувањето на услугите, потрошувачот е овластен да го одбие испорачувањето на стоките или извршувањето на услугите до исплатата на каматите на авансот.

Кога трговецот нема да го исполни договорот, е должен на потрошувачот да му го врати примениот аванс зголемен за каматите на авансот по стапката за законска казнена камата, утврдена согласно со Законот за облигационите односи што важи за договорите во кои барем едното лице не е трговец, а за времето од приемот на авансот до денот на неговото враќање.

Трговецот е должен да му ги исплати на потрошувачот авансот и каматите **во рок не подолг од осум дена** од денот на раскинување на договорот.

По истекувањето на **рокот** од 30 и од 8 дена, долгуваните камати се капитализираат на износот на авансот.

9.5. Плаќање преку банка, пошта или друг носител на платен промет

Доколку трговецот го известил потрошувачот дека плаќањето ќе може да се изврши преку банка, пошта или друг носител на платен промет, се смета дека плаќањето е извршено кога банката, поштата или другиот носител на платен промет ќе го прими налогот за плаќање што станал неотповиклив или пак уплатата на долгуваниот износ, била од потрошувачот или од трет субјект кој дејствува во име и/или за сметка на потрошувачот.

9.6. Известувања или опомена за задоцнување при плаќање

Согласно член 36 од ЗЗП, забрането е трговецот да врши наплаќање за кое било известување или опомена на потрошувачот поради неплаќање на неговите стасани парични обврски.

Забрането е трговецот да овласти друг субјект да му се обраќа на потрошувачот, лично нему или на членовите на него-

Деловни Информации бр.11/2022

вото домаќинство, преку телефон, факс-уред, пошта, електронска пошта или друго средство за комуникација на далечина, а заради остварување на неговите побарувања во однос на потрошувачот, без претходна изречна пишана согласност од потрошувачот (член 36 став 2).

Потрошувачот може во секое време да ја отповика изречната пишана согласност во пишана форма на хартија или на друг траен носач.

Одредбата од член 36 став 2 не се однесува на полномошниците на трговецот, кога истите се овластени за преземање процесни дејствија.

10. ПРЕДАВАЊЕ НА ДОКУМЕНТИ И ПОВРЗАНИ ОБВРСКИ

Согласно одредбите од член 37 став 1, трговецот е должен при испораката на стоката или извршувањето на услугата да му ги предаде и да му ги предочи на потрошувачот документите што ги изготвил производителот, увозникот или продавачот на големо заради полесно и сигурно користење на стоките или услугите (декларација, сертификат, гарантен лист, изјава за сообразност, технички упатства, упатства за склопување, составување и/или монтажа, упатства за користење, листа на овластени сервиси и/или друг соодветен документ).

Трговецот е должен документите од член 37 став 1 да му ги обезбеди на потрошувачот напишани на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на јазикот кој го зборуваат најмалку 20% од граѓаните на територијата на РСМ и неговото писмо, што не ја исклучува можноста од истовремена употреба и на други јазици, како и на знаци или пиктограми што се лесно разбирливи за потрошувачот.

Трговецот е должен да се придржува кон обврските наведени во документите од член 37 став 1.

10.1. Посебни одредби за декларацијата

Согласно одредбите од член 38 став 1, трговецот е должен да става во промет стоки и каде што е применливо, услуги со декларација.

Ако со посебни прописи не е поинаку пропишано, декларацијата мора да ги содржи најмалку следниве податоци (член 38 став 2):

Деловни Информации бр.11/2022

- 1) назив на стоката, односно име под кое што стоката се става во промет;
- 2) состав на стоката;
- 3) начин на одржување на стоката;
- 4) начин на употреба на стоката;
- 5) датум на производството и рок на употреба, ако стоката е таква според нејзината природа;
- 6) име или назив и седиште на производителот, односно на трговецот доколку овој има свој знак за разликување на стоката, а за увезените стоки и име или назив и седиште на увозникот, како и земјата на потекло;
- 7) предупредување за можна опасност при употребата на стоката, доколку таква опасност постои;
- 8) изјава на производителот за постоењето изменети својства на стоката, како и на нејзините состојки, делови и додатоци, односно за какви измени се работи и
- 9) изјава за усогласеноста на стоката со пропишаните услови издадена од производителот.

Покрај податоците од член 38 став 2, декларацијата мора да содржи и податоци утврдени со посебни прописи.

Во однос на увезените стоки, за податоците наведени во декларацијата е одговорен увозникот.

Како назив на стоката, односно име под кое што стоката се става во промет се сметаат ознаката или описот на стоката и, каде што е соодветно, нејзиното користење и одржување, што се доволно јасни и прецизни за да му овозможат на потрошувачот да ја препознае соодветната стока и истата да ја разликува од другите слични стоки со коишто би можел да ја замени.

За стоките во рефусна состојба и стоките со мала големина или обем, декларацијата мора биде истакната јасно, видливо и читливо на амбалажата во којашто стоката се става во промет или се пакува, односно на приврзок на стоката, односно на местото каде што стоката се става во промет.

10.2. Достапност на сервисирање и резервни делови

Трговецот е должен на потрошувачот да му обезбеди сервис за стоките што му ги испорачал, од негова страна или од страна на трет субјект, а врз основа на посебна спогодба помеѓу овој трет субјект и трговецот (член 39 став 1).

Деловни Информации бр.11/2022

Трговецот е должен да обезбеди достапност до **услуги на сервисирање**, а заедно со производителот и до резервни делови за стоката, за **најмалку пет години** сметано од денот на нејзиното производство, но **не помалку од две години** од денот на нејзината испорака на потрошувачот (член 39 став 2).

Одредбите од став 1 и 2 на член 39 не се однесуваат на употребувани стоки.

11. ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТА, ПРИЧИНЕТА ОД НЕИСПРАВЕН ПРОИЗВОД

Согласно член 40 од ЗЗП, производителот кој ќе пушти во промет производ одговара за штетата предизвикана од неисправноста на тој производ, без оглед на неговата вина.

Согласно член 41 од ЗЗП одредбите за одговорност за штета причинета од неисправен производ, се применуваат на одговорноста за материјалната штета предизвикана со:

- 1) смрт или повреда на телото и
- 2) уништување или оштетување на предмет различен од самиот неисправен производ, ако се работи за:
 - а) *таков вид предмет што е вообичаено наменет за лична употреба или потрошувачка и*
 - б) *ако овој предмет се користел од страна на оштетениот главно за лина употреба или потрошувачка.*

Оштетениот има право на надоместок на материјалната штета согласно со ставот 1 точка 2 на член 41, според одредбите за одговорност за штета од неисправен производ, само за штетата **што надминува 500 евра** во денарска противвредност според средниот курс на НБРМ.

Оштетениот има право на надоместок на нематеријалната штета причинета од неисправен производ согласно со одредбите од Законот за облигационите односи.

На износот на надоместокот на материјалната штета предизвикана со смрт или повреда на телото соодветно се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи за надоместок на материјална штета во случај на смрт, телесна повреда и оштетување на здравјето.

Деловни Информации бр.11/2022

На штетата причинета од нуклеарна несреќа се применуваат општите одредби од Законот за облигационите односи за одговорност за причинета штета, односно одредбите од соодветните меѓународни договори и спогодби ратификувани во согласност со Уставот на РСМ.

За одговорност за штета причинета од неисправен производ освен одредбите на ЗЗП се применуваат и општите одредби од Законот за облигационите односи, за одговорност за причинета договорна или вондоговорна штета.

11.1. Докажување на неисправност на производот

Оштетениот треба да ги докаже неисправноста на производот, причинетата штета, како и причинско-последичната (каузална) врска помеѓу неисправноста на производот и причинетата штета (член 42).

11.1.1. Неисправен производ

Согласно одредбите од член 43 производот е неисправен кога не ја дава сигурноста што од таквите производи оправдано се очекува, земајќи ги предвид сите околности, вклучувајќи ги:

- а) презентацијата на производот;**
- б) намената за којашто може разумно да се очекува дека производот би се користел и**
- в) датумот на пуштањето на производот во промет.**

Производ ставен во промет не се смета за неисправен ако последователно бил пуштен во промет производ од ист вид со подобрени својства.

11.2. Производител

Согласно член 44, како производител во смисла на одредбите за одговорност за штета причинета од неисправен производ се смета и физичко и правно лице кое изработило готов производ, субјектот кој произвел или изработил која било суровина или кој било составен дел вграден во готовиот производ, како и кој било субјект кој, обележувајќи го производот со своето име, фирма, назив, трговска марка или каков било друг знак за разликување на производот, се претставува како производител.

Деловни Информации бр.11/2022

Без оглед на одговорноста на производителот, како производител се смета и субјектот кој на територијата на државата го увезол производот заради продажба, давање во закуп, лизинг или заради кој било друг вид на ставање на производот во промет.

Ако не е можно да се утврди кој е производител, за таков се смета секое физичко и правно лице кое врши снабдување на производот или истиот го става во промет, освен ако во разумен рок не го извести оштетениот за тоа кој е производителот или кој е субјектот од кој го набавил производот (член 44 став 3).

Одредбата од став 3 на член 44 се применува за увезените производи и кога не може да се утврди кој субјект го увезол производот, па и тогаш кога името, фирмата или називот на производителот се наведени на производот.

11.3. Солидарна одговорност за штета од неисправен производ

Кога две или повеќе лица се одговорни за штета предизвикана од неисправен производ, нивната одговорност е солидарна.

Секоја спогодба спротивна на наведената одредба е ништовна (член 45 став 2).

Во однос на регресниот однос на солидарните должници, соодветно се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи за објективната одговорност за штета.

11.4. Ослободување од одговорност за штетата

Производителот се ослободува од одговорноста за штетата, ако докаже дека:

- 1) не го пуштил производот во промет;
- 2) имајќи ги предвид околностите на случајот, веројатно е дека неисправноста којашто ја предизвикала штетата не постоела кога тој го пуштил производот во промет или дека неисправноста се јавила подоцна;
- 3) производот не го изработил за продажба или каков било друг вид на дистрибуција со економска цел, ниту пак на науката и техничкото знаење, во моментот на ставање на производот во промет, не овозможувале откривање на неисправноста или

Деловни Информации бр.11/2022

4) неисправност на производот се должи на тоа што производот е произведен и пуштен во промет, согласно со одредбите кои се уредени во посебните прописи за тие производи;

5) состојбата

6) во случајот на производител на составен дел, неисправноста може да се припише на дизајнот на производот во кој е вграден тој составен дел или на упатствата дадени од производителот на производот.

Одговорноста за штетата на производителот се намалува или производителот се ослободува од одговорност ако докаже дека, имајќи ги предвид сите околности на случајот, штетата настанала исклучиво поради вина на оштетениот или на лицето за кое оштетениот одговара, коишто производителот не можел да ги предвиди и чишто последици не можел да ги избегне или отстрани.

Производителот делумно се ослободува од одговорноста за штетата ако докаже дека, имајќи ги предвид сите околности на случајот, за настанатата штета покрај неисправноста на производот придонеле вината на оштетениот или на лицето за кое оштетениот одговара, коишто производителот не можел да ги предвиди и чишто последици не можел да ги избегне или отстрани.

Кога за настанувањето на штетата покрај неисправноста на производот придонело трето лице, истото ќе одговара на оштетениот солидарно со производителот, а на нивниот регресен однос соодветно се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи, за објективната одговорност за штета.

Одговорноста на производителот во однос на оштетениот согласно со ЗЗП не може однапред спогодбено да се исклучи или да се ограничи.

Секоја спогодба спротивна на напред наведената одредба е ништовна.

11.5. Рокови за остварување на правата

Побарувањето за надоместок на штетата причинета од неисправен производ застарува во рок од три години од денот кога оштетениот дознал или разумно морал да дознае за штетата, за неисправноста на производот и за субјектот кој е производител.

Деловни Информации бр.11/2022

Побарувањето за надоместок на штетата причинета од неисправен производ престанува со истекот на рокот од десет години, сметано од неговото ставање во промет, освен ако пред истекот на овој рок е прекината застареноста поради покренување на постапка пред суд или друг надлежен орган заради утврдување или остварување на побарувањето за надоместок на штетата.

Во поглед на прекинонот и на застојот на застареноста на роковите за остварување на правата соодветно се применуваат и одредбите од Законот за облигационите односи.

12. ИНФОРМИРАЊЕ И ДРУГИ ОБВРСКИ НА ТРГОВЦИТЕ ПРИ ДАВАЊЕ УСЛУГИ

Потрошувачот има право да биде корисник на услуги независно од неговото државјанство, како и неговото живеалиште или престојувалиште.

Општите услови за пристап до услугите што трговецот ги става на располагање на пошироката јавност не смеат да содржат дискриминаторски одредби во однос на државјанството, живеалиштето или престојувалиштето на потрошувачот, со исклучок на разликите во условите за пристап кога истите се непосредно оправдани од објективни критериуми.

Согласно член 50 став 1 трговецот е должен на потрошувачот да му ги стави на располагање следниве информации:

1) името, називот, односно фирмата, правниот статус и облик на трговецот, неговата географската адреса во државата каде што е деловно основан, како и подробностите што овозможуваат брз и непосреден контакт со трговецот, вклучувајќи ги и средствата за електронска комуникација;

2) кога трговецот е регистриран во трговски или друг регистар уреден со посебни прописи, регистарот во којшто е евидентиран трговецот, како и неговиот регистарски број или друг соодветен податок за идентификација во регистарот;

3) кога дејноста на трговецот е предмет на режим за издавање дозволи, подробностите за соодветниот надзорен орган или тело;

Деловни Информации бр.11/2022

4) кога трговецот врши дејност што е подложна на данок на додадена вредност, единствен даночен број на субјектот согласно со Законот за данокот на додадена вредност;

5) кога трговецот е вршител на регулирана професија, подробностите за кое било стручното тело или друг соодветен субјект кај кој трговецот е евидентиран, како и за стручниот назив и за државата во којашто овој назив му е доделен;

6) општите услови и одредби што трговецот ги користи, доколку постојат;

7) договорните одредби што трговецот ги користи за определување на применливото право и/или за определување на надлежниот суд, доколку постојат;

8) постоењето на слепопродажни трговски гаранции што не се наложени со пропис, доколку постојат;

9) цената на услугата, кога истата е претходно утврдена од страна на трговецот за соодветен вид услуга;

10) главните белези на услугата, ако овие не се лесно воочливи од околностите на случајот;

11) кога трговецот дава јавна услуга, критериумите за стекнување статус на ранлив потрошувач, како и особени погодности наменети за ранливи потрошувачи и начините на нивно остварување и

12) расположливите осигурувања или трговски гаранции, а особено подробностите што овозможуваат контакт со осигурувачот или гарантот и нивното територијално важење.

Регулирана професија е професионалната дејност или група на професионални дејности каде пристапот до истите, нивното вршење или начините на нивно вршење се непосредно или посредно условени со поседувањето посебни професионални квалификации.

Трговска гаранција е обврска со којашто трговецот или производителот, двајцата како гаранти кон потрошувачот, покрај одговорноста на трговецот во врска со трговската гаранција за сообразноста на стоките во смисла на применливите прописи за сообразност на потрошувачката стока, се обврзуваат на потрошувачот да му ја вратат платената цена или да ја заменат, поправат или сервисираат стоката на кој било начин, а кога стоката не одговара на спецификацијата или кои било други барања што

Деловни Информации бр.11/2022

не се однесуваат на сообразноста, а се утврдени во гарантниот лист или во соодветното поврзано огласување достапно пред или во моментот на склучување на договорот.

Согласно член 50 став 2 трговецот е должен на потрошувачот да му ги обезбеди информациите од член 50 став 1, на следниве начини:

1) трговецот на потрошувачот му ги става информациите на располагање по сопствена иницијатива;

2) информациите се лесно достапни за потрошувачот во местото на вршење на услугата или во местото на склучување на договорот;

3) потрошувачот може лесно да пристапи кон информациите електронски, а по пат на адреса што му ја дал трговецот или

4) информациите се дел од информативните материјали што трговецот му ги дава на потрошувачот и што содржат детален опис на услугите што истиот ги дава.

По барање од потрошувачот, трговецот е должен да му ги даде на потрошувачот следниве дополнителни информации (член 50 став 3):

1) кога цената на услугата не е претходно утврдена од страна на трговецот за соодветен вид услуга, цената на услугата или кога не е можно да се утврди точната цена, начинот за нејзиното пресметување, така што му се овозможува на потрошувачот да ја провери или пак доволно прецизна проценка на цената;

2) во поглед на регулираните професии, упатување на правилата на структурата применливи во државата каде што трговецот е деловно основан, како и на начинот на пристап до истите;

3) информациите за мултидисциплинарните активности и партнерства на трговецот што се непосредно поврзани со конкретната услуга и за мерките коишто се преземени за да се избегне судир на интереси, со тоа што овие информации можат да бидат дел од информативните материјали што содржат детален опис на услугите што трговецот ги дава;

4) кои било кодекси на однесување применливи на трговецот, како и адресата на која што истите се достапни по пат на електронски средства, а со назнака на јазикот или на јазиците на коишто се достапни и

Деловни Информации бр.11/2022

5) кога на трговецот се применува одреден кодекс на однесување или пак трговецот е член на здружение на трговци или на професионално тело кое овозможува вонсудско решавање на евентуалните спорови, информации во овој поглед, со тоа што трговецот е должен да ги наведе начините за пристап до деталните информации за бележите и условите за користење на соодветните средства за вонсудско решавање на евентуалните спорови.

Кодекс на однесување е спогодба или збир од правила што не се наметнати со пропис и со коишто се уредува однесувањето на трговците кои се согласиле да бидат обврзани со кодексот во однос на една или повеќе одредени трговски практики или пак на деловни сектори.

Трговецот е должен информациите при давање услуги од член 50 став 1, 2 и 3 да му ги направи достапни или да му ги соопшти на потрошувачот, на јасен и разбирлив начин, во доволно време пред склучувањето на договорот или кога не се склучува договор во пишана форма, пред вршењето на услугата.

Во смисла на ЗЗП, се смета дека трговецот е деловно основан онаму каде што вистински ја врши економската активност, а во смисла на слободата на деловно основање, за неопределен временски период и преку стабилна инфраструктура и од каде што деловната активност фактички се врши.

Во однос на обврската за преддоговорно информирање на потрошувачите кај договорите за услуги, покрај претходно наведените одредби се применуваат и одредбите од Законот за услуги што се однесуваат на обврската за преддоговорно информирање кај договорите за услуги.

12.1. Дополнителни активности за обезбедување квалитет на услугите

Министерството за економија презема дополнителни активности за поттикнување на трговците кои даваат услуги и нивните комори/здруженија доброволно да преземат активности за обезбедување квалитет на услугите, преку:

1) сертифицирање или оценување на нивните дејности од независни тела или акредитирани органи во соодветната област;

Деловни Информации бр.11/2022

2) изработка на сопствена повелба за квалитет или учество во повелба на квалитет или ознаки изработени од професионални тела на ниво на ЕУ.

Министерството за економија на трговците и на потрошувачите им обезбедува лесно достапни информации за важноста на одделни ознаки и за критериумите за примена на ознаки, како и на други обележја за квалитет во врска со услугите.

Министерството за економија, во соработка со ЕК презема дополнителни активности за поттикнување на професионални тела како и на стопанските комори, занаетчиски здруженија и здруженијата на потрошувачите од РСМ, да соработуваат на ниво на ЕУ, за да се унапреди квалитетот на обезбедувањето услуги особено со олеснување на проценката на компетентноста на некој трговец.

Министерството за економија, во соработка со ЕК презема дополнителни активности за поттикнување на развојот на независно оценување, особено од страна на здруженија на потрошувачи, во однос на квалитетот и на недостатоците на обезбедувањето услуги, а особено за развој на ниво на ЕУ на споредбени студии или тестирања и соопштување на резултатите.

Министерството за економија, во соработка со Европската комисија, го поттикнува развојот на доброволни европски стандарди, со цел олеснување на сообразноста на услугите кои ги обезбедуваат трговците во одделни земји-членки од ЕУ, информирањето на потрошувачите и на квалитетот на обезбедувањето услуги.

13. НЕЧЕСНА ТРГОВСКА ПРАКТИКА

Трговска практика е сторување, несторување, тек или начин на дејствие или застапување, како и трговско соопштение, вклучувајќи ги и огласувањето и ставањето на стоките во промет, од страна на трговецот, што се непосредно поврзани со промоцијата, продажбата или снабдувањето на стоки на потрошувачите.

13.1. Забрана на нечесна трговска практика

Во потрошувачките односи на трговците, како и на секој субјект кој дејствува во име и/или за сметка на трговецот, им е забранета нечесна трговска практика.

Деловни Информации бр.11/2022

Забранета е примената на нечесната трговска практика од членот 69 од овој закон и тоа пред, за време, како и по потрошувачкиот однос во поглед на сите производи.

Како производ, во смисла на одредбите за нечесна трговска практика, се сметаат стоките и услугите, вклучувајќи ги и недвижностите, дигиталните услуги и дигиталните содржини, како и правата и обврските.

Во однос на нечесната трговска практика освен одредбите од ЗЗП се применуваат и:

1) одредбите од Законот за облигационите односи, а особено одредбите за полноважноста, склучувањето и дејството на договорите;

2) прописите што се однесуваат на здравствените и безбедносните барања за стоките;

3) прописите со коишто се уредуваат кои било услови за деловно основање, постапките за издавање дозволи, како и во примената на моралните кодекси на однесување или другите посебни прописи за регулираните професии чијашто цел е одржувањето на високи стандарди на совесност на професионалноста на лицата на овие професии;

4) прописите што се однесуваат на издавањето на сертификати и означувањето на стандардите на чистота на предметите изработени од скапоцени метали и

5) прописите со коишто се уредува надлежноста на судовите.

Одредбите од членовите 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76 и 77 од ЗЗП, не се применуваат доколку посебни прашања поврзани со нечесната трговска практика поинаку се уредени со посебни прописи.

Одредбите од ЗЗП не можат да претставуваат основа за ограничување на слободата за давање услуги ниту за ограничување на слободата на движење на стоките.

13.2. Нечесна трговска практика

Согласно одредбите од член 69 се смета дека одредена трговската практика е нечесна, доколку:

Деловни Информации бр.11/2022

1) е спротивна на барањата на должно професионално внимание и

2) материјално го нарушува или најверојатно материјално ќе ги наруши економскиот интерес и однесувањето на просечниот потрошувач во однос на производот до кого доаѓа или на кого е упатен или на просечниот член на групата, а кога трговската практика е насочена кон одредена група на потрошувачи.

Трговската практика за којашто е веројатно дека материјално ќе ги наруши економскиот интерес и однесувањето само на јасно дефинирана група на потрошувачи, кои се особено ранливи во поглед на практиката или на засегнатиот производ поради нивната ментална или физичка немоќ, возраст или лековерност на начин предвидлив од трговецот, се проценуваат од перспектива на просечниот член на таа група, при што ова не се однесува на вообичаеното и законското рекламирање во кое се даваат претерани изјави или изјави што не треба буквално да се толкуваат.

13.2.1. Особени случаи на нечесна трговска практика

Како особено нечесни трговски практики, согласно со ЗЗП, се сметаат случаите на измамнички, односно на агресивни трговски практики.

13.3. Трговски практики што секогаш се сметаат за нечесни како измамнички трговски практики

Пазарна одлука е одлука донесена од страна на потрошувачот за тоа дали, како и под какви услови ќе ја купи стоката, дали ќе ја плати цената за истата целосно или делумно, дали стоката ќе ја задржи или со истата ќе располага, дали ќе врши одредено договорно право во однос на стоката, како и дали ќе одлучи да дејствува или ќе се воздржи од преземање соодветни дејствија.

Повик за купување е трговското соопштување во коешто се наведени белезите на стоката и цената, на начин што е соодветен на употребените средства за трговското соопштување и оттаму на потрошувачот му се овозможува да изврши купување.

Деловни Информации бр.11/2022

Значително нарушување на пазарното однесување на просечниот потрошувач е употребата на трговската практика со цел значително да се оневозможи способноста на потрошувачот да донесе информирана одлука, предизвикувајќи на тој начин потрошувачот да донесе пазарна одлука што инаку не би ја донел.

Согласно член 71 во сите околности на поединечен случај и по правило, како нечесни ќе се сметаат следниве измамнички трговски практики:

1) **трговецот тврди дека е потписник на одреден кодекс на однесување, иако ова не е случај;**

2) **трговецот применува или означува колективна, сертифицирана или друга соодветна трговска марка, односно друга соодветна ознака за разликување што укажува на доверба, квалитет или слично, без за ова да добил неопходно овластување;**

3) **трговецот тврди дека кодексот на однесување има потврда, поддршка или дозвола од јавно или друго тело, иако ова не е случај;**

4) **трговецот тврди дека тој и/или неговата трговска практика и/или стоките се одобрени, препорачани или потврдени од јавно или друго тело, иако ова не е случај или иако ваквото тврдење е направено без задоволување на условите потребни за одобрението, препораката или потврдувањето;**

5) **трговецот прави повик за купување производи за одредена цена без обелоденување на постоењето која било разумна основа што трговецот може да ја има, за тоа дека нема да биде во можност да ги понуди за снабдување или да ги набави од друг трговец за снабдување предметните производи или други соодветни производи по оваа цена, а за временски период и во количество што се разумни имајќи ги предвид самите стоки, обемот на огласување на стоките и понудената цена („огласување со намамување“);**

6) **трговецот прави повик за купување производи за одредена цена и потоа одбива да ја покаже огласената стока на потрошувачот или пак одбива да прими нарачка за стоката или истата да ја испорача во разумен рок или пак покажува примерок од стоката со недостаток или грешка, а во сите овие случаи со намера за промоција на друга стока („намамување и замена“);**

Деловни Информации бр.11/2022

7) трговецот прави лажна изјава дека стоката ќе биде достапна само во мошне ограничен временски период или дека стоката во мошне ограничен временски период ќе биде достапна само под одредени услови, а со цел да се изнуди непосредна одлука и потрошувачот да се лиши од доволна можност или доволно време за да може да донесе информирана одлука;

8) трговецот се обврзува да преземе послепродажни услуги во однос на потрошувачите со кои пред настанувањето на потрошувачкиот однос комуницирал на јазик што не е службен на територијата на државата каде што овој е деловно основан, а потоа истите услуги ги прави достапни на потрошувачите само на друг јазик без притоа ова јасно да му го обелодени на потрошувачот пред овој да стане обврзан во потрошувачкиот однос;

9) трговецот изјавува или поинаку создава претстава дека стоката може согласно со важечките прописи да се продаде, иако ова не е случај;

10) трговецот ги претставува правата на потрошувачите утврдени со пропис како посебен белег на неговата понуда;

11) трговецот користи уредничка содржина во медиумите за промоција на стоката, а кога трговецот платил за промоцијата и без ова јасно да се наведе во содржината или по пат на слика или звук така што потрошувачот ова може јасно да го увиди („уредничко огласување“), без притоа да се засегаат одредбите од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги;

12) трговецот обезбедува резултати од пребарување како одговор на онлајн пребарување од страна на потрошувачот, без јасно да обелодени какво било платено огласување или плаќање за да се постигне повисоко рангирање на стоките во рамките на резултатите од пребарувањето;

13) трговецот прави битни неточни тврдења во поглед на природата и на обемот на ризикот за личната безбедност на потрошувачот или на неговото семејство доколку потрошувачот не ја купи стоката;

14) трговецот врши промоција на стока што е слична со стоката изработена од друг одреден производител на таков начин што намерно се заведува потрошувачот да

Деловни Информации бр.11/2022

верува дека стоката е изработена од истиот производител, иако ова не е случај;

15) трговецот основа, раководи или промовира пирамидална шема на промоција каде што потрошувачот дава влог за можноста да се добие надоместок првенствено заради воведувањето други потрошувачи во шемата наместо заради продажба или користење на стоки;

16) трговецот тврди дека планира да престане со работа или да ги пресели своите деловни простории, иако ова не е случај;

17) трговецот тврди дека стоките се такви што ја олеснуваат добивката во игри на среќа;

18) трговецот лажно тврди дека стоката може да излечи болести, нарушени функции или деформации;

19) трговецот дава или проследува битни неточни информации за пазарните услови или за достапноста на стоката со намера да се наведе потрошувачот да ја набави стоката под услови што се понеповолни од вообичаените пазарни услови;

20) трговецот во рамките на трговските практики тврди дека се распишува наградна игра или наградна промоција без да се доделат опишаните награди или нивниот разумен еквивалент;

21) трговецот ја опишува стоката како „гратис“, „бесплатна“, „без надоместок“ или слично, а кога потрошувачот треба да плати каков било износ или надоместок што е различен од трошокот што не може да се избегне за да се одговори на трговска практика и за да го подигне или да плати за испораката на предметот;

22) трговецот вклучува во пропаганден материјал сметка, фактура или сличен документ со којшто се бара плаќање и на потрошувачот му се создава претстава дека тој веќе ја начал стоката, иако ова не е случај;

23) трговецот лажно тврди или создава претстава дека не дејствува за целите на неговата трговска, деловна, занаетчиска или професионална дејност или пак лажно се претставува себеси како потрошувач;

24) трговецот создава лажна претстава дека после-продажната услуга поврзана со стоката е достапна во државата различна од онаа каде што стоката се продава;

Деловни Информации бр.11/2022

25) трговецот на потрошувачите им препродава билети за настани кои што ги добил со користење на автоматизирани средства за да го заобиколи ограничувањето на бројот на билети кои едно лице може да ги купи или други одредби кои се применуваат за купувањето на билети;

26) трговецот наведува дека прегледите и оценките на социјалните мрежи за производот ги поднесуваат потрошувачи кои всушност го користеле или го купиле производот без да преземат разумни и соодветни мерки за да проверат дали таквите прегледи и оценки потекнуваат од таквите потрошувачи и

27) трговецот или правно или физичко лице овластено од него поставува лажни прегледи, оценки или препораки на потрошувачи на социјалните мрежи или лажно ги претставува истите се со цел да ги промовира стоките.

13.4. Трговски практики што секогаш се сметаат за нечесни како агресивни трговски практики

Согласно член 72 во сите околности на поединечен случај и по правило, како нечесни ќе се сметаат следниве агресивни трговски практики:

1) трговецот создава претстава дека потрошувачот не може да ги напушти просториите сè додека не се склучи договор;

2) трговецот врши лични посети во домот на потрошувачот не земајќи го предвид неговото барање да го напушти неговиот дом или повеќе да не го посетува, освен во околностите и во мерата што се оправдани, според важечките прописи, за спроведување договорна обврска;

3) трговецот врши постојани и непобарани понуди по телефон, факс-уред, електронска пошта или друго средство за комуникација на далечина, освен во околностите и во мерата што се оправдани, според важечките прописи, за спроведување договорна обврска, без притоа да се засегаат одредбите за договорите склучени на далечина, одредбите од Законот за заштита на личните податоци и прописите за заштита на приватноста во електронските комуникации;

Деловни Информации бр.11/2022

4) трговецот бара од потрошувачот кој сака да поднесе барање по основ на осигурителна полиса да обезбеди документи што не можат да се сметаат за релевантни за да се оцени дали барањето е основано или пак систематски не одговора на постојаната преписка на потрошувачот со цел да го одврати од остварување на неговите договорни права;

5) трговецот вклучува при огласувањето непосредно наведување на децата да ги купат огласуваните стоки или овие да ги убедат своите родители или други возрасни лица да ги купат огласуваните стоки за нив, без притоа да се засегаат одредбите од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги;

6) трговецот бара итно или одложено плаќање на стоките, како и враќање или чување на стоките снабдени од страна на трговецот без барање од потрошувачот, освен кога станува збор за заменска стока снабдена во смисла на одредбите за договорите склучени на далечина („инертна продажба“);

7) трговецот изречно го информира потрошувачот дека, ако не ја купи стоката, ќе бидат загрозувани работата или опстанокот на трговецот и

8) трговецот создава лажна претстава дека потрошувачот веќе освоил, дека ќе освои или дека со преземањето одредено дејствие ќе освои награда или друга соодветна корист, иако никаква награда или друга соодветна корист не постои или пак ако преземањето одредено дејствие поврзано со добивање на наградата или другата соодветна корист е условено со плаќање или друг трошок за потрошувачот.

Вообичаено користењето на било какви нетрговски методи за продажби влегуваат во категорија на нечесни агресивни практики.

Прекумерно влијание е искористувањето на позицијата на надмоќ во однос на потрошувачот така што се употребува притисок, дури и без користење физичка сила или закана за нејзино користење, на начин што се ограничува можноста на потрошувачот да донесе информирана одлука.

14. ИЗМАМНИЧКИ ТРГОВСКИ ПРАКТИКИ

Согласно одредбите од член 73 како измамнички трговски практики се сметаат дејствија, во смисла на активни дејствија и пропуштања, во смисла на пасивни дејствија.

Деловни Информации бр.11/2022

Трговска практика се смета за измамничка доколку содржи лажни информации и поради тоа е неистинита или доколку на каков било начин, вклучувајќи го општиот впечаток кој го остава, го доведува или пак е веројатно дека ќе го доведе во заблуда просечниот потрошувач, дури и кога информациите фактички се точни, во врска со една или повеќе од околностите наведени во ставот 2 на член 74, а во кој било од случаите предизвикува или е веројатно дека ќе предизвика просечниот потрошувачот да донесе пазарна одлука што инаку не би ја донел.

Како околности на кои што се однесува измамничка трговска практика, во смисла на член 74 став 2, се сметаат:

- 1) **постоењето или природата на производот;**
- 2) **главните карактеристики на производот, како што се достапноста, корисноста, ризиците, изведбата, составот, дополнителната опрема, помошта после продажбата и постапувањето по приговори и поплаки, начинот и датумот на производство или обезбедување, испорачувањето, соодветноста на намената, користењето, количината, спецификацијата, географското или трговското потекло или очекуваните резултати од неговата употреба или пак резултатите од спроведените тестови или проверки;**
- 3) **обемот на обврските на трговецот, мотивите за трговската практика и природата на продажниот процес, сите изјави или симболи во врска со директното или индиректното спонзорство или одобрување на трговецот или на производот;**
- 4) **цената или начинот на којшто се пресметува цената или постоење на одредени погодности во поглед на цената;**
- 5) **потребата за сервисирање, делови, замена или поправка;**
- 6) **природата, особините или правата на трговецот или неговиот застапник, како што се нивниот идентитет или имот, квалификации, статусот, одобрувањата кои им се дадени, поседувањето на права за индустриска, стопанска или интелектуална сопственост, награди или пофалници кои им се доделени и**
- 7) **правата на потрошувачот, вклучувајќи го правото за замена или враќање на парите и одредбите за сообразност на стоките и трговските гаранции од овој закон, како и ризиците со коишто потрошувачот може да се соочи.**

Деловни Информации бр.11/2022

Трговска практика се смета дека е измамничка и доколку, во својата фактичка состојба, имајќи ги предвид сите околности и специфичност на случајот, го наведува или веројатно може да го наведе просечниот потрошувач да донесе пазарна одлука што не би ја донел во друг случај, а се однесува на:

1) какво било ставање на стоките на пазарот, вклучувајќи споредбено огласување, што доведува до забуна со други производи, трговски марки, трговски имиња или други знаци за разликување на конкурентот;

2) неисполнување на обврските кои трговецот ги преземал според кодексите на однесување на кои се обврзал, кога обврската не е факултативна, туку е цврста и може да се провери и трговецот во своите трговски практики назначува дека е обврзан со кодексот на однесување и

3) какво било ставање на стока на пазарот за која се тврди дека е идентична со стока во земја-членка на ЕУ, а која што има значително различен состав или карактеристики, освен ако таа разлика не е оправдана со прописни и објективни фактори.

14.1. Измамничко пропуштање

Одредена трговска практика се смета како измамничка доколку во дадената фактичка состојба, имајќи ги предвид сите нејзини белези и околности и ограничувањата на медиумот за соопштување, изоставува битни информации, што на просечниот потрошувач му се потребни за во дадените околности да донесе информирана пазарна одлука и на овој начин просечниот потрошувач го наведува или е веројатно дека ќе го наведе да донесе пазарна одлука што инаку не би ја донел (член 75 став 1).

Се смета дека станува збор за измамничко пропуштање и кога, имајќи ги предвид барањата од член 75 став 1, трговецот ги прикрива или на нејасен, неразбирлив, двосмислен или ненавремен начин ги дава битните информации од став 1 на член 75, како и кога ќе пропушти да ја идентификува трговската намера за дадената трговска практика, а истата очигледно не произлегува од околностите на случајот, при што во двата случаи просечниот потрошувач го наведува или е веројатно дека ќе го наведе да донесе пазарна одлука што инаку не би ја донел.

Деловни Информации бр.11/2022

Кога користениот медиум за соопштување на трговска практика подразбира просторни или временски ограничувања, при оценувањето дали информацијата била изоставена ќе се земат предвид овие ограничувања и било кои мерки преземени од страна на трговецот за правење на информацијата достапна на потрошувачите со помош на други средства.

Во случај на повик за купување, како битни ќе се сметаат следниве информации, под услов истите очигледно да не произлегуваат од околностите на случајот (член 75 став 4):

1) главните белези на стоката, во обем соодветен на медиумот и на стоката;

2) географската адреса и идентитетот на трговецот, како што е неговото трговско име или назив и кога е соодветно, географската адреса и идентитетот на трговецот во чие што име дејствува;

3) цената со вклучени даноци или кога природата на стоката е таква што цената не може да се пресмета однапред, начинот на кој што цената се пресметува, како и кога е соодветно, сите дополнителни трошоци за превоз, испорака или поштарина или кога овие трошоци не можат разумно да се пресметаат однапред, фактот дека ваквите дополнителни трошоци ќе треба да се платат;

4) начините на плаќање, испорака и работа на стоката, ако истите отстапуваат од барањата во поглед на професионалното внимание;

5) за стоките и правните работи каде постои право на повлекување или откажување, постоењето на вакво право и

6) за стоки кои се нудат на онлајн продажен простор, дали третото лице кое ја нуди стоката е трговец или не е, врз основа на изјавата којашто третото лице ја дава на организаторот на онлајн продажниот простор.

Кога на потрошувачите им се обезбедува можност за пребарување производи понудени од различни трговци или од потрошувачи врз основа на барање во форма на клучен збор, фраза или друг внес, без оглед каде конечно се склучува договор, за битни се сметаат општите информации, кои се достапни во специфичниот дел на онлајн интерфејсот, а кој е директно и лесно достапен од страницата каде што се презентирани резултатите од пребарувањето, за главните параметри кои го одреду-

Деловни Информации бр.11/2022

ваат рангирањето на стоките презентирани на потрошувачот како резултат на пребарувањето и релативната важност на тие параметри, за разлика од другите параметри (член 75 став 5).

Претходната одредба од член 75 став 5, нема да се применува на давателите на алатки за интернет пребарувања.

Давател на алатки за интернет пребарување значи физичко или правно лице кое што овозможува или се обврзува да овозможи алатки за интернет пребарување на потрошувачите.

При утврдувањето на постоење на измамничко пропуштање, се земаат предвид:

1) барањата за информирање утврдени во членовите 120 и 121 од ЗЗП, во поглед на преддоговорно информирање, членот 122 од ЗЗП во поглед на обврзност на преддоговорните информации, членот 123 од ЗЗП во поглед на јазик на преддоговорните информации, членот 124 од ЗЗП во поглед на товар на докажување, членот 125 од ЗЗП во поглед на формални барања за договорите вон деловните простории на трговецот и членот 126 од ЗЗП во поглед на формални барања за договорите на далечина;

2) одредбите од Законот за туристичката дејност за пакет-аранжманите и поврзаните патнички аранжмани;

3) одредбите од Законот за облигационите односи за договорите за временски поделена употреба на недвижност, за долгорочен производ за одмор, за препродажба и за размена;

4) одредбите за означувањето на цените на стоките што им се нудат на потрошувачите, од Законот за лековите и медицинските помагала и Законот за електронска трговија;

5) одредбите од Законот за заштита на потрошувачите при договори за потрошувачки кредити и прописите донесени врз основа на овој закон и

6) прописите за тргувањето на далечина со финансиски услуги наменети за потрошувачите, со прописите за заедничките вложувања во преносливи хартии од вредност, со прописите за медијација во осигурувањето, со прописите за осигурувањето и реосигурувањето, со прописите за пазарите на финансиски инструменти и со прописите за проспектите што се објавуваат при јавната понуда на хартии од вредност или при нивниот прием во тргување.

Кога трговецот обезбедува пристап до оценки на стоки, дадени од потрошувачите на социјалните мрежи, битна се смета информацијата дадена од страна на трговецот дека осигурува дека објавените оценки потекнуваат од потрошувачи, кои навистина ја купиле стоката.

15. АГРЕСИВНА ТРГОВСКА ПРАКТИКА

Одредена трговска практика се смета дека е агресивна доколку во дадената фактичка состојба, имајќи ги предвид сите нејзини белези и околности, по пат на вознемирување, принуда, вклучувајќи и употреба на физичка сила или прекумерно влијание, значително ги нарушува или е веројатно дека ќе ги наруши слободата на избор на просечниот потрошувач или неговото постапување во врска со стоката и на овој начин просечниот потрошувач го наведува или е веројатно дека ќе го наведе да донесе пазарна одлука што инаку не би ја донел.

15.1. Вознемирување, принуда или прекумерно влијание

При одредувањето дали при трговска практика се користи вознемирување, принуда, вклучувајќи ја и употребата на физичка сила или прекумерно влијание, ќе се земат предвид:

- 1) неговото време на одвивање, локација, природа или истрајност;**
- 2) употребата на заканувачки или погрден јазик или однесување;**
- 3) искористувањето од страна на трговецот на посебната несреќа или на околностите чија што тежина ја нарушува моќта на расудување на потрошувачот, а трговецот за ова знаел, како би влијаел на одлуката на потрошувачот поврзана со стоката;**

Деловни Информации бр.11/2022

4) било кои тешки или несразмерни вондоговорни пречки воведени од страна на трговецот во случај кога потрошувачот сака да ги остварува своите договорни права, вклучувајќи ги правата на раскинување на договорот или на префрлување на друга стока или кај друг трговец и

5) секоја закана за преземање на дејствие спротивно на закон.

16. ПРАВА НА ПОТРОШУВАЧИТЕ ВО СЛУЧАЈ НА НЕЧЕСНИ ТРГОВСКИ ПРАКТИКИ

16.1. Надоместок на штетата, намалување на цената и раскинување на договорот

Потрошувачите чии права се повредени со користење на нечесни трговски практики од страна на трговецот имаат право на надоместок на штетата која ја претрпеле (член 78 став 1).

Потрошувачите чии права се повредени со користење на нечесни трговски практики од страна на трговецот имаат право и на сразмерно намалување на цената и раскинување на договорот (член 78 став 2).

При одлучување за напред наведеното права, органите за надзор на пазарот ќе ги земаат предвид тежината и природата на нечесната трговска практика, обемот на штетата што ја претрпел потрошувачот и другите релевантни околности на случајот.

Правата на потрошувачот во случај на нечесни трговски практики од член 78 став 1 и 2 не задираат во другите права на потрошувачите утврдени со овој закон или со друг пропис.

17. ПОТРОШУВАЧКИ ДОГОВОРИ

Потрошувач е секое физичко лице кое набавува стоки или користи услуги за целите што не спаѓаат во рамките на неговата трговска, деловна, занаетчиска или професионална дејност.

Потрошувачки договор е договорен потрошувачки однос склучен помеѓу потрошувач и трговец.

Деловни Информации бр.11/2022

Потрошувач е секое физичко лице кое набавува стоки или користи услуги за целите што не спаѓаат во рамките на неговата трговска, деловна, занаетчиска или професионална дејност.

17.1. Нечесни договорни одредби

Забрането е трговците да се користат со нечесни договорни одредби во потрошувачките односи.

За нечесна договорна одредба се смета договорната одредба со која, спротивно на начелото на совесност и чесност, се создава очигледен несразмер помеѓу договорните права и обврски на страните, а на штета на потрошувачот.

Одредбите за нечесни договорни одредби од ЗЗП се применуваат без оглед дали за одделната договорна одредба поединечно се преговарало или пак не, како и независно од тоа дали станува збор за општи услови на договорот донесени или одобрени од надлежен орган или тело.

Се смета дека за одделна договорна одредба поединечно не се преговарало ако таа одредба била однапред составена и потрошувачот немал влијание на нејзината содржина, а особено ако станува збор за одредби што се содржани во формуларен или типски (стандарден) договор на трговецот или во неговите општи услови на договорот.

Доколку целокупната цена на договорот укажува дека истиот е формуларен или типски (стандарден) договор или дека станува збор за општи услови на договорот, фактот дека за определени прашања поврзани со одделна договорна одредба или за одделна договорна одредба поединечно се преговарало не ја исклучува можноста дека некоја од останатите договорни одредби е нечесна.

Доколку трговецот тврди дека за определени прашања поврзани со одделна договорна одредба или за одделна договорна одредба содржана во формуларен или типски (стандарден) договор или во општи услови на договорот поединечно се преговарало, тој е должен ова да го докаже.

Одредбите од овој закон кои што се однесуваат на нечесните договорни одредби не се применуваат на договорните одредби што во договорот се вклучени како последица на содржината на присилни прописи, односно на соодветни меѓународни

Деловни Информации бр.11/2022

договори и спогодби ратификувани во согласност со Уставот на РСМ, особено во областа на транспортното право.

Во потрошувачките односи со меѓународен елемент, одредбите од ЗЗП кои што се однесуваат на нечесните договорни одредби се применуваат без оглед на прописите за одредување на меродавното право, како одредби со непосредна примена, а кога договорот е склучен на територијата на Република Северна Македонија.

17.2. Оценка дали договорната одредба е нечесна и правни последици

При оценувањето дали договорната одредба е нечесна се земаат во предвид природата на стоките или услугите на кои што се однесува договорот како и според времето на склучување на договорот, сите околности при склучувањето на договорот и сите други одредби на договорот или на друг договор во однос на којшто овој е спореден.

Оценувањето дали договорната одредба е нечесна се однесува и на битните елементи на договорот, како и на соодветноста на цената и другите надоместоци во однос на стоките и услугите што се снабдуваат како против надоместок, дури и кога овие договорни одредби се јасно, разбирливо и недвосмислено изразени.

Кога сите или само некои од договорните одредби што му се ставаат на располагање на потрошувачот се пишани, истите мора да бидат јасно, разбирливо и недвосмислено изразени.

Во случај **на сомнеж** за значењето на договорната одредба, истата **се толкува во корист на потрошувачот** (член 84 став 1).

При толкувањето особено се има предвид положбата на потрошувачот како економски послаба страна во потрошувачкиот однос, а посебно кога станува збор за ранливи потрошувачи.

Одредбата од член 84 став 1, **не се применува** во случај кога органите за надзор на пазарот или здруженијата кои имаат оправдан правен интерес за заштита на правата на потрошувачите преземаат дејствија пред судовите или другите надлежни органи или тела за оценка на тоа дали одредбите кои се содржани во формуларен или типски (стандарден) договор или во општите

Деловни Информации бр.11/2022

услови на договорот се нечесни, односно за забрана на нивното користење.

Нечесната договорна одредба е ништовна (член 85 став 1).

Органите за надзор на пазарот се должни по службена должност да забранат користење на нечесна договорна одредба од страна на трговците при вршење на работите во нивна надлежност согласно со закон.

Ништовноста на одделна нечесна договорна одредба не повлекува ништовност и на самиот договор, ако тој може да опстане без ништовната одредба и ако таа не била ниту услов на договорот ниту решавачка побуда поради којашто е склучен договорот.

Договорот ќе остане во сила дури и ако нечесната договорна одредба што е ништовна била услов или решавачка побуда на договорот, а во случај кога ништовноста е установена токму за договорот да биде ослободен од таа одредба и да важи без неа.

17.3. Договорни одредби што по правило се сметаат за нечесни

Согласно одредбите од член 86 став 1, како нечесни, било во однос на нивниот предмет било во однос на нивното дејство, се сметаат особено следниве договорни одредби:

1) договорната одредба со којашто се исклучува или ограничува одговорноста на трговецот за штета причинета со смрт или повреда на телото на потрошувачот, а како последица на сторување или несторување на трговецот;

2) договорната одредба со којашто несоодветно се исклучуваат или ограничуваат правата на потрошувачот во случај на целосно или делумно неисполнување, односно манливо или задоцнето исполнување на договорните обврски на трговецот, како во однос на трговецот така и во однос на трето лице, вклучувајќи го и правото на пребивање на побарување на потрошувачот кон трговецот со она што трговецот го има спрема него;

3) договорната одредба со којашто обврските на трговецот во поглед на снабдувањето стоки или услуги е врзано со услов чие што исполнување зависи само од неговата

Деловни Информации бр.11/2022

волја, додека потрошувачот е безусловно обврзан со договорот, односно неговите одредби;

4) договорната одредба со којашто за трговецот се предвидува право да ги задржи износите што потрошувачот му ги платил во случај кога потрошувачот ќе одлучи да не го склучи или исполни договорот, без истовремено да биде предвидено право за потрошувачот да бара исплата на еквивалентен износ од трговецот во случај трговецот да го раскине договорот;

5) договорната одредба со којашто се предвидува обврска за потрошувачот да му исплати на трговецот надоместок што е во очигледен несразмер со обврските на трговецот, а кога потрошувачот нема да ги исполни своите обврски;

6) договорната одредба со којашто за трговецот се предвидува право да го раскине договорот по свое слободно наоѓање кога истото право не е предвидено за потрошувачот, како и договорната одредба со којашто за трговецот се предвидува право да ги задржи износите што потрошувачот му ги платил иако трговецот не ги извршил своите обврски кон потрошувачот во случај трговецот да го раскине договорот;

7) договорната одредба со којашто се предвидува право за трговецот да го раскине договорот склучен на неопределено време без оставање соодветен отказан рок на потрошувачот, освен во случаите кога потрошувачот битно го повредил договорот при што трговецот е обврзан да му даде на потрошувачот известување за отказ;

8) договорната одредба со којашто се предвидува премолчено продолжување на неопределено време на рокот на важење на договорот склучен на определено време во случај потрошувачот да не даде соодветно изречно известување, а во случај кога рокот предвиден за потрошувачот да го даде соодветното известување за непродолжување на рокот на важење на договорот е предвиден неразумно рано пред истекот на рокот на важење на договорот;

9) договорната одредба со којашто потрошувачот безусловно се обврзува на услови со коишто немал вистинска можност да се запознае пред склучувањето на договорот;

Деловни Информации бр.11/2022

10) договорната одредба со којашто се предвидува право за трговецот еднострано да ги менува одредбите и условите на договорот, без притоа во договорот да биде предвидена оправдана причина за ова менување;

11) договорната одредба со којашто се предвидува право за трговецот еднострано да врши измена на кој било од бележите и својствата на стоката или услугата, без притоа во договорот да биде предвидена оправдана причина за оваа измена;

12) договорната одредба со којашто за трговецот се предвидува право да ја определи цената за стоките или услугите во времето на нивната испорака или извршување, како и договорната одредба со којашто за трговецот се предвидува право да ја зголеми цената за стоките или услугите, без притоа во двата случаи да се предвиди право за потрошувачот да го раскине договорот доколку конечната цена е премногу висока во однос на цената определена при склучувањето на договорот;

13) договорната одредба со којашто за трговецот се предвидува право да определи дали стоките или услугите се сообразни со договорот, како и договорната одредба со којашто за трговецот се предвидува исклучиво право да врши толкување на која било договорна одредба;

14) договорната одредба со којашто се ограничува обврската на трговецот да ги почитува обврските преземени од страна на неговите застапници или агенти, како и договорната одредба со којашто обврската на трговецот да ги почитува обврските преземени од страна на неговите застапници или агенти се условува со исполнување на некоја посебна формалност;

15) договорната одредба со којашто се предвидува потрошувачот да ги исполни сите свои обврски без трговецот да ги исполни своите;

16) договорната одредба со којашто за трговецот се предвидува право да ги пренесе своите обврски и/или да ги отстапи своите права од договорот, без изречна согласност од потрошувачот, а кога ова би довело до намалување на обврските кон потрошувачот по основ на исполнување или трговска гаранција и

Деловни Информации бр.11/2022

17) договорната одредба со којашто се исклучува и/или отежнува правото на потрошувачот да преземе одредено правно дејствие или да се користи со кое било правно средство, а особено договорната одредба со којашто потрошувачот се обврзува евентуалниот спор да се решава во арбитражна постапка што не е уредена со посебни прописи, договорната одредба со којашто неосновано се ограничуваат доказните средства што му се достапни на потрошувачот, како и договорната одредба со која што се предвидува дека товарот на докажување што според важечките прописи паѓа на другата страна се префрла на потрошувачот.

Договорните одредби од член 86 став 1 се сметаат за нечесни без потреба во секој поединечен случај да се цени дали за истите поединечно се преговарало и дали со истите, спротивно на начелото на совесност и чесност, се создава очигледен несразмер помеѓу договорните права и обврски на страните, а на штета на потрошувачот.

Со одредбите од член 86 став 1 точка 7 не се исклучува постоењето договорна одредба со којашто се предвидува право за трговецот на финансиски услуги еднострано да го раскине договорот склучен на неопределено време без оставање соодветен отказан рок на потрошувачот, во случаите кога за ова постои оправдана причина, при што трговецот е обврзан да му даде на потрошувачот известување за отказ.

Со одредбите од член 86 став 1 точка 10 не се исклучува постоењето договорна одредба со којашто се предвидува право за трговецот на финансиски услуги да ги менува стапките на камати што ги должи или му се должат на потрошувачот, како и износите на другите давања за финансиски услуги, без соодветно известување на потрошувачот, а кога за ова постои оправдана причина при што трговецот е обврзан да му даде на потрошувачот известување за ова најрано што може, но само доколку за потрошувачот е предвидено право да го раскине договорот без оставање отказан рок.

Со одредбите од член 86 став 1 точка 10 не се исклучува постоењето договорна одредба со којашто се предвидува право за трговецот еднострано да ги менува одредбите и условите на договорот склучен на неопределено време, при што трговецот е обврзан да му даде на потрошувачот разумно известување за ова, но само доколку за потрошувачот е предвидено право да го раскине договорот.

Деловни Информации бр.11/2022

Со одредбите од член 86 став 1 точка 12 не се исклучува постоењето договорна одредба со којашто се предвидува клаузула за клизна скала, кога истата е дозволена и доколку методот на промени на цената е изрично опишан.

Одредбите од член 86 став 1 точки 7, 10 и 12 не се применуваат на потрошувачките договори со кои се врши промет на преносливи хартии од вредност, финансиски инструменти и други производи или услуги каде што цената е поврзана со движење на берзата или индекси или стапки на финансиски пазар врз коишто трговецот нема влијание, како и на договорите за продажба или купување на странска валута, на патничките чекови или меѓународните платежни дознаки изразени во странска валута.

НАДОМЕСТОЦИ ОД ПЛАТА

дипл.економист Јулија Минковска

НОВОГОДИШЕН НАДОМЕСТОК, 13-ТА ПЛАТА, БОНУС ЗА ДЕЛОВНА УСПЕШНОСТ И РЕГРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР

Утврдувањето на правото на Новогодишниот надомест, 13-та плата и Регресот за годишен одмор, се регулирани согласно Законот за работни односи („Службен весник на РМ“ 62/05...151/21), Законот за данок на личен доход („Службен весник на РМ“ 241/18...85/21), Законот за данок на добивка („Службен весник на РМ“ 80/93... 251/21), Општ колективен договор за приватен сектор („Службен весник на РМ“ 150/12; 189/13; 119/15; 150/16) и соодветните грански колективни договори.

ВОВЕД

Надоместоците на трошоците поврзани со работата, во кои спаѓаат Регрес за годишен одмор и Новогодишен надомест, како права не се уредени согласно Законот за работни односи, туку правото на исплата и висината на овие надоместоци е регулирано согласно Општите колективни договори и колективни договори на ниво на работодавач.

Правото за 13-та и плата за Деловна успешност - **БОНУС** е регулирано согласно Законот за работни односи, **но само во случаи, кога работодавачот има можност да ја исплати.**

Општиот колективен договор, во регулаторната хиерархија спаѓа во редот на законските прописи и како неговото донесување не ја следи парламентарна процедура, сепак одредбите од колективните договори, се на ранг на законски одредби.

1. НОВОГОДИШЕН НАДОМЕСТОК

1.1. Висина на новогодишен надомест

Согласно член 35-в од ОКДПС, утврдено е правото на новогодишниот надоместок, **меѓутоа висината на новогодишниот надоместок, треба да се утврди со колективен договор на ниво на гранка (дејност).**

Но и покрај одредбата на колективниот договор за утврдување на висината според соодветна гранка, **сепак сите грански колективни договори не содржат одредба за висината на овој надоместок**, а некои пак ниту предвидуваат исплата на овој надоместок.

Дали во таков случај работодавачот може да исплати новогодишен надоместок и која висина може да ја исплати, особено ако нема соодветен колективен договор на ниво на работодавач.

Бидејќи новогодишниот надоместок е право на работникот, утврдено со колективен договор, работодавачот **во договор со синдикатот може да исплати новогодишен надоместок во висина што ќе се определи во разумен износ**, во рамките на утврдените износи со постојните колективни договори на ниво на одделни дејности.

Значи не постои законска пречка за субјектите кои припаѓаат на дејностите, кои немаат донесено колективни договори на гранка, да утврдат и исплатат новогодишен, надоместок со Одлука на работодавач.

1.2. Оданочување на новогодишниот надоместок

Согласно член 15 став 1 точка 2 од Законот за данок на личен доход, Новогодишниот надоместок претставува доход од работа **на кој се применува даночна пропишана стапка од 10%.**

Новогодишниот надоместок **не е признат расход во Даночниот биланс, односно во целост се враќа во Даночен биланс (Нето износ и зголемен за данок на личен доход).**

Деловни Информации бр.11/2022

1.3. Пресметка на Новогодишен надоместок

ПРИМЕР: Друштвото “ММ” донело Одлука на своите **10 (десет) вработени**, за Нова година да им исплати новогодишен надоместок **во висина од 50%** од една просечна месечна нето плата по работник во РМ, исплатена во последните три месеци, во висина од **32.078,00 денари, согласно Колективниот договор за земјоделство и прехранбена индустрија.**

1. Просечна месечна нето плата по работник во РМ, исплатена во последните три месеци	32.078,00
2. Новогодишен надомест по вработен (32.078 x 50%)	16.039,00
2. Данок на личен доход (16.039 x 11,1111%)	1.782,00
3. Бруто приход (16.039 + 1.782)	17.821,00
4. Број на вработени	10
5. Нето износ за исплата (16.039 x 10)	160.390,00
6. Вкупно данок на доход (1.782 x 10)	17.820,00
7. Вкупен трошок (160.390 + 17.820)	178.210,00

Книжење:

4222- Новогодишен надоместок	178.210,00
2426- Обврски за новогодишен надоместок	160.390,00
235- Обврски за Данок на личен данок	17.820,00
- (обврска за новогодишен надоместок);	
2426- Обврски за новогодишен надомест	160.390,00
235 - Обврски за ДЛД	17.8/20,00
1000 - Трансакциска сметка	178.210,00
(исплата на новогодишен надоместок);	

1.4. Исплата на новогодишен надоместок

Исплатата на новогодишниот надомест, се врши преку Управата за јавни приходи со користење на системот е-ПДД, при што се генерира **еден збирен налог ПП 53**, како за обврската за нето износот на новогодишниот надомест, така и за обврската за данок на личен доход.

Деловни Информации бр.11/2022

За да се изготви налогот ПП 53 потребно да се пополнат сите податоци за подносителот, за физичките лица вработени на кои треба да им се исплати новогодишен надомест: **(ЕМБГ, Име и Презиме, Општина, Држава во која е резидент исплатувачот, Начин на исплата (Трансакциска сметка)** и во полето Трансакциска сметка, да се наведе бројот на сметката.

Во останатите полиња, потребно е да се пополни следното:

Е-ПДД	Се пополнува
Вид на доход	T1. Доход од работа
Подвид на доход	S1. 8. Други примања на вработени лица кои подлежат на оданочување
Цел на исплата	Исплата на Новогодишен надоместок
Дата на исплата	Се става дата на исплата
Бруто/ доход	17.820,00
Одбитоци	0
Данок на личен доход	1.782,00
Нето доход	16.039,00

1.5. Одлука за исплата на новогодишен надоместок

Согласно член 35-в од Општиот колективен договор за приватен сектор од областа на стопанството, работодавачот на ден _____ 2022 година, ја донесе следната:

О Д Л У К А ЗА ИСПЛАТА НА НОВОГОДИШЕН НАДОМЕСТОК НА ВРАБОТЕНИТЕ

Член 1

Работодавачот ја донесе Одлуката за утврдување и исплатување на парични средства за пригодни награди за вработените – Новогодишен надоместок.

Член 2

Новогодишен надоместок, ќе се исплати на трансакциски сметки на _____ вработени, во износ од _____ по вработен.

Деловни Информации бр.11/2022

Член 3

На исплатениот износ ќе се плати данок на личен доход, согласно Законот за данок на личен доход, во висина од _____ денари.

Член 4

Паричните средства за пригодни награди – Новогодишен надоместок, до пропишаниот износ, да се исплатат на сите вработени.

Член 5

Одлуката стапува на сила со денот на донесувањето.

Скопје

Управител:

НАПОМЕНА: Основица за пресметка на Регресот за годишен одмор и Новогодишниот надоместок, претставува просечната месечна нето плата по работник во Република Македонија, исплатена во последните три месеци.

1.6. Оданочување на новогодишни пакетчиња

Давањето на новогодишни подароци на вработените (**новогодишни пакетчиња**), бидејќи е индивидуализирано примање и познати се вработените кои ги добиваат пакетчињата не е ослободено од оданочување од данок на личен доход, односно истото не е наведено во член 12 од Законот за данок на личен доход.

Согласно член 71 од Законот за Данок на личен доход, при што на овој вид на доход применлива е пресметана даночна стапка **од 11,1111%** од износот на фактурата на добавувачот на новогодишните пакетчиња, а плаќањето на данокот се врши преку системот е-ПДД, со тоа што во вид на доход се избира:

**T11 - Друг доход и подвид на доход
S11.2. - Друг доход.**

Деловни Информации бр.11/2022

Од аспект на данокот на добивка, трошоците за новогодишни пакетчиња, не се признаваат како даночно признат расход и истите имаат третман на репрезентативен издаток и се додаваат во Даночниот биланс на р.бр. 13 (АОП 15) – **Трошоци за репрезентација во висина од 90% од износот.**

Од аспект на Данок на додадена вредност, за набавените новогодишни пакетчиња, даночниот обврзник нема право на одбивка на претходниот данок, согласно член 35 став 1 точка 3 од Законот за Данок на додадена вредност.

ПРИМЕР: Друштвото “ХХ” донело Одлука на своите **20 (дваесет) вработени**, на кои им следува правото на новогодишно пакетче, да им се додели по едно новогодишно пакетче. За таа цел направена е нарачка за 20 пакетчиња по единечна цена од **1.200 денари (1.017,00 + 183 ДДВ).**

Пресметка на Данок на личен доход

1) Износ на новогодишно пакетче (по ф-ра со ДДВ)	1.200,00
2) Данок на друг доход (1.200 x 11.1111%)	133,00
3) Бруто доход по вработен (1.200 + 133)	1.333,00
4) Број на вработени/ за новогодишно пакетче	20
5) Вкупен данок на доход (133,33 x 20)	2.667,00
6) Вкупен трошок (1.333 x 20)	26.667,00
7) Даночно непризнат расход (26.667 x 90%)	24.000,00

Книжење:

4417- Новогодишни подароци за деца на вработени	26.667,00
220- Обврски спрема добавувачи	24.000,00
235- Обврски за персонален данок	2.667,00

- (по Одлука за исплата на новогодишни пакетчиња);

235- Обврски за персонален данок	2.667,00
1000 -Трансакциска сметка	2.667,00

- (исплата на новогодишен надоместок);

Деловни Информации бр.11/2022

1.6.1. Предавање на новогодишни пакетчиња

Давањето на новогодишни пакетчиња е давање на добра за кои нема исплата во пари, за да се изготви налогот ПП-53 потребно е да се пополнат сите податоци за подносителот, за физичките лица - вработените, на кои им се дава новогодишно пакетче (*ЕМБГ, Име и Презиме, Општина, Држава во која е резидент исплатувачот, Начин на исплата (Друг Начин)*) и во полето Трансакциска сметка да се наведе бројот на сметката.

Во останатите полиња, потребно е да се пополни следното:

Е-ПДД	Се пополнува
Начин на исплата	Друг начин
Вид на доход	T1.Доход од работа
Подвид на доход	S11.2 Друг доход
Цел на исплата	Давање новогодишно пакетче
Дата на исплата	Се става дата на исплата
Бруто/доход	1.333,00
Нето доход	Нема

Преглед:

Реферес за годишен одмор и Новогодишен надоместок, според Гранскиите колективни договори

Р.бр	КД на гранка	Сл. Вес. на РМ	Право на надоместок за РЕГРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР	Право на НОВОГОДИШЕН НАДОМЕСТОК
1.	КД за комуналните дејности на РМ	107/06	Во висина на основицата	Најмалку 60% од основицата
2.	КД за Угостителство на РМ	02/08	Во висина на основицата	Најмалку 60% од основицата.
3.	КД за Заштитни друштва	151/14	Во висина на основицата	Најмалку 50% од основицата
4	КД за Текстилната индустрија на РМ	220/15 50/17	Во висина од најмалку 40% од основицата	Со колективен договор на ниво на дејност или на ниво на работодавач
5	КД за Земјоделство и Прехранбената индустрија	3/16 175/15	Во висина која изнесува 45% од основицата за прехранбена индустрија, и 40% од основицата за гранката земјоделство.	Во висина од најмалку 50% од основицата
6.	КД за вработените од Тутунското стопанство	137/16	Во висина на основицата	Најмалку 65% од основицата

Деловни Информации бр.11/2022

7.	КД за Кожарска и Чевларска индустрија	220/15	Во висина од најмалку 40% од основицата.	Со колективен договор на ниво на дејност или на ниво на работодава.
8.	КД за дејноста Хемиска индустрија	10/13	Во висина на определена со КД на ниво на работодавач и која не може да биде помала од минималната плата утврдена со Законот за минимална плата, кој треба да се исплати до 30.06 наредната година	Во висина на определена со КД на ниво на работодавач и која не може да биде помала од минималната плата утврдена со Законот за минимална плата, кој треба да се исплати до 30.06 наредната година
9.	КД На друштвата од друго Монетарно посредување во работењето во хартии од вредност и стокови договори	97/11, 189/13	Најмалку во висина на 60% од основицата	Најмалку во висина на 60% од основицата
10.	КД за Енергетика	47/16	Во висина која изнесува 80% од основицата, а најмногу 100% од основицата.	Во висина која изнесува најмалку 50% од основицата.
11.	КД за Градежништвото, индустријата на градежни материјали и Проектирањето на РМ	28/03	Согласно КД за приватен сектор	Согласно КД за приватен сектор
12.	КД за Независни регулаторни тела	74/15	60-100% од Основицата	Најмалку 60% од Основицата

2. УТВРДУВАЊЕ И ПРЕСМЕТКА НА 13-џа ПЛАТА И БОНУСИ ОД ПЛАТА

Согласно член 105 од Законот за работни односи, работникот има право на заработувачка плата, согласно со закон, колективен договор и договорот за вработување.

Плаќањето на работата по договорот за вработување мора да биде секогаш во парична форма.

Работодавачот мора да го почитува најнискиот износ определен со колективен договор, во согласност со закон, кој непосредно го обврзува работодавачот.

Платата е составена од основната плата, дел од платата за работната успешност и додатоците, ако со друг закон поинаку не е определено.

Деловни Информации бр.11/2022

2.1. Пресметка на 13-та плата

Согласно член 105 став 4 од од Законот за работни односи, работодавачот може да им исплати **13-та плата, на вработените доколку работодавачот има можност да ја исплати.**

ПРИМЕР: Работодавачот донел Одлука, поради добрите деловни резултати да исплати 13-та плата за 10 вработени.

1.БРУТО ПЛАТА (10 x 35.000)	350.000,00
2.Придонес за задолжително ПИО (1 x 18,8%)	65.800,00
3.Придонес за здравствено осигурување (1 x 7,5%)	26.250,00
4.Придонес за вработување (1 x 1,2%)	4.200,00
5.Придонес за дополнително здравствено осигурување (1 x 0,5%)	1.750,00
6.Вкупно придонеси (2 + 3 + 4 + 5)	98.000,00
7.Бруто плата намалена за придонеси (1 – 6)	252.000,00
8.Даночно намалување за 2022г.	0
9.Данок на доход од 10% (7 x 10%)	25.200,00
10.НЕТО ПЛАТА (1 – 6 – 8)	226.800,00

НАПОМЕНА: При пресметка на 13-та плата, не се користи месечно Даночно намалување, бидејќи е искористено при пресметка на платите во текот на целата календарска година (исполнет е годишниот лимит).

При пополнување на МПИН пријавата за 13-та плата во поле:

**1.3 - Вид на обврска се внесува шифра:
102 – ПЛАТА ПО ОСНОВ НА ДЕЛОВНА УСПЕШНОСТ НА РАБОТОДАВАЧОТ**

Книжење:

420 – Вкалкулирани бруто плати	350.000,00	
240 – Обврски за плата		350.000,00
- (вкалкулирана бруто плата);		

Деловни Информации бр.11/2022

240 – Обврски за плата	350.000,00	
2430 – Нето плати		226.800,00
2340 – Даноци од плата		25.200,00
2343 – Придонеси од плата		98.000,00
-	(за пресметана плата, даноци и придонеси);	

2430 – Нето плати	226.800,00	
2340 – Даноци од плата	25.200,00	
2343 – Придонеси од плата	98.000,00	
1000 – Трансакциска сметка		350.000,00
-	(исплатена плата, даноци и придонеси).	

2.1.1. Пресметка на 13-та плата на основица повиска од највисока основица за пресметка на плати

ПРИМЕР: Работодавачот донел Одлука да исплати 13-та плата во висина од 800.000,00 денари. Во друштвото има само еден вработен.

1. Бруто плата	800.000,00
2. Највисок износ за пресметка на придонеси	696.144,00
3. Вкупно придонеси за највисок износ	194.920,00
4. Намалување на платата за придонеси (1 – 3)	605.080,00
5. Даночно намалување за 2022 година	0,00
6. Основица за данок (4 – 5)	605.080,00
7. Данок на личен доход од 10% (6 x 10%)	60.508,00
8. Нето плата (4 -7)	544.572,00

НАПОМЕНА. Во случај доколку Нето износите на примањата по основ на деловна успешност, се над износот на кој се пресметуваат придонеси (16 просечни плати) согласно член 9 став 1 точка 18, од Законот за данок на добивка разликата на трошокот во нето износ, претставува даночно непризнат расход.

Книжење:

420 – Вкалкулирани бруто плати	800.000,00	
240 – Обврски за плата		800.000,00
-	(вкалкулирана бруто плата);	

Деловни Информации бр.11/2022

240 – Обврски за плата	800.000,00	
2430 – Нето плати		544.572,00
2340 – Даноци од плата		60.508,00
2343 – Придонеси од плата		194.920,00
- (за пресметана плата, даноци и придонеси);		
2430 – Нето плати	544.572,00	
2340 – Даноци од плата	60.508,00	
2343 – Придонеси од плата	194.920,00	
1000 – Трансакциска сметка		800.000,00
- (исплатена плата, даноци и придонеси).		

2.1.2. Пресметка на 13-та плата од добивката

Во случај кога тринаесетата плата се исплатува по усвојување на годишната сметка, односно од добивката, пресметката и пополнувањето на МПИН, пред сè се врши на ист начин со тоа што се спроведуваат следниве книжења:

950 – Задржана (акумулирана) добивка	800.000,00	
2430 – Нето плати		544.572,00
2340 – Даноци од плата		60.508,00
2343 – Придонеси од плата		194.920,00
- (пресметана 13-та плата);		

2.2. Пресметка на БОНУС од плата

Бонусите најчесто се поистоветуваат со делот од платата што се однесува на работната успешност согласно Законот за работни односи, земајќи ги во предвид домаќинскиот однос, квалитетот и обемот на вршењето на работата.

2.2.1. Пресметка на БОНУС од плата за деловна и работна успешност

Согласно член 21 од Општиот колективен договор за приватен сектор, критериуми и мерила за утврдување на работната успешност се:

- **Домаќински однос,**
- **Обем,**
- **Квалитет,**

Деловни Информации бр.11/2022

- Креативност и инвентивност,
- Остварена продуктивност,
- Економичност,
- Заштеди во процесот на работење,
- Ефикасност,
- Користење на средствата за работа и работното време и
- Други утврдени со колективен договор на ниво на гранка односно оддел, односно на ниво на работодавач.

Работната успешност се мери, односно проценува за поединци или групи на работници, според однапред утврдени критериуми и мерила, со кои работникот се запознава пред да почне да работи.

Резултатите од работењето на работникот ги утврдува, односно оценува, работникот кој го води и организира процесот на работа.

Доколку работникот не ги достигнува работните резултати од причини што не зависат од работникот, (*немање на струја и други енергенсии, дефект на машините и немање на сировини или други објективни причини утврдени со колективен договор на ниво на работодавач*), има право на основната плата.

2.2.2. Пресметка на БОНУС од плата по основ на РАБОТНА УСПЕШНОСТ

ПРИМЕР: Друштвото “ББ” врз основа на својата финансиска можност, на 20 Декември/2022 година донело Одлука на својот вработен да му исплати и **Додаток за РАБОТНА УСПЕШНОСТ – БОНУС, во износ од 12.000,00 денари**, поради добрите финансиски резултати остварени во тековната година. **Основната плата на работникот согласно Договорот за работа, изнесувала 40.000,00 денари, во бруто износ.**

1) Бруто плата	40.000,00
2) Бонус	12.000,00
3) Вкупно бруто (1 + 2)	52.000,00

Деловни Информации бр.11/2022

1.БРУТО ПЛАТА	52.000,00
2.Придонес за задолжително ПИО (1 x 18,8%)	9.776,00
3.Придонес за здравствено осигурување (1 x 7,5%)	3.900,00
4.Придонес за вработување (1 x 1,2%)	624,00
5.Придонес за дополнително здр.осигур. (1 x 0,5%)	260,00
6.Вкупно придонеси (2 + 3 + 4 + 5)	14.560,00
7.Бруто плата намалена за придонеси (1 – 6)	37.440,00
8.Даночно намалување за 2022 година	8.788,00
9.Основица за данок на доход (7 – 8)	28.652,00
10.Данок на доход од 10% (10 x 10%)	2.865,00
11.НЕТО ПЛАТА (1 – 6 – 10)	34.575,00

Книжење:

420 – Вкалкулирани бруто плати	52.000,00	
240 – Обврски за плата		52.000,00
- (вкалкулирана бруто плата);		
240 – Обврски за плата	52.000,00	
2430 – Нето плати		34.575,00
2340 – Даноци од плата		2.865,00
2343 – Придонеси од плата		14.560,00
- (пресметана плата, даноци и придонеси);		
2430 – Нето плати	34.575,00	
2340 – Даноци од плата	2.865,00	
2343 – Придонеси од плата	14.560,00	
1000 – Трансакциска сметка		52.000,00
- (исплатена плата, даноци и придонеси).		

2.2.3. Исплата на Бонус за прекувремена работа

Согласно член 117 став 4 од Законот за Работни односи, работникот е должен на барање на работодавачот да врши работата преку полното работно време (прекувремена работа):

- 1) Во случаи на исклучително зголемување на обемот на работата;
- 2) Ако е потребно продолжување на деловниот или производниот процес;

Деловни Информации бр.11/2022

3) Ако е нужно да се отстрани оштетување на средствата за работа, што би предизвикало прекинување на работата;

4) Ако е потребно да се обезбеди безбедност на луѓето и имотот, како и безбедноста на прометот и

5) Во други случаи определени со закон или колективен договор.

Прекувремената работа може да трае најмногу осум часа во текот на една недела и најмногу 190 часа годишно, освен за работите кои поради специфичниот процес на работа не можат да се прекинат или за кои нема услови и можности да се организира работата во смени. Прекувремената работа во период од три месеци не може во просек да надминува повеќе од осум часа неделно.

За работниците од Министерството за внатрешни работи, кои вршат посебни должности и овластувања согласно со посебен закон, прекувремената работа **може да трае подолго од 190 часа годишно**, поради извршување на итни и неодложни работи, по претходно дадена писмена согласност на работникот.

Работодавачот на работникот да му исплати Бонус за извршена Прекувремена работа, во ситуации кога:

- **Работникот кој работел над 150 часа подолго од полното работно време, да му исплати БОНУС во висина од една просечна плата во Републиката, ако:**
- ✓ **Работникот не отсутствувал од работа повеќе од 21 ден во текот на годината, а деновите на искористен годишен одмор не се засметуваат во отсуството на работникот од 21 ден.**
- ✓ **Прекувремената работа ја остварил кај истиот работодавач.**

НАПОМЕНА: БОНУСОТ за прекувремена работа преставува посебен вид на наградување на работникот од страна на работодавачот, кое согласно член 14 став 1 точка 1 од Законот за придонеси од социјално осигурување, се оданочува со данок и за кое се пресметуваат и придонесите од плата.

Деловни Информации бр.11/2022

**2.2.4. Пресметка на бонус за прекувремена
работа (над 150 часа годишно)**

ПРИМЕР: Друштвото донело Одлука на еден вработен да му исплати Бонус за прекувремена работа, над 150 часа годишно.

1) Бруто плата	40.000,00
2) Бонус Просечна плата за 9/22)	42.887,00
3) Вкупно бруто (1 + 2)	82.887,00

1.БРУТО ПЛАТА	82.887,00
2.Придонес за задолжително ПИО (1 x 18,8%)	15.583,00
3.Придонес за здравствено осигурување (1 x 7,5%)	6.217,00
4.Придонес за вработување (1 x 1,2%)	995,00
5.Придонес за дополнително здр.осигур. (1 x 0,5%)	414,00
6.Вкупно придонеси (2 + 3 + 4 + 5)	23.209,00
7.Бруто плата намалена за придонеси (1 – 6)	59.678,00
8.Даночно намалување за 2022 година	8.788,00
9.Основица за данок на доход (7 – 8)	50.890,00
10.Данок на доход од 10% (10 x 10%)	5.089,00
11.НЕТО ПЛАТА (1 – 6 – 10)	54.589,00

НАПОМЕНА: За пресметка на БОНУС / НАГРАДА, како зголемување на бруто платата, посебно не се искажува во МПИН пријавата.

Исплатата на Бонус за прекувремени часови, се исплатува на вработен во редовен работен однос.

2.2.5. Решение за исплата на бонус за работна успешност

Врз основа на член 105 од Законот за работните односи (“Службен весник на РМ” 62/05...47/11), Управителот на Друштвото за _____ ДООЕЛ/ ДОО / АД Скопје на ден _____ година, го донесе следното:

Деловни Информации бр.11/2022

РЕШЕНИЕ

за исплата на додаток на плата за работната успешност

На работникот _____,
вработен во Друштвото _____ Скопје
на работно место _____, при пресметката на платата за месец _____ година му се доделува и додаток на плата за работна успешност, во износ од _____ денари.

Правото на додаток на плата за деловна успешност на работникот, му се определува земајќи ги предвид домаќинскиот однос, квалитетот и обемот на вршењето на работата од страна на работникот во текот на _____ година во согласност со одредбите од Законот за работни односи, актите на работодавачот и потребите на процесот на работа.

Додатокот на плата, за деловна успешност на работникот заедно со основната плата ќе му се исплати при пресметката на платата за месец _____ 2022 година и на истата ќе бидат пресметани придонеси и персонален данок на доход, согласно законските прописи.

Образложение

Во согласност со одредбите на Законот за работните односи, Општиот колективен договор за приватниот сектор од областа на стопанството, актите на работодавачот и склучениот договор за вработување, Управителот на Друштвото за _____ ДООЕЛ/ ДОО / АД Скопје одлучи како во диспозитивот на решението.

Доставено до:

- работникот
- управителот
- архива

Друштво

Управител

3.1. Регрес за годишен одмор во Приватен сектор

Согласно член 35 од Општиот колективен договор за приватен сектор од областа на стопанството (**во натамошниот текст ОКДПС**), регресот за користење годишен одмор, може да се исплати во висина од **најмалку 40% од основицата, која изнесува (просечната месечна нето плата по работник во РСМ, исплатена во последните три месеци)**, под услов работникот да работел **најмалку 6 месеци во календарската година кај ист работодавач**. Што значи дека за разлика од правото на стекнување годишен одмор (**непрекината работа од шест месеци кај ист работодавач**), за стекнување право на регрес за годишен одмор потребно е работникот **да работел најмалку шест месеци кај ист работодавач, односно не е неопходно работењето да е непрекинато**.

Бидејќи Општиот колективен договор за приватен сектор, **не условува да се работи непрекинато**, значи **право на регрес има работник, кој работел кај ист работодавач, најмалку 6 месеци, без разлика дали работел непрекинато или со прекини во календарската година**.

Односно **право на регрес за годишен одмор има и работник кој се стекнал со пропорционален дел од годишен одмор, затоа што работел 6 месеци, но со прекини кај ист работодавач**.

Исплатата на регрес за годишен одмор до минималниот износ, претставува обврска за работодавачот.

Но, предвидена е можност со колективен договор на ниво на гранка, односно оддел или колективен договор на ниво на работодавач, **да се утврди регрес за годишен одмор во повисок износ**, односно работодавачот доколку сака, може да исплати **регрес во ПОВИСОК износ и истиот се исплатува еднаш во текот на годината**.

Исто така, ОКДПС предвидува и можност работодавач кај кој настанале економско финансиски потешкотии во работењето, по задолжителна претходна консултација со синдикатот на ниво на гранка, односно оддел, со спогодба потпишана од работодавачот и репрезентативната синдикална организација, да се договори исплата на **регрес за годишен одмор во ПОМАЛ износ**, од утврдениот со ОКДПС.

Деловни Информации бр.11/2022

Кај работодавачите кај кои нема формирано синдикат, спогодбата се потпишува со избран претставник од работниците.

3.1.1. Рок за исплата на регрес за годишен одмор

Рокот за исплата на регрес за користење на годишен одмор не е утврден со ОКДПС, но со оглед дека тоа е право кое произлегува, од правото на користење годишен одмор, исплатата, традиционално **треба да биде истовремено со користењето на годишниот одмор, а во секој случај до истекот на календарската година**, бидејќи согласно ОКДПС, тој се исплатува еднаш во текот на годината.

3.1.2. Даночен третман на регресот за годишен одмор

Регресот за годишен одмор, се оданочува со Данок на личен доход, бидејќи ова лично примање на вработените не е наведено во член 12 од Законот за данокот на личен доход, **како надоместок ослободен од данок на доход.**

Овој вид на доход, се третира како доход од работа и се оданочува **со примена на даночна стапка од 10%** на бруто износот на регрес за годишен одмор или **(11,1111% на Нето износот на регресот).**

Кај трговците поединци, согласно член 27 став 1 точка 9 од Законот за данокот на личен доход, како непризнаен расход за даночни цели, **се смета исплатениот регрес за годишен одмор, над износот** утврден со Општиот колективен договор за приватниот сектор од областа на стопанството на РМ, во висина од просечната месечна нето плата по работник во РМ, исплатена во последните три месеци, **кој за месец Ное-мври/2022 година изнесува: 32.078,00 денари.**

Согласно член 9 став 1 точка 2 алинеја 6 од Законот за данокот на добивка, **не се оданочува износот на исплатениот регрес за годишен одмор во висина од 80%** од просечната месечна бруто плата по работник во РМ, објавена до денот на исплатата, **кој за месец Ноември/2022 година, изнесува: 38.955,00 денари.**

Деловни Информации бр.11/2022

3.1.3. Пресметка на надоместот за регрес за годишен одмор

3.1.3.1. Исплата на регрес за годишен одмор во висина на НАЈНИСКИОТ пропишан износ

ПРИМЕР: Друштвото “НН” донело Одлука на **10 вработени** да им исплати регрес за годишен одмор во месец Ноември/2022 година, во висина **од 12.831,00 денари**. Овој износ заедно со Данокот на личен доход е помал од Даночно призна-тиот расход за цели на данокот на добивка по вработен, кој за месец **НОЕМВРИ/ 2022 година, изнесува 38.995,00 денари.**

- Најнизок износ на Регрес за исплата за **XI/2022** 12.831,00
- Даночно признат расход за **XI/2022**
(48.744 x 80%) 38.955,00
- Број на вработени 10

ПРЕСМЕТКА:

1. Нето за исплата (10 x 12.831)	128.310,00
2. Данок на Личен доход (128.310 x 11,1111%)	14.257,00
3. Бруто основа (114.730 + 12.748)	142.567,00

Книжење:

4223-Регрес за годишен одмор	142.567,00
2420- Обврски за регрес за годишен одмор	128.310,00
235- Обврски за данок на личен доход	14.257,00
- (обврска за регрес за годишен одмор);	
2420- Обврски за регрес за годишен одмор	128.310,00
235 -Обврски за данок на личен доход	14.257,00
1000-Трансакциска сметка	142.567,00
- (исплата на регрес за годишен одмор);	

Даночно признат расход: 38.995,00
Корекција во ДБ: НЕМА

Деловни Информации бр.11/2022

*3.1.3.2. Исплата на регрес за годишен одмор во висина
на НАЈВИСОКИОТ даночно признат расход*

ПРИМЕР: Друштвото “ММ” донело Одлука на 10 вработени да им исплати Регрес за годишен одмор за месец Ноември/2022 година, во висина од **40.000,00 денари, кој е повисок од највисокиот даночно признат расход** за даночни, цели, кој за месец Ноември/2022 изнесува **38.995,00 денари.**

- Даночно признат расход за месец **XI/2022**
(48.744 x 80%) 38.995,00
- Број на вработени 10

ПРЕСМЕТКА:

1. Нето износ (10 x 40.000)	400.000,00
2. Данок на доход (400.000 x 11,1111)	44.444,00
3. Бруто износ (400.000 + 44.444)	444.444,00
4. Признат расход за Данок на добивка (10 x 38.995)	389,950,00
5. Износ кој се враќа во ДБ за 2022 (3-4)	54.494,00

ПРЕСМЕТКА:

Книжење:

4223/1- Регрес за годишен одмор (признат расход)	389.950,00
4223/2- Регрес за годишен одмор (непризнат расход)	54.494,00
2420-Обврски за регрес за годишен одмор	400.000,00
235-Обврски за данок на доход	44.444,00
- (обврска за регрес за годишен одмор);	
2420 - Обврски за регрес за годишен одмор	400.000,00
235 - Обврски за данок на личен доход	44.444,00
1000 - Трансакциска сметка	444.444,00
- (исплата на регрес за годишен одмор);	

НАПОМЕНА: Плаќањето на Регресот на годишен одмор и Данокот на личен доход, се врши преку е-ПДД, со тоа што во вид на доход се избира:

T1. – Доход од работа, а во Подвид доход се избира

S1.7 – Доход кој подлежи на одоночување со ПДД -Регрес

Деловни Информации бр.11/2022

3.2. Регрес за годишен одмор во Општествен сектор

Согласно член 9 од Законот за исплата на плати („Службен весник на РМ“ 70/94...147/15; 202/19), работодавачите **кај кои помалку од 51%** од средствата се во приватна сопственост, може да исплатат надоместок за Регрес за годишен одмор **најмногу до 60% од просечната месечна нето плата по работник во РМ, објавена до денот на исплатата, кој за месец Ноември 2022 година, изнесува: 19.532,00 денари (32.553,00 x 60%).**

3.3. Одлука за исплата на Регрес за годишен одмор и Спогодба за исплата на помал износ на Регрес за годишен одмор

Врз основа на член 35 од Општиот колективен договор за приватниот сектор од областа на стопанството („Службен весник на РМ“ 150/12; 189/13; 119/15; 150/16), Управниот одбор (управителот или друг орган кој е надлежен за донесување одлуки), на _____ 2022 година, донесе:

О Д Л У К А

За исплата на регрес за годишен одмор за 2022 година

На вработените во друштвото им се определува за исплата регрес за користење годишен одмор за 2022 година, во висина од _____ денари.

Регресот за годишен одмор ќе се исплати на _____ 2022 година.

Право на регрес за годишен одмор, имаат работниците кои навршиле со работа над шест месеци, со прекин или непрекинато во текот на 2022 година.

Работниците кои во 2022 година оствариле работа со пропорционално работно време од полно работно време ќе се стекнат со право на пропорционален дел од регресот за годишен одмор, во сооднос на полното работно време.

Средствата за исплата на регресот, ќе се обезбедат од тековното работење (да се наведе изворот на средства) .

**Одлуката да се достави до:
Финансиска служба;
Архива;**

Управител

Деловни Информации бр.11/2022

Спогодба за исплата на К-15 под минимален износ

Врз основа на член 35 од Општиот колективен договор за приватниот сектор од областа на стопанството („Службен весник на РСМ“ 150/12; 189/13; 119/15; 150/16), меѓу работодавачот _____, застапуван од управителот _____ и репрезентативниот синдикат на вработените кај работодавачот, претставуван од _____ (или претставник на вработените), се склучува оваа:

СПОГОДБА

за исплата на регрес за годишен одмор во помал износ

Член 1

Поради настанати потешкотии во работењето на друштвото, предизвикани од нереализирани договори поради состојбата предизвикана од пандемијата на COVID – 19, по извршените консултации со синдикатот на ниво на гранка, односно оддел, страните се договорија на вработените да им се исплати регрес за годишен одмор за 2022 година во помал износ од минимално пропишаниот со ОКДС, односно во висина од _____ денари.

Член 2

Работодавачот се обврзува да донесе одлука за исплата на регрес за годишен одмор, во рок од _____ дена по потпишувањето на оваа Спогодба.

Член 3

Оваа Спогодба стапува на сила со денот на потпишувањето.

Спогодбата да се достави до:

- Репрезентативниот синдикат;
- Управителот и
- Архивата.

Репрезентативен синдикат/Управител

ПРАВО И ЛЕГИСЛАТИВА

дипл.правник: Елена Јандриоска

ПОДОБЛИЦИ НА ПРАВОТО НА СОПСТВЕНОСТ

Кога една проста или сложена ствар е предмет на правото на сопственост на повеќе лица, ова право се јавува како сосопственост, заедничка сопственост или етажна сопственост.

ВОВЕД

Со Законот за сопственост и други стварни права (“Службен весник на РСМ” 18/01...35/10), се уредуваат правото на сопственост и другите стварни права. Право на сопственост можат да стекнуваат сите домашни и странски физички и правни лица, вклучувајќи ја и државата и единиците на локалната самоуправа. Правото на сопственост и другите стварни права се остваруваат врз основа на слободна диспозиција со нужни ограничувања, предвидени во Уставот и законите. Стекнувањето, заштитата и престанокот на правото на сопственост и на другите стварни права е уредено со Законот.

Во практиката многу често освен сопственоста на определена ствар од исклучив еден сопственик, многу често се случува определена ствар да е во сопственост на повеќе лица, со што мора да се ограничат и да се определат правилата за сопственичко правните овластувања, на сопствениците на стварта.

Законот, сосопственоста ја дефинира во случај кога една проста или сложена ствар е предмет на правото на сопственост на повеќе лица, ова право се јавува како **сосопственост, заедничка сопственост** или **етажна сопственост**.

1. СОСОПСТВЕНОСТ

Сосопственоста е сопственост на повеќе лица кои имаат право на сопственост на неподелена ствар на која делот на секој од нив е определен сразмерно според целината (идеален, сосопственички дел). Кога предмет на правото на сосопственост се плодносни ствари, плодовите и другите приходи од нив се распоредуваат меѓу сосопствениците сразмерно на големината на нивните делови, доколку поинаку не е договорено.

Ако сосопственичките делови на неподелената ствар не се определени, се претпоставува дека сосопствениците имаат еднакви делови.

Сосопственост може да се заснова и на ствар која се наоѓа во различни облици на сопственост (мешана сопственост).

Сосопственикот има право, стварта да ја држи и да ја користи, заедно со другите сосопственици сразмерно со својот дел, неповредувајќи ги притоа правата на другите сосопственици. Сите сосопственици имаат владение врз целата ствар, но тие можат да одлучат меѓусебно да го поделат владението врз стварта и извршувањето на сите или на некои сопственички овластувања врз неа.

Сосопственикот може да располага со својот дел, без согласност на другите сосопственици.

1.1. Право на првенствено купување

Во случај на продажба на сосопственички дел, другите сосопственици имаат право на првенствено купување.

Сосопственикот, кој има намера да го продаде својот сосопственички дел е должен на другите сосопственици со подавка преку нотар да им го понуди за продажба својот дел и да им ја соопшти цената и условите за продажба.

Ако сосопствениците на стварта на кои им се нуди сосопственичкиот дел од неа, не се изјаснат дека ја прифаќаат понудата во рок од **30 дена** од соопштението од подавката од, сосопственикот може сосопственичкиот дел да го продаде на друго лице.

Кога според условите на понудата, цената треба во целост или делумно да се исплати во готово, изјавата за прифаќање може да има дејство само ако сосопствениците кои се согласни да го откупат сосопственичкиот дел во рокот да му го исплатат на понудувачот целиот износ што според понудата треба да се

Деловни Информации бр.11/2022

исплати во готово или ако износот го депонираат кај основниот суд или нотар. Ако стварта е подвижна, износот се депонира во местото каде што сосопственикот кој го продава својот сосопственички дел (продавачот) има живеалиште, а ако стварта е недвижна, износот се депонира во местото каде што се наоѓа недвижноста.

Доколку, повеќе сосопственици под исти услови сакаат да го купат идеалниот дел од стварта, тогаш тој ќе му се предаде на оној сопственик, кој ќе го одреди продавачот.

Сосопственикот што го продава својот сосопственички дел, не им даде понуда на сите сосопственици, сосопствениците на кои не им е дадена понудата, можат по судски пат да бараат продажбата да се поништи.

Тужбата за повреда на правото на првенствено купување може да се поднесе во рок од 30 дена од денот кога секој од сосопствениците дознал за продажбата и за условите за продажбата. Без оглед на тоа кога сосопствениците дознале за продажбата и за условите за продажбата, тужбата поради повреда на правото на првенствено купување **не може** да се поднесе *по истекот на рокот од шест месеци* од запишувањето во јавните книги, ако стварта е недвижна, а ако стварта е подвижна од денот на склучувањето на договорот.

Доколку сосопственичкиот дел им бил понуден на сосопствениците по повисока цена од онаа по која е извршена продажбата или по потешки услови, или продажбата е прикриена со замена, подарок или на друг начин, тогаш тужбата поради повреда на правото на првенствено купување може да се поднесе во рокот од *една година* од запишувањето во јавните книги. Тужителот е должен во рокот за поднесување на тужбата поради повреда на правото на првенствено купување да го депонира износот кај основниот суд или нотар на име на куповната цена, што според склучениот договор стасал за плаќање, до денот на поднесувањето на тужбата.

1.2. Управување со стварта

Сосопственик заедно со другите сосопственици има право да учествува во одлучувањето за се она што се однесува на стварта која е во сопственост (право на управување).

Деловни Информации бр.11/2022

За преземање работи за редовно управување со стварта е потребна согласност од сосопствениците чиишто делови претставуваат повеќе од половината на вредноста на стварта. Ако не се постигне согласност, а преземањето на работата е неопходно за редовно одржување на стварта, за тоа одлучува судот.

Секој сосопственик против чија волја мнозинството сосопственици одлучило да преземе некоја редовна правна работа или пак тоа го направил судот, има право да бара обезбедување за идна штета. Мнозинството сосопственици е обврзано да го даде обезбедувањето по правило со давање залог, а со лична гаранција, само ако судот оцени дека давањето на залог е преголем товар за него. Судот одлучува за преземање на одредена правна работа во вонпарнична постапка, доколку не е спорно кои се сосопствениците и колкав е нивниот сосопственички дел. За преземање на работи што ги надминуваат рамките на редовното управување со стварта (отуѓување на целата ствар, промена на намената на стварта, издавање на стварта во закуп, засновање залог, засновање стварни службености, поголеми поправки и преправки и слично) потребна е согласност од сите сосопственици. Во случај да не се постигне согласност. Судот може и да ја раскине сосопственичката заедница, доколку постои несогласност меѓу сосопствениците за работи од вонредното управување.

Трошоците за користењето, управувањето и одржувањето на стварта и на товарите што се однесуваат на целата ствар, ги поднесуваат сосопствениците, сразмерно со големината на нивните делови.

Ако сосопственикот не го плати својот дел од трошоците и од товарот, другите сосопственици можат да бараат наплатата да се изврши од неговиот дел со плодовите и со другите приходи од стварта, а во случај тоа да не е доволно за намирување на трошоците и на товарите или наплатата да биде отежната, можат да бараат наплата од неговиот преостанат имот.

1.3. Право на делба

А) Спогодбена делба

Сосопственикот има право во секое време да бара делба на стварта, освен во време во кое таа делба би била на штета за другите сосопственици. Правото на делба не застарува.

Деловни Информации бр.11/2022

Секој договор, со кој сосопственикот трајно се откажува од правото на делба на стварта, е ништовен.

Сосопствениците можат едногласно да се спогодат определено време да не може да бараат делба. Спогодбата произведува правно дејство, ако рокот во кој не може да се бара делба не е подолг од пет години. Оваа спогодба сопствениците можат да ја обновуваат.

Доверителот на кој и да е од сосопствениците може да бара делба и пред истекот на договорениот рок, ако не можел да го наплати своето побарување од другиот имот на сосопственикот.

Сосопствениците спогодбено го определуваат начинот на делбата на стварта, а во случај да не може да се постигне спогодба или да не може да се договорат за кое и да е прашање од делбата, секој може да бара за тоа да одлучи судот.

Б) Судска делба

Судот делбата ја спроведува врз основа на законските одредби, но и според спогодбата на сосопствениците, доколку истата постои и е можна и дозволена. Судот подвижните ствари ги дели физички доколку се деливи, а недвижните со нумерички податоци за недвижностите. Кај недвижните ствари доколку е потребно за користење на еден или повеќе делови од недвижноста, судот може да заснова службеност или реален товар на другите делови од недвижноста.

В) Делба со исплата

Сосопственикот има право на делба со исплата, доколку покаже дека постојат сериозни причини стварта да му припадне во целост. Во овој случај, судот ќе му нареди стварта да му припадне на сосопственикот, но само кога тој на другите сосопственици им ја исплати вредноста на нивните делови, во рокот кој судот ќе го одреди.

Кога сосопствениците истовремено имаат право на сосопственост на повеќе ствари, судот може по барање на било кој од нив да одлучи наместо да се дели секоја ствар одделно на сите, на секој од нив да им припадне определена ствар или збир од ствари, сразмерно на нивните сосопственички делови, земајќи ги предвид нивните потреби. Ако стварите што со оваа делба

Деловни Информации бр.11/2022

му припаднале на сосопственикот ја надминуваат вредноста на неговиот сосопственички дел, тогаш тој е должен да ја доплати разликата на другите сосопственици.

Ако сосопствениците при физичката делба, не можат да добијат еднакви делови што одговараат на идеалниот дел, во тој случај судот може да определи доплата во пари според пазарната цена, во време на донесувањето на судската одлука, за сметка на другите сосопственици.

Г) Јавна продажба

Судот ќе одлучи да се изврши делба со јавна продажба, кога физичката делба не е можна или е можна само со значително намалување на вредноста на стварта. Сосопственикот на ствар што е предмет на делба со јавна продажба има право на првенствено купување, пред најповолниот понудувач, ако веднаш по заклучувањето на јавната продажба изјави дека стварта ја купува под исти услови.

Ако стварта се продава со непосредна спогодба, судот ќе ги повика сосопствениците во записник пред судот да изјават дали сакаат да го користат тоа право.

Кога повеќе сосопственици сакаат да ја купат целата ствар пред најповолниот понудувач на јавната продажба, судот ќе одлучи таа да се додели на оној кој што ќе понуди најдобри услови. Во случај повеќе сосопственици на јавната продажба да предложат исти услови, судот стварта ќе ја продаде на еден од нив, водејќи сметка за околностите на случајот.

На јавната продажба, соодветно се применуваат одредбите од Законот за извршната постапка.

2. ЗАЕДНИЧКА СОПСТВЕНОСТ

Заедничка сопственост е сопственост на повеќе лица на неподелена ствар, кога нивните делови се определени, но не се однапред определени.

Заедничката сопственост постои во случај на стекнување имот во брачна заедница, во вонбрачна заедница, во случај на здобивање имот во наследничка заедница, во семејна заедница и во други случаи определени со закон.

Деловни Информации бр.11/2022

Кога стварта е во заедничка сопственост на тоа нема влијание фактот што во јавната книга таа е запишана како сопственост само на некој од нив, но тоа не ги засега правата на трети лица, кои тоа не го знаеле и не биле должни да го знаат.

Заедничарот може својот дел во заедничката сопственост да го пренесе само на друг заедничар на истата ствар, а не може полноважно да го пренесе на трето лице надвор од заедничарите.

Делот што заедничарот го има во заедничката сопственост на стварта, преминува на неговите наследници.

За долговите, заедничарот одговара и со својот дел во заедничката сопственост на стварта.

2.1. Право на утврдување на дел од заедничка ствар

Заедничарот, може да бара утврдување на делот во заедничката ствар, ако такво утврдување е допуштено и можно и ова право не застарува. Утврдување на деловите, заедничарот може да бара во секое време, така што ќе се определи колкав дел му припаѓа на заедничарот за неговиот дел во заедничката сопственост. Со определувањето на неговиот дел тој станува сосопственик со другите, кои остануваат заеднички сопственици сè додека нивните делови не се определат.

Доколку некој или некои од заедничарите сакаат нивниот дел да се утврди во заедничката ствар, тоа може да се стори со договор или со одлука на судот во вонпарнична постапка. Во таков случај другите заедничари го задржуваат својството на заедничар.

Право да бараат да се утврди колкав сопственички дел му припаѓа на определен заедничар на име негов дел во заедничката сопственост на стварта имаат:

- доверителите во однос на делот на нивниот должник,
- наследниците во однос на делот на оставината и
- секој во однос на делот на секој заедничар, ако за тоа има правен интерес.

2.2. Заедничка сопственост во брачна и вонбрачна заедница

2.2.1. Стекнување имот во брачна заедница

Брачни другари можат да имаат заеднички и посебен имот. Имотот стекнат во текот на бракот е заеднички имот на двајцата брачни другари. Додека, имотот кој едниот од брачните другари го стекнал пред склучување на бракот претставува само негов имот. Во посебен имот се смета и имотот или правата кои брачниот другар ќе ги добие по пат на наследство, легат и подарок.

За време на траењето и по престанокот на бракот брачните другари можат спогодбено да го поделат заедничкиот имот. Со делба на заедничкиот имот на брачните другари настанува режим на посебен имот. Доколку не дојде до спогодба помеѓу двајцата другари, надлежен е судот во донесување на одлуката за делба на имотот во воншарнична постапка, водејќи се од фактот дека имотот треба да се подели во еднакви делови.

На брачниот другар на кого му се доверени заедничките деца на чување и воспитување, му се доделуваат во сопственост, покрај неговиот дел и стварите кои им служат на децата или се наменети само за нивна непосредна употреба.

При делбата на заедничкиот имот на брачниот другар на кого се доверени заедничките деца на чување и воспитување му се доделуваат и оние предмети за кои е очигледно дека е во интерес да бидат во имот и во сопственост на брачниот другар на кого децата му се доверени.

Ако при делбата на заедничкиот имот се утврди дека на еден од брачните другари му припаѓа значително помал дел судот може на барање на еден од брачните другари да определи тој дел да му се надомести во пари.

2.2.2. Стекнување на имот во вонбрачна заедница

Имотот стекнат во вонбрачна заедница се смета дека е заеднички и при негова делба се применуваат истите одредби како и за делба на заедничкиот имот стекнат во текот брачна заедница.

Деловни Информации бр.11/2022

2.2.3. Заедничка сопственост во наследничка заедница

Наследниците што не се откажале од наследството, до правосилноста на решението за наследување, се **заедничари**.

Наследникот одговара за долговите на оставителот до висината на вредноста на наследениот имот.

Наследникот кој се откажал од наследството не одговара за долговите на оставителот. Кога има повеќе наследници тие одговараат солидарно за долговите на оставителот и тоа секој до висината на вредноста на својот дел од наследениот имот, без оглед на тоа дали е извршена делба на наследството. Меѓу наследниците долговите се делат сразмерно со вредноста на имотот што секој од нив го наследил, ако со тестаментот поинаку не е определено.

Доверителите на оставителот можат да бараат во рок од три месеци од отворањето на наследството оставината да се оддели од имотот на наследникот.

Во тој случај наследникот не може да располага со предметите и правата од оставината ниту неговите доверители можат од нив да се наплатат, додека не се наплатат доверителите кои барале одделување. Доверителите на оставителот кои го барале ова одделување можат да ги наплатат своите побарувања само од средствата на оставината.

До донесувањето на решение за наследување, наследниците го користат и управуваат со наследството заеднички.

Ако нема извршител на тестаментот, а наследниците не се согласат за управување со наследството, судот по барање на еден од нив, ќе постави управител кој за сите нив ќе управува со наследството или ќе му определи на секој наследник дел од наследството со кој тој ќе управува. За управител судот може да постави и некој од наследниците. Управителот може со одобрение од судот да располага со стварите од оставината, ако за тоа е овластен со тестаментот, или ако тоа е потребно заради исплата на трошоците или за отстранување на некаква штета.

Делба на наследството може да бара секој наследник во секое време и секој наследник за времетраење на наследничката заедница има право на првенствено купување на делот од останатите наследници.

2.2.4. Заедничка сопственост во семејна заедница

Во семејна заедница секој член, освен брачните и вонбрачните другари, стекнува право на сопственост на стварите за себе (посебен имот), освен ако поинаку не се договорот или ако тоа не произлегува од околностите на случајот.

Доколку постои договор помеѓу на членовите на семејната заедница се постапува по тој договор, но ако за тоа нема посебен договор, големината на делот за секој член се утврдува врз основа на придонесот на членовите кои учествувале во стекнувањето на правото на сопственост, зависно од вложениот труд, заработувачката, водењето на домашните работи, грижата за одржување на имотот и секоја друга форма на работа и соработка во неговото управување, одржување и зголемување. Во семејната заедница, по правило, не може да стекнува имот дете кое не навршило 15 години од животот.

3. ЕТАЖНА СОПСТВЕНОСТ

Етажна сопственост претставува сопственост на станови, деловни простории, визби, гаражи и други посебни делови од станбени и деловни згради што имаат два или повеќе станови, односно деловни простории и други посебни делови кои можат да бидат во сопственост на различни физички или правни лица.

На посебен дел од зграда може да постои сосопственост врз идеални делови од посебните станови и другите посебни делови од зграда.

3.1. Права и должности на сопствениците на посебните делови во однос на тие делови

Сопственикот на посебен дел од зграда, има право по своја волја да го користи својот посебен дел од зградата и со него слободно да располага, како и со споредните делови кои му служат на неговиот дел од зградата (визба, гаража и слично). Ако посебниот дел од зградата е во сосопственост на две или повеќе лица (идеални делови), сосопственикот којшто сака да го продаде својот дел, должен е да го понуди на другиот сосопственик, односно другите сосопственици. Доколку посебниот дел од зграда е деловна просторија, право на првенствено купување со сосопственикот има и закупецот.

Деловни Информации бр.11/2022

Во случај кога сосопственикот кој го продава својот дел не им даде понуда на сосопствениците, односно закупците, продажбата ќе се поништи.

При отуѓување на гаража првенствено право на купување имаат сопствениците на становите, а по нив и закупците на становите во истата зграда. Продавачот е должен понудата за продажбата да ја изнесе на јавен увид на сопствениците на становите. Доколку некој од сопствениците или закупците ја прифати понудата, треба да поднесе изјава за прифаќање во рок од 30 дена директно до продавачот. Доколку тој рок измине, а никој не ја прифати понудата, продавачот може да ја продаде на било кое друго лице.

3.2. Права и должности на сопствениците на посебните делови од зградата во однос на заедничките делови, на зградата како целина

Управувањето на посебните делови од зградата се врши според Законот за сопственост и други стварни права и договорот за заемни односи, склучен помеѓу сопствениците.

Договорот за заемни односи, особено содржи одредби за:

- управувањето со зградата,
- начинот, условите и редот на користењето на заедничките простории и уреди во зградата,
- висината на износите и начинот на плаќањето на трошоците за инвестиционо одржување на заедничките делови на зградата што е во етажна сопственост и
- куќниот ред на зградата.

Договорот мора да биде во писмена форма и потпишан од сите сопственици, во спротивно нема правно дејство. Договорот што го склучиле повеќе од половината на сопственици на посебните делови од зградата задолжително се применува и на другите сосопственици на посебните делови од таа зграда, доколку во рок од 30 дена договорот не биде оспорен.

Деловни Информации бр.11/2022

На заедничките делови од повеќестанбена зграда што се во состав на зградата како целина (темели, главни сидови, таван, фасада, скали, ходници, стан наменет за домарот, лифтови, електрична, канализациона, водоводна и телевизиска мрежа, телевизиски антени, бунари, простории за перење и сушење на облека, покрив, визба, уреди за затоплување, светларници, оџаци и слично) право на користење имаат сите сопственици на посебните делови.

На заедничките делови што се во функција само за некои посебни делови од зградата (посебна влезна врата, преградни сидови меѓу два стана или простории и слично), право на користење имаат сопствениците на тие посебни делови.

Деловите од станбената зграда што се во функција на зградата како целина или само на некои нејзини делови се користат како заедничка и неделива сопственост на сите сопственици на посебните делови, односно на сопствениците чии делови се во нивна функција.

Сопственик на посебен дел од зградата не може да го користи земјиштето што е во состав на зградата како целина или на нејзините посебни делови на начин на кој на другите сопственици им го ограничува нормалното користење на тоа земјиште.

ПЛАТИ И НАДОМЕСТОЦИ

дипл.економист *Марика Лекоска*

П Л А Т И ЗА МЕСЕЦ НОЕМВРИ 2022 ГОДИНА

<i>Просечна исплатена месечна БРУТО плата по вработен за 2022 година (за даноци и придонеси)</i>	<i>43.509,00</i>
<i>НАЈНИСКА основица за ДАНОЦИ И ПРИДОНЕСИ 50% од просечна месечна бруто плата, исплатена во РМ за 2022 година, за образец (МПИН)</i>	<i>21.755,00</i>
<i>НАЈВИСОКА основица за пресметка на придонеси (16 просечни бруто плати - (16 x 43.509))</i>	<i>696.144,00</i>
<i>Даночно МЕСЕЧНО намалување за 2022 година</i>	<i>8.788,00</i>
<i>Дневница за службени патувања од 23.11.2022</i>	<i>2.566,00</i>
<i>Просечна исплатена месечна НЕТО плата по вработен за 2021 година</i>	<i>28.718,00</i>
<i>Просечна исплатена месечна БРУТО плата по вработен за 2021 година</i>	<i>42.887,00</i>

1. ПРОСЕЧНО ИСПЛАТЕНА МЕСЕЧНА БРУТО ПЛАТА ПО ВРАБОТЕН ЗА 2022 ГОДИНА

Просечно исплатена месечна **БРУТО** плата по работник во РС Македонија, за 2022 година, изнесува:

43.509,00 денари.

Просечната плата се користи за утврдување на најниската и највисоката основица за пресметка на придонесите од задолжително социјално осигурување и тоа за пресметките за плата, кои се однесуваат за период **ЈАНУАРИ - ДЕКЕМВРИ 2022 година.**

Деловни Информации бр.11/2022

**2. НАЈНИСКА ОСНОВИЦА ЗА ПРЕСМЕТКА
НА ДАНОЦИ И ПРИДОНЕСИ**

2.1. Најниска основица за вработени лица

Согласно член 15 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување (“Службен весник на РМ” 142/08 171/17; 35/18; 247/18), **Основица** за пресметување и плаќање на придонесите од плата, односно основица за осигурување за тековната година, **не може да биде пониска од 50%** од просечна плата по работник во РС Македонија, **објавена во Јануари во тековната година**, според податоците на ДЗС, која за 2022 година, изнесува:

21.755,00 денари (43.509,00 x 50%).

2.2. Најниска основица за самовработени лица

САМОВРАБОТЕНИ ЛИЦА – вршиател на самостојна економска дејност (таксиста, занаетчија)

21.755,00 денари;

САМОВРАБОТЕНИ ЛИЦА – вршител на професионална и друга интелектуална дејност (адвокати, нотари, извршители)

43.509,00 денари;

САМОВРАБОТЕНИ ЛИЦА – вршиател на професионална и друга интелектуална дејност (адвокати, нотари, извршители) до истекот на првата година на отпочнување на дејност:

21.755,00 денари.

**3. НАЈВИСОКА ОСНОВИЦА ЗА ПРЕСМЕТКА
НА ДАНОЦИ И ПРИДОНЕСИ**

3.1. Највисока основица за вработени лица

Согласно член 16 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување, **НАЈВИСОКА месечна основица** за пресметување и уплата на придонесите за примањата од работен однос е износот **од (16) шеснаесет просечни плати**, кој износ за 2022 година, изнесува:

696.144,00 денари (16 x 43.509,00 денари).

Деловни Информации бр.11/2022

3.2. Највисока основица за самовработени лица

НАЈВИСОКА МЕСЕЧНА ОСНОВИЦА за пресметување и уплата на придонесите за самовработено лице е износот од (12) дванаесет просечни плати.

522.108,00 денари (12 x 43.509,00 денари)

3.3. Највисока основица за вработени лица за извршен член на одбор на директори, Член на управен одбор, односно управител во трговско друштво

НАЈВИСОКА МЕСЕЧНА ОСНОВИЦА за пресметување и уплата на придонесите за примањата на Извршен член на одбор на директори во трговско друштво, член на управен одбор во трговско друштво, односно управител во трговско друштво, е износот од (16) **шеснаесет** просечни плати, кој за 2022 година, изнесува.

696.144,00 денари (16 x 43.509,00 денари)

3.4. Највисока основица за лице корисник на паричен надоместок, за време на привремена невработеност

Највисока месечна основица за пресметување и уплата на придонеси за тековната година за лице корисник на паричен надоместок за време на привремена невработеност, **изнесува 80% од просечната плата** по работник во Република Македонија објавена во јануари во тековната година, според податоците на Државниот завод за статистика.

34.807,00 денари (43.509,00 денари x 80%).

НАПОМЕНА: На износот, повисок од највисоката месечна основица, не се пресметуваат и уплатуваат придонеси, додека на разликата над највисоката основица се пресметува Данок на личен доход.

Деловни Информации бр.11/2022

**4. ПРЕГЛЕД НА НАЈНИЗОК И НАЈВИСОК
ИЗНОС НА ПРИДОНЕСИ**

ПРИДОНЕСИ	Стај-ка	Најнизок износ	Највисок износ
Придонес за пензиско и инвалидско осигурување за месец НОЕМВРИ/2022 година , по вработен	18,8%	4.090,00	130.875,00
Придонес за здравствено осигурување за месец НОЕМВРИ/2022 година , по вработен	7,5%	1.632,00	52.210,00
Придонес за вработување за месец НОЕМВРИ/2022 година , по вработен	1,2%	261,00	8.354,00
Придонес за професионално заболување за месец НОЕМВРИ/2022 година , по вработен.	0,5%	109,00	3.48100
ВКУПНО ПРИДОНЕСИ:	28%	6.092,00	194.920,00

5. МИНИМАЛНА ПЛАТА

Согласно Законот за минималната плата во РМ (“Службен весник на РМ” 11/12; 30/14; 100/14 пт; 180/14; 81/15; 129/15; 132/17; 140/18; 124/19; 239/19; 41/22), висината на минималната плата во Република Македонија:

Р.бр	Период на важност	Нето	Бруто	Сл. Весник на РСМ
1.	01.01.2020 – 31.03.2020	14.500,00	21.107,00	239/2019 Закон
2.	01.04.2020 – 30.06.2020	14.500,00	21.107,00	88/2020 Уредба
2.	01.07.2020 – 31.03.2021	14.934,00	21.776,00	75/2020 Објава
3.	01.04.2021 – 31.03.2022	15.194,00	22.146,00	80/2021 Објава
4.	01.03.2022 – 28.02.2023	18.000,00	26.422,00	41/2022 Закон

Деловни Информации бр.11/2022

6. ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА ДАНОК НА ЛИЧЕН ДОХОД

6.1. Сџајки за пресметување на данок на личен доход (од 01.01.2022 до 31.12.2022 година)

Согласно член 11 од Законот за данок на личен доход (“Службен весник на РМ” 241/2018; 275/19; 290/20, 85/21), данокот на личен доход за доход од работа, се плаќа со примена на две даночни стапки согласно даночната основа и тоа:

- Пройишана сџајка во износ од 10% или*
- Пресметана сџајка од 11,1111%.*

6.2. Даночно намалување

Согласно член 10 став 1 точка 2 од Законот за Данок на личен доход, *Даночното намалување за 2022 година*, на месечно и годишно ниво, изнесува:

<i>Период</i>	<i>2022 година</i>
<i>Месечно</i>	<i>8.788,00</i>
<i>Годишно</i>	<i>105.456,00 (8.788 x 12)</i>

7. ПРАВО НА ПОРАСТ НА ПЛАТИТЕ

Врз основа на членот 10 од Законот за исплата на платите во Република Македонија („Службен весник на РМ” 70/94; 62/95; 33/97; 50/01; 26/02; 46/02; 37/05; 121/007; 161/08; 92/09; 97/10; 11/12; 26/13; 170/13; 139/14; 147/15), Министерството за труд и социјална политика, објавува:

1. Трошоците за живот за месец **ОКТОМВРИ/2022** година во однос на месец **СЕПТЕМВРИ/2022** година се **ПОВИСОКИ за (1,4%)**.
2. Право на пораст на платите за месец **ОКТОМВРИ/2022** во однос на месец **ОКТОМВРИ/2022** година, изнесува **(0,70%)**.

Деловни Информации бр.11/2022

**8. РАБОТНИ ЧАСОВИ КОИ СЕ КОРИСТАТ ЗА
ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА РАБОТНИОТ СТАЖ**

Работните часови за месец **НОЕМВРИ/2022** година, изнесуваат:

176 часа.

9. ПРОСЕЧНА БРУТО ПЛАТА ЗА 2022 година

9.1. Просечна исплатена месечна БРУТО плата по вработен за месец (IX/2022), а се однесува за месец НОЕМВРИ/2022 година, изнесува:

48.744,00 денари,

(Соопштение на Државниот Завод за статистика на Република Македонија бр. 4.1.22.105 од 23.11.2022).

9.2. Просечна исплатена месечна БРУТО ПЛАТА по вработен во претходните три месеци (VII-VIII-IX/2022 година), а се однесува месец НОЕМВРИ/2022 година изнесува:

48.006,00 денари,

(Соопштение на Државниот Завод за статистика на Република Македонија бр. 4.1.22.105 од 23.11.2022).

10. ПРОСЕЧНА НЕТО ПЛАТА ЗА 2022 година

10.1. Просечна исплатена месечна НЕТО плата по вработен за месец (IX/2022), а се однесува за месец НОЕМВРИ/2022 година, изнесува:

32.553,00 денари,

(Соопштение на Државниот Завод за статистика на Република Македонија бр. 4.1.22.104 од 23.11.2022).

Деловни Информации бр.11/2022

10.2. Просечна исплатена месечна НЕТО ПЛАТА по вработен во преходните три месеци (VII-VIII-IX/2022 година), а се однесува месец НОЕМВРИ/2022 година изнесува:

32.078,00 денари,

(Соопштение на Државниот Завод за статистика на Република Македонија бр. 4.1.22.104 од 23.11.2022).

11. НАДОМЕСТОЦИ ОД ПЛАТА

11.1. Надоместоци од плата за ОПШТЕСТВЕНИ И МЕШОВИТИ правни лица со повеќе од 49% оштетен капитал

Просечна исплатена месечна нето плата по вработен за месец (IX), а се однесува за месец НОЕМВРИ/2022 година изнесува:

32.553,00 денари,

Соопштение на Државниот Завод за статистика на Република Македонија бр. 4.1.22.104 од 23.11.2022).

Согласно член 9 од Законот за исплата на платите во РМ, работодавецот може да врши исплата на следните надоместоци, согласно **ОСНОВИЦАТА од 32.553,00 денари:**

За ОПШТЕСТВЕНИ правни лица

РЕГРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР
19.532,00 денари (60% од основницата) (32.553,00 x 60%) Се пресметува и плаќа Данок на личен доход 11,1111%
ОТПРЕМНИНАТА ПРИ ЗАМИНУВАЊЕ НА РАБОТНИК ВО ПЕНЗИЈА
65.106,00 денари (двократен износ од основницата) (2 x 32.553,00) Ослободен од Данок на личен доход до 65.106,00 денари

Деловни Информации бр.11/2022

ОДВОЕН ЖИВОТ ОД СЕМЕЈСТВОТО

19.532,00 денари
(60% од основицата)
(32.553 x 60%)

Ослободен од Данок на личен доход до 19.532,00 денари.

11.2. Надоместоци од плата за ПРИВАТЕН СЕКТОР

Просечна исплатена месечна **НЕТО ПЛАТА** по вработен во претходните три месеци (**VII-VIII-IX/2022 година**), а се однесува за месец **НОЕМВРИ/2022 година**, изнесува:

32.078,00 денари

(Соопштение на Државниот Завод за статистика на Република Македонија бр. 4.1.22.104 од 23.11.2022).

Износот **32.078,00 денари**, претставува **ОСНОВИЦА** за пресметување на следните надоместоци за **ПРИВАТНИ управни лица**:

РЕГРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР

Регрес за годишен одмор (Согласно член 35 став 7 од ОКДПС, Регресот за годишен одмор се исплатува во висина од **најмалку 40%** од основицата, под услов работникот да работел најмалку 6 месеци во календарската година, кај ист работодавач):

❖ **НАЈНИЗОК износ за исплата на Регрес за годишен одмор за месец НОЕМВРИ/2022 година изнесува:**
12.831,00 денари во НЕТО износ
(32.078,00 x 40%)

Согласно колективен договор на ниво на дејност или КД на ниво на работодавач може да се утврди регрес во поголем износ од износот согласно ОКДПСОС.

ДАНОЧНО ПРИЗНАТ РАСХОД ВО ДАНОЧЕН БИЛАНС
38.995,00 денари (48.744,00 x 80%)

(80% од просечна месечна БРУТО плата по работник во РМ објавена до денот на исплата)

Се пресметува и плаќа Данок на личен доход по ставка од
11,1111%

Деловни Информации бр.11/2022

ОТПРЕМНИНА ПРИ ЗАМИНУВАЊЕ НА РАБОТНИК ВО ПЕНЗИЈА
64.156,00 денари (двокрашен износ од основицата (2 x 32.078) Ослободен од Данок на личен доход до 64.156,00 денари
ЈУБИЛЕЈНА НАГРАДА
32.078,00 денари (во висина на основицата), за најмалку 10 години поминаа кај исти работодавец Се пресметува и плаќа на Данок на личен доход 11,111%
ОДВОЕН ЖИВОТ ОД СЕМЕЈСТВОТО
19.247,00 денари 60% од основицата – (60% од 32.078,00) Ослободен од Данок на личен доход до 19.247,00 денари.
ДНЕВНИЦИ ЗА СЛУЖБЕНИ ПАТУВАЊА ВО ЗЕМЈАТА
2.566,00 денари - 8% од основицата (8% од 32.078,00) Ослободен од Данок на личен доход до 2.566,00 денари.
ДНЕВНИЦИ ЗА СЛУЖБЕНИ ПАТУВАЊА ВО СТРАНСТВО
<ul style="list-style-type: none">➤ 50% од утврденаа дневница, ако се поднесе сметка за сместување, како и во случаи кога сместувањето не паѓа на товар на органот на Управата;➤ 20% од утврденаа дневница, ако издатоците за сместувањето и исхраната не паѓаат на товар на органот на управата; и➤ 5% од утврденаа дневница, ако издатоците за стручно оспособување и усовршување не паѓаат на товар на органот на државната управа, а престојот е над 30 дена. Под стручно усовршување се подразбира посета на семинари, курсеви, симпозиуми и други видови средби организирани во странство на мултилатерална и билатерална основа.
ПОМОШ ВО СЛУЧАЈ НА СМРТ НА РАБОТНИК
96.234,00 денари во висина од ТРИ основици (3 x 32.078,00) Ослободен од Данок на личен доход до 96.234,00 денари.

Деловни Информации бр.11/2022

ПОМОШ ВО СЛУЧАЈ НА СМРТ НА ЧЛЕН НА СЕМЕЈСТВО
64.156,00 денари <i>во висина од ДВЕ основици (2 x 32.078,00 денари)</i> Ослободен од Данок на личен доход до 64.156,00 денари.
ПОМОШ ВО СЛУЧАЈ НА ЕЛЕМЕНТАРНИ НЕПОГОДИ
32.078,00 денари <i>(во висина на основица)</i> Ослободен од Данок на личен доход до 32.078,00 денари.
КОРИСТЕЊЕ НА СОПСТВЕНО ВОЗИЛО ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ
<i>(во висина до 30% од цената на литар гориво за соодветно возило по поминат километар).</i> Ослободено од Данок на личен доход во висина, најмногу до 3.500,00 денари по возило, месечно.
НАДОМЕСТ ПРИ СЕЛИДБА НА ВРАБОТЕН ЗА ПОТРЕБИТЕ ЗА РАБОТОДАВАЧОТ
<i>(во висина на стварни трошоци)</i> Се пресметува и плаќа на Данок на личен доход по стапка од 11,1111%
ТРОШОК ЗА ОРГАНИЗИРАНА ИСХРАНА ЗА 2022
5.744,00 денари <i>(во висина од 20% од просечна нето плата, исплатена во претходната 2021 година (28.718,00 x 20%))</i> Се пресметува и плаќа на Данок на личен доход НАД 5.744,00 денари.
НЕПРЕКИНАТО БОЛЕДУВАЊЕ ПОДОЛГО ОД 6 МЕСЕЦИ
<i>(поради повреда на работа и професионално заболување)</i> 32.078,00 денари; Во висина од една просечна месечна нето плата исплатена по работник во РСМ за последните три месеци Се пресметува и плаќа на Данок на личен доход по стапка од 11,1111%

Деловни Информации бр.11/2022

12. НАЈВИСОК ИЗНОС НА НАДОМЕСТ ЗА БОЛЕДУВАЊЕ *што го исплатува Фондош за здравствено осигурување*

Согласно член 17 од Законот за здравствено осигурување („Службен весник на РМ” 25/00...275/19, 77/21), највисокиот износ на надоместокот за боледување што се исплаќа на товар на ФЗО во 2022 година, изнесува **ЧЕТИРИ просечни месечни нето плати** исплатени во РМ во претходната 2021 година (*4 x 28.718,00 денари*).

114.872,00 денари.

13. НАЈВИСОК ИЗНОС НА ПЕНЗИЈА за 2022 ГОДИНА

Највисокиот износ на пензија, според статистичките податоци на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување за 2022 година, изнесува:

57.992,00 денари.

14. РЕФУНДИРАЊЕ НА СРЕДСТВАТА *за уќлашени придонеси за ИНВАЛИДНИ ЛИЦА*

Согласно Упатството за начинот на пресметка и исплата на плати и поврат на придонеси од задолжително социјално осигурување за вработени во заштитни друштва, инвалидни лица кога самостојно вршат дејност како трговци-поединци и други работодавачи кои имаат вработено инвалидно лице, МТСП врши рефундирање на уплатените средства до висина не поголема од **2 (две) просечни нето уќлашени исплатени во РМ во претходниот месец**, кој за месец **НОЕМВРИ/2022 година** изнесува (*2 x 31.871,00 денари*)

63.742,00 денари.

15. МЕСЕЧЕН НАДОМЕСТОК *на членови на Органи на управување*

Согласно член 9 став 1 точка 4 од Законот за данок на добивка (“Службен весник на РМ” 25/00...151/21), **МЕСЕЧНИОТ** надоместок на членовите на органи на управување се исплатува во *висина од 50% од Просечната Бруто уќлаша, исплатена во претходната 2021 година во РСМ во висина од:*

21.444,00 денари (50% од 42.887,00 денари).

Деловни Информации бр.11/2022

16. ТРОШОЦИ ПО ОСНОВ НА УПЛАТЕНИ ДОБРОВОЛНИ ПРИДОНЕСИ ВО ДОБРОВОЛЕН ПЕНЗИСКИ ФОНД

Трошоците по основ на уплатени доброволни придонеси во доброволен пензиски фонд се утврдуваат *во висина од износот од 2 просечни Месечни Бруто плата* исплатени во претходната 2021 година, на годишно ниво по вработен, кои изнесуваат:

85.774,00 денари. (2 x 42.887,00).

17. Надоместоци на плата за време на БОЛЕДУВАЊЕ ПРИВАТЕН сектор

Согласно член 31 од Општиот колективен договор за приватен сектор од областа на стопанството („Службен весник на РМ“ 150/12; 189/13; 115/14 пт; 119/15; 150/16), работникот има право на *надомест на плата – боледување – која се исплатува од страна на работодавачот и тоа:*

Времетраење на боледување	Право на надомест
До 15 дена	70% од основицата
Над 15 дена, почнувајќи од првиот ден на боледувањето, за сите денови	90% од основицата
Над 30 дена, кога боледувањето го плаќа работодавачот	90% од основицата

ОСНОВИЦА просечен месечен износ на исплатена плата на која е платен придонес за здравствено осигурување за последните 12 месеци.

18. ИСПРАТНИНА ПРИ ТЕХНОЛОШКИ ВИШОК

1. Согласно член 97 од Законот за работни односи (“Службен весник на РМ” 62/05...27/16; 120/18; 110/19; 267/20; 151/21; 288/21), во случај на откажување на договорот за вработување од деловни причини (технолошки вишок), работодавачот е должен на работникот да му исплати *испратнина во следните случаи:*

Деловни Информации бр.11/2022

<i>Години йоминати во работен однос</i>	<i>Висина на плата</i>
До 5 години	Една плата
Од 5 до 10 години	Две и пол плати
Од 10 до 15 години	Три и пол плати
Од 15 до 20 години	Четири и пол плати
Од 20 до 25 години	Шест плати
Над 25 години	Седум плати

<i>Испратнина за 2022</i>	<i>Просечна Нето плата по работник во претходниот месец</i>	<i>Најнизок износ на испратнина</i>
1	2	3 (2x50%)
ЈАНУАРИ/2022	29.145,00	14.573,00
ФЕВРУАРИ/2022	29.130,00	14.565,00
МАРТ/2022	29.943,00	14.972,00
АПРИЛ/2022	29.980,00	14.990,00
МАЈ/2022	29.839,00	14.919,00
ЈУНИ/2022	31.080,00	15.540,00
ЈУЛИ/2022	31.525,00	15.763,00
АВГУСТ/2022	31.407,00	15.704,00
СЕПТЕМВРИ/2022	31.869,00	15.935,00
ОКТОМВРИ/2022	31.812,00	15.906,00
НОЕМВРИ/2022	31.871,00	15.936,00

НАПОМЕНА 1: Просечната нето плата на работникот во последните шест месеци пред отказот и истата *да не биде помала од 50%* од просечната нето плата исплатена по работник во РМ, во последниот месец пред отказот.

НАПОМЕНА 2: *Работен однос, се смета* времето поминато во работен однос *кај исти работодавач и работниот однос кај претходниот работодавач*, на кој поради настаната статусна промена, правен следбеник е последниот работодавач.

НАПОМЕНА 3: Испратнината се исплатува со денот на престанокот на работниот однос.

НАПОМЕНА 4: Не се пресметува и плаќа Данок на личен доход.

19. НАДОМЕСТОК ЗА ПРАКТИКАНТСКА РАБОТА

Согласно член 8 од Законот за Практиканство (Службен весник на РС Македонија, 98/19, 103/21), практикантот за време на практиканската работа кај работодавачот *има право на МЕСЕЧЕН надоместок кој се исплаќа од страна на работодавачот.*

Висината на месечниот надоместок *се утврдува во НЕТО износ за полно работно време* во зависност од времетраењето на периодот на практикантската работа и тоа:

- * Од 42% до 74% од **МИНИМАЛНАТА НЕТО ПЛАТА, за практикантска работа ДО ТРИ месеци; и**
 - * **Во висина на МИНИМАЛНАТА НЕТО ПЛАТА утврдена согласно со Закон, за практикантска работа НАД ТРИ месеци, сметано од четвртиот месец.**
- Минимална НЕТО плата 18.000,00 денари.**

Се пресметува и плаќа:

- Придонес врз основа на инвалидносќ и телесно оштетување, причинето со повреда на работна или професионална болест од 4% од основицата за пресметка на придонеси и даноци од плата.
- Додолжителен придонес за задолжително здравствено осигурување за случај на повреда на работна и професионално заболување од 0,5% од основицата за пресметка на придонеси и даноци од плата.
- Данок на личен доход во висина од 11,1111%.

20. НАДОМЕСТОК ЗА ПРАКТИЧНА ОБУКА НА УЧЕНИЦИ И СТУДЕНТИ

Согласно член 12 став 1 точка 14 од Законот за данок на личен доход, данокот на доход, **не се плаќа за:**

Надоместокот за практична обука на ученици и студенти, во висина до 8.000 денари месечно:

Во случај на исплата на надоместокоќ за практична обука на ученици и практична настава на студенти, над 8.000 денари се пресметува и плаќа Данок на личен доход во висина од 11,1111%.

Деловни Информации бр.11/2022

Согласно член 8 став 1 точка 1 од Законот за придонеси, учениците и студентите се обврзници за плаќање придонес врз основа на инвалидност и телесно оштетување причинето со повреда на работа или професионална болест за време на практична обука од 4%, а обврската за пресметка и уплата на придонесот паѓа на товар на установата од областа на образованието.

21. ДОДАТОЦИ НА ПЛАТА

Согласно член 24 од Општиот Колективен договор за приватен сектор од областа на стопанството („Службен весник на РМ“ 150/12; 189/13; 119/15; 150/16), **основната плата на работникот се зголемува по час најмалку за:**

- **Прекувремена работа..... 35%**
- **Работа ноќе..... 35%**
- **Работа во три смени 5%**
- **Работа во ден на неделен одмор.....50%**

За работа во денови на празници и неработни денови утврдени со закон, работникот има право на надомест на платата, што му припаѓа кога во тие денови не работи и плата за поминатите часови на работа **зголемена за 50%**. Додатоците меѓусебно **не се исклучуваат**.

Правото на зголемен надоместок по основ на работа во три смени, работникот го остварува само за ефективно поминатото работно време, во смени.

НАПОМЕНА: Основната плата на работникот, се зголемува за 0,5% за секоја година работен стаж.

22. НАДОМЕСТ ОД ПЛАТА ЗА ЈАВЕН СЕКТОР

Согласно Законот за извршување на Буџетот на РМ за 2022 година (“Службен весник на РМ” 287/21), на буџетските корисници им се исплатуваат следните надоместоци:

НАДОМЕСТОК ЗА ОДВОЕН ЖИВОТ ОД СЕМЕЈСТВОТО

9.623,00 денари

(30% од просечна Месечна Нето плата, исплатена во РМ во претходни три месеци) (30% x 32.078,00)

(Ослободен од Данок на личен доход до 9.623,00 денари);

Деловни Информации бр.11/2022

ПОМОШ ВО СЛУЧАЈ НА СМРТ НА РАБОТНИК

65.106,00 денари (2 x 32.553,00)

(двокраиен износ на просечна месечна нето плата по работник во Републиката објавена на денот на исцлаќањето)
(Ослободен од Данок на личен доход до 65.106,00 денари);

ПОМОШ ВО СЛУЧАЈ НА СМРТ НА ЧЛЕН НА СЕМЕЈСТВО

32.553,00 денари

(во висина на просечна месечна нето плата по работник во Републиката објавена на денот на исцлаќањето)
(Ослободен од Данок на личен доход до 32.553,00 денари);

ЈУБИЛЕЈНА НАГРАДА

(за најмалку 10 години работа кај исти работодавач)
(Согласно Законот за извршување на Буџетот на РМ за 2022 година НЕ Е ПРОПИШАНА)

ДНЕВНИЦИ ЗА СЛУЖБЕНИ ПАТУВАЊА ВО ЗЕМЈАТА

(Согласно Законот за извршување на Буџетот на РМ за 2022 година од 01.01.2022 година):

700,00 денари над 12 часа;
350,000 денари од 8 до 12 часа.

За вработениите во МВР, Агенција за разузнавање, Агенција за национална безбедност и Управа за финансиска полиција:

2.000,00 денари над 12 часа
1.000,00 денари од 8 до 12 часа.

Доколку на вработениот на службен пат во земјата му е обезбедено сместување и исхрана, му припаѓа 20% од дневницата.

**ОТПРЕМНИНА ПРИ ЗАМИНУВАЊЕ
НА РАБОТНИК ВО ПЕНЗИЈА**

(двокраиен износ од просечна Месечна Нето плата, по работник исцлаќена во РМ до денот на исцлаќањето)
65.106,00 денари (2 x 32.553,00)

Ослободен од Данок на личен доход до 65.106,00 денари.

Деловни Информации бр.11/2022

РЕГРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР

(Согласно член 21 од Гранскиот Колективен договор за Органи на државна управа, Стручни служби на Влада на РМ, Судовите, Јавните обвинителства, Казнено-поправните и воспитно-поправните установи, Државно правобранителство, општините, градот и општините на градот Скопје Агенциите, Фондовите и други органи основани од Собранието на РМ (“Службен весник на РМ” 51/20, 172/21), вработениот **има право** на регрес за годишен одмор, во висина **од најмалку:**

9.000,00 денари НЕТО,

под услов вработениот **да работел најмалку шест (6) месеци, во календарската година кај работодавачот.**

НОВОГОДИШЕН НАДОМЕСТОК

(Согласно Законот за извршување на БУЏЕТОТ на РМ за 2022 година, **НЕ Е ПРОПИШАН**).

**НАДОМЕСТ ЗА БОЛЕДУВАЊЕ
ПОДОЛГО ОД 6 МЕСЕЦИ**

Согласно член 14 од Законот за Извршување на Буџетот за 2022 година, во висина од **една просечна месечна нето плата (во Органот каде што е вработен).**

(Се пресметува и плаќа на Данок на личен доход по сѐајка од 11,1111%).

**НАДОМЕСТ НА ТРОШОЦИ ЗА СЕЛИДБА ЗА ПОТРЕБИТЕ
НА РАБОТОДАВАЧОТ**

(во висина на сѐварни направени трошоци).

(Се пресметува и плаќа на Данок на личен доход по сѐајка од 11,1111%).

**НАДОМЕСТ НА ТРОШОЦИ ЗА ХРАНА И ПРЕВОЗ
ЗА ЛИЦА ВОЛОНТЕРИ ЗА НОЕМВРИ/2022**

6.433,00 денари (42.887,00 x 15%)

(во висина од 15% од просечна месечна бруто плаќа, исплаќена во 2021 година):

Ослободен од Данок на личен доход до 6.433,00 денари.

Деловни Информации бр.11/2022

**ВРЕДНОСТА НА БОДОТ ЗА ПЛАТИТЕ НА
ДРЖАВНИТЕ СЛУЖБЕНИЦИ за 2022 година изнесува:**

81,60 денари

Согласно Одлуката за утврдување на вредноста на бодот за платите на државните службеници (“Службен весник на РМ” 293/2021).

Просечна месечна БРУТО плата исплатена по вработен за Шифра 84-Јавна управа и одбрана за ЈАВЕН СЕКТОР - (за задолжително социјално осигурување) за IX/2022 година, се однесува за месец НОЕМВРИ/2022 година изнесува:

24.805,00 денари (50% од 49.610,00)

22.1. Надоместоци на плата за време на БОЛЕДУВАЊЕ за ЈАВЕН сектор

Согласно член 20 од Општиот колективен договор за јавен сектор на РС Македонија, работникот има право на *надомест на плата – боледување* – која се исплатува од страна на работодавачот и тоа:

Времетраење на боледување	Право на надомест
До 7 дена	70% од основицата
До 15 дена	80% од основицата
Од 15 до 21 ден	90% од основицата
за професионално заболување и повреда на работа, давање крв, бременост и раѓање	100% од основицата

ОСНОВИЦА: Просечна исплатена нето плата на работникот во последните 3 месеци.

22.2. Додајтоци на плата ЈАВЕН СЕКТОР

Согласно член 17 од Општиот Колективен договор за **јавен сектор** на РМ („Службен весник на РМ” 10/08; 88/08; 122/08; 85/09), *основната плата на работникот се зголемува по час најмалку за:*

Деловни Информации бр.11/2022

• Прекувремена работа.....	29%
• Работа ноќе.....	29%
• Работа во три смени	4%
• Работа во ден на неделен одмор.....	29%

За работа во денови на празници и неработни денови утврдени со закон, работникот има право на надомест на платата, што му припаѓа кога во тие денови не работи и плата за поминатите часови на работа **зголемена за 42%**.

Додатоците меѓусебно не се исклучуваат.

Правото на зголемен надоместок по основ на работа во три смени, работникот го остварува само за ефективно поминато работно време во смени.

Основната плата на работникот се зголемува за 0,5% за секоја година работен стаж, а најмногу до 20%.

23. ПРИМЕРИ ЗА ПРЕСМЕТКА НА ПЛАТА ЗА 2022 ГОДИНА

23.1. Пресметка на МИНИМАЛНА ПЛАТА ВО НЕТО износ

1. НЕТО ПЛАТА	18.000,00
2. Даночно намалување за 2022 година	8.788,00
3. Основица за данок на доход (1 - 2)	9.212,00
4. Данок на доход со 10% (3 x 11,1111%)	1.024,00
5. Бруто плата 1 (1 + 4)	19.024,00
6. БРУТО ПЛАТА II (19.024 x 1,3889)	26.422,00
7. Придонес за задолжително ПИО (7 x 18,8%)	4.967,00
8. Придонес за здравствено осигурување (7 x 7,5%)	1.982,00
9. Придонес за вработување (7 x 1,2%)	317,00
10. Придонес за дополнително (7 x 0,5%)	132,00
11. Вкупно придонеси (7 +8 + 9 +10)	7.398,00
12. Бруто плата намалена за придонеси (7 -11)	19.024,00
13. Даночно намалување за 2022 година	8.788,00
14. Основица за данок на доход (12-13)	10.236,00
15. Данок на доход (14 x 10%)	1.024,00
16. НЕТО ПЛАТА (6-11-15)	18.000,00

“ЕУРО КОНСАЛТ ПЛУС”

Деловни Информации бр.11/2022

23.1. Пресметка на МИНИМАЛНА ПЛАТА ВО БРУТО износ

1. БРУТО ПЛАТА	26.422,00
2. Придонес за задолжително ПИО (1 x 18,8%)	4.967,00
3. Придонес за здравствено осигурување (1 x 7,5%)	1.982,00
4. Придонес за вработување (1 x 1,2%)	317,00
5. Придонес за дополнително (1 x 0,5%)	132,00
6. Вкупно придонеси (2 +3 + 4 +5)	7.398,00
7. Бруто плата намалена за придонеси (1 - 6)	19.024,00
8. Даночно намалување за 2022 година	8.788,00
9. Основица за данок на доход (7 - 8)	10.236,00
10. Данок на доход (9 x 10%)	1.024,00
11. НЕТО ПЛАТА (1 - 6- 10)	18.000,00

**23.3. Пресметка на личен доход од работна која претставува
НАЈНИСКА основица за пресметка на ДАНОЦИ и
ПРИДОНЕСИ**

1. БРУТО ПЛАТА	21.755,00
2. Придонес за задолжително ПИО (1 x 18,8%)	4.090,00
3. Придонес за здравствено осигурување (1 x 7,5%)	1.632,00
4. Придонес за вработување (1 x 1,2%)	261,00
5. Придонес за дополнително здравствено осигурување (1 x 0,5%)	109,00
6. Вкупно придонеси (2 + 3 + 4 + 5)	6.092,00
7. Бруто плата намалена за придонеси (1 – 6)	15.663,00
8. Даночно намалување за 2022 година	8.788,00
9. Основица за данок на доход (7 – 8)	6.875,00
10. Данок на доход (10 x 10%)	688,00
11. НЕТО ПЛАТА (1 – 6 – 10)	14.975,00

КНИЖЕЊЕ:

420 – Плата и надоместоци од плата	21.755,00
240 – Обврска за плати и надоместоци	21.755,00
- (вкalkулирана бруто плата),	

Деловни Информации бр.11/2022

240 – Обврска за плати и надоместоци	21.755,00	
2430 – Обврска за нето плата		14.975,00
2340 – Данок од плата		688,00
2347 – Придонеси од плата		6.092,00
- (за пресметана плата, даноци и придонеси),		
2430 – Обврски за нето плата	14.975,00	
2340 – Данок од плата	688,00	
2347 – Придонеси од плата	6.092,00	
1000 – Трансакциска сметка		21.755,00
- (исплатена бруто плата).		

**23.4. Пресметка на Платиња која претставува НАЈВИСОКА
основица за пресметка на
ДАНОЦИ и ПРИДОНЕСИ**

1. БРУТО ПЛАТА (165 x 43.509,00)	696.144,00
2. Придонес за задолжително ПИО (1 x 18,8%)	130.875,00
3. Придонес за здравствено осигурување (1 x 7,5%)	52.210,00
4. Придонес за вработување (1 x 1,2%)	8.354,00
5. Придонес за дополнително здравствено осигурување (1 x 0,5%)	3.481,00
6. Вкупно придонеси (2 + 3 + 4 + 5)	194.920,00
7. Бруто плата намалена за придонеси (1 – 6)	501.224,00
8. Даночно намалување за 2022 година	8.788,00
9. Основица за данок на доход (7 – 8)	492.436,00
10. Данок на доход (9 x 10%)	49.244,00
11. Нето плата (1 – 6 – 10)	451.980,00

**23.5. Пресметка на Личен доход од работиња на основица
ПОВИСОКА од НАЈВИСОКА основица за пресметка
НА ДАНОЦИ И ПРИДОНЕСИ**

1. Бруто плата	700.000,00
2. Вкупно придонеси за највисок износ	194.920,00
3. Намалување на платата за придонеси (1 – 2)	505.080,00
4. Даночно намалување за 2022 година	8.788,00
5. Основица за данок (3 – 4)	496.292,00
6. Данок на личен доход (5 x 10%)	49.629,00
7. Нето плата (3 - 6)	455.451,00

ТЕКОВНИ ИНФОРМАЦИИ

КОЕФИЦИЕНТ НА МДБ

Коефициент на МДБ за месец ОКТОМВРИ 2022 изнесува (11,6%)

Врз основа на член 44 од Законот за Данок на добивка ("Службен весник на РСМ" 112/2014...290/20; 151/21) Државниот завод за статистика, го утврдува и објавува:

ПРОЦЕНТОТ НА ПОРАСТ НА ЦЕНИТЕ НА МАЛО ВО РСМ ЗА МЕСЕЦ ОКТОМВРИ 2022 ГОДИНА

1.	Кумулативен порат на цените на мало во РСМ за периодот ОКТОМВРИ 2022 година во однос на просечните цени на мало во 2021 година, изнесува:	11,6%
2.	Коефициентот за пораст на даночната основица за плаќање на данок на добивка за месец ОКТОМВРИ 2022 година, изнесува:	11,6%

Бидејќи коефициентот на **МДБ за месец ОКТОМВРИ 2022 година**, е **ПОЗИТИВЕН**, Месечната аконтација на данокот на добивка, ќе се пресмета како **1/12 од Годишниот данок утврден во Даночниот биланс за оданочување на добивката за 2021 година, од (АОП/56), помножен со 11,6%.**

**КОЕФИЦИЕНТИ НА ПОРАСТ НА ЦЕНИТЕ ЗА
МЕСЕЦ ОКТОМВРИ 2022 ГОДИНА**

Месечен коефициент за ОКТОМВРИ/2022 (0,014).

Кумулативен коефициент од I до X 2022 (0,184).

**1. ЦЕНИТЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ НА
ИНДУСТРИСКИ ПРОИЗВОДИ**

Р.бр	ОПИС	Коефициент
1.	Месечен коефициент на пораст на цените на производителите на индустриски производи во ОКТОМВРИ/2022 година, во однос на СЕПТЕМВРИ/2022 година.	0,006
2.	Коефициент на пораст на цените на производителите на индустриски производи од почетокот на годината до крајот на ОКТОМВРИ/2022 година.	0,201
3.	Коефициент на пораст на цените на производителите на индустриски производи во ОКТОМВРИ/2022 година во однос на ОКТОМВРИ/2021 година.	0,223

2. ЦЕНИ НА МАЛО

Р.бр	ОПИС	Коефициент
1.	Месечен коефициент на пораст на цените на мало во ОКТОМВРИ/2022 година, во однос на СЕПТЕМВРИ/2022 година.	0,006
2.	Коефициент на пораст на цените на мало од почетокот на годината до крајот на ОКТОМВРИ/2022 година.	0,140
3.	Коефициент на пораст на цените на мало во ОКТОМВРИ/2022 година во однос на ОКТОМВРИ/2021 година.	0,154

3. ТРОШОЦИ НА ЖИВОТ – ИНФЛАЦИЈА

Р.бр.	ОПИС	Коефициент
1.	Месечен коефициент на пораст на цените на мало во ОКТОМВРИ/2022 година, во однос на СЕПТЕМВРИ/2022 година.	0,014
2.	Коефициент на пораст на трошоците на живот во Република Македонија во период од почетокот на годината до крајот на ОКТОМВРИ/2022 година во однос на просекот на трошоците на живот во 2021 година .	0,127

Деловни Информации бр.11/2022

**ПРЕГЛЕД НА ВИСИНА НА СТАПКА
НА КАЗНЕНА И ДОГОВОРНА КАМАТА
ОД 01.02.2010 ДО 31.12.2022 година**

Период	Референтна каматна стапка	Казнена камата правно и правно	Казнена камата правно и физичко	Објава на НБРМ	Стапка на EURIBOR	Правно и правно	Правно и физичко
1	2	3=(2+10%)	4=(2+8%)	5	6	7=(6+10%)	8=(6+8%)
01.02-30.06 2010	8,5%	18,5%	16,5%	8562 30.12.2009	0,453%	10,453%	8,453%
01.07-31.12 . 2010	5%	15%	13%	4474 30.06.2010	0,485%	10,485%	8,485%
01.01-30.06. 2011	4%	14%	12%	2521 29.12.2010	0,782%	10,782%	8,782%
01.07-31.12. 2011	4%	14%	12%	5978 30.06.2011	1,325%	11,325%	9,325%
01.01-30.06. 2012	4%	13,75%	12%	9901 28.12.2011	1,024%	11,024%	9,024%
01.07-31.12. 2012	3,75%	13,75%	11,75%	5631 29.06.2012	0,373%	10,373%	8,373%
01.01-30.06. 2013	3,75%	13,75%	11,75%	10257 31.12.2012	0,109%	10,109%	8,109%
01.07-31.12. 2013	3,50%	13,50%	11,50%	23009 28.06.2013	0,123%	10,123%	8,123%
01.01-30.06. 2014	3,25%	13,25%	11,25%	40842 31.12.2013	0,216%	10,216%	8,216%
01.07-31.12. 2014	3,25%	13,25%	11,25%	21389 25.06.2014	0,099%	10,099%	8,099%
01.01-30.06. 2015	3,25%	13,25%	11,25%	40009 29.12.2014	0,018%	10,018%	8,018%
01.07-31.12. 2015	3,25%	13,25%	11,25%	22941 29.06.2015	-0,064%	9,936%	7,936%
01.01-30.06. 2016	3,25%	13,25%	11,25%	41260 29.12.2015	-0,205%	9,795%	7,795%
01.07-31.12. 2016	4%	14%	12%	21125 27.06.2016	-0,364%	9,636%	7,636%

Деловни Информации бр.11/2022

01.01-30.06.2017	3,75%	13,75%	11,75%	38458 30.12.2016	-0,368%	9,632%	7,632%
01.07-31.12.2017	3,25%	13,25%	11,25%	21905 29.06.2017	-0,373%	9,627%	7,627%
01.01-30.06.2018	3,25%	13,25%	11,25%	39714 26.12.2017	-0,368%	9,632%	7,632%
01.07-31.12.2018	3,00%	13,00%	11,00%	22066 27.06.2018	-0,370%	9,630%	7,630%
01.01-30.06.2019	2,50%	12,50%	10,50%	40459 26.12.2018	-0,363%	9,637%	7,637%
01.07-31.12.2019	2,25%	12,25%	10,25%	21235 26.06.2019	-0,388%	9,612%	7,612%
01.01-30.06.2020	2,25%	12,25%	10,25%	21235 26.06.2019	-0,438%	9,562%	7,562%
03.04-30.04.2020 (вонредна состојба)	1,75%	6,75%	5,75%	11011 03.04.2020	-0,423%	4,577%	3,577%
01.05. 31.05.2020 (вонредна состојба)	1,75%	6,75%	5,75%	12262 29.04.2020	-0,460%	4,540%	3,540%
01.06.30.06.2020 (вонредна состојба)	1,50%	6,50%	5,50%	14004 29.05.020	-0,482%	4,518%	3,518%
01.07. 31.12.2020	1,50%	11,50%	9,5%	15997 30.06.2020	-0,510%	9,490%	7,490%
01.01. 30.06.2021	1,50%	11,50%	9,5%	31368 24.12.2020	-0,554%	9,446%	7,446%
01.07. 31.12.2021	1,25%	11,25%	9,25%	19476 29.06.2021	-0,555%	9,445%	7,445%
01.01.- 30.06.2022	1,25%	11,25%	9,25%	37790/1 28.12.2021	-0,583%	9,417%	7,417%
01.07. – 31.12.2022	2%	12%	10%	21955/1 17.06.2022	-0,508%	9,492%	7,492%

Деловни Информации бр.11/2022

**НАЈВИСОКИ МАЛОПРОДАЖНИ ЦЕНИ НА
НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ**

(за период ЈАНУАРИ – НОЕМВРИ 2022 година)

ДАТА НА ВАЖНОСТ	ЦЕНИ НА ГОРИВО					
	Еуро супер БС - 95	Еуро супер БС - 98	Еуро дизел БС (Д-Е V)	Масло за горење (ЕЛ – 1)	Мазут М-1/НС	Службен весник
04.01.2022	75,00	77,00	65,50	65,50	40,210	1/2022
11.01.2022	75,50	77,50	67,50	67,50	41,724	5/2022
18.01.2022	76,50	78,50	69,00	69,00	42,822	12/2022
25.01.2022	78,50	80,50	71,00	71,00	44,213	16/2022
01.02.2022	79,50	81,50	71,50	71,50	44,722	22/2022
08.02.2022	81,00	83,00	73,50	73,00	46,537	26/2022
15.02.2022	82,00	84,00	74,00	73,00	46,491	32/2022
22.02.2022	82,50	84,50	74,00	73,50	46,921	38/2022
01.03.2022	84,00	86,00	75,50	74,50	48,170	42/2022
08.03.2022	89,50	91,50	85,50	83,50	54,319	48/2022
10.03.2022	93,00	95,00	94,00	90,00	59,165	53/2022
11.03.2022	93,00	95,00	97,00	92,50	60,569	55/2022
13.03.2022	86,50	88,50	88,50	83,50	60,914	59/2022
15.03.2022	86,50	88,50	88,00	83,50	60,914	60/2022
16.03.2022	86,50	88,50	85,00	81,00	59,299	62/2022
17.03.2022	81,50	83,50	79,00	75,50	56,749	63/2022
18.03.2022	79,50	81,50	76,00	72,00	54,521	66/2022
19.03.2022	79,50	81,50	76,00	72,50	53,159	67/2022
22.03.2022	79,00	81,00	77,00	73,50	52,354	70/2022
23.03.2022	79,00	81,00	77,00	75,50	52,354	72/2022
24.03.2022	79,00	81,00	81,00	78,00	53,592	73/2022
25.03.2022	82,00	84,00	84,00	81,00	55,163	74/2022
26.03.2022	82,00	84,00	86,00	81,00	56,207	76/2022
29.03.2022	83,50	85,50	87,50	84,00	57,347	77/2022
01.04.2022	83,50	85,50	85,50	81,50	56,130	80/2022
02.04.2022	83,50	85,50	83,50	79,50	56,130	81/2022

Деловни Информации бр.11/2022

05.04.2022	81,00	83,00	82,00	78,50	54,154	83/2022
08.04.2022	81,00	83,00	82,00	78,50	52,662	87/2022
12.04.2022	80,00	82,00	80,00	78,50	51,535	89/2022
19.04.2022	81,50	83,50	82,50	80,50	51,599	95/2022
21.04.2022	81,50	83,50	82,50	82,50	51,599	98/2022
22.04.2022	81,50	83,50	84,50	82,50	51,599	99/2022
27.04.2022	84,00	86,00	85,50	84,00	52,825	100/2022
29.04.2022	84,00	86,00	85,50	84,00	51,784	102/2022
04.05.2022	86,00	88,00	87,00	85,00	52,294	104/2022
05.05.2022	88,50	90,50	90,00	87,50	53,587	105/2022
10.05.2022	90,50	92,50	89,50	87,50	53,848	109/2022
12.05.2022	90,50	92,50	87,00	85,00	53,848	112/2022
13.05.2022	90,50	92,50	87,50	85,00	52,646	113/2022
17.05.2022	92,00	94,00	86,00	84,00	52,436	115/2022
19.05.2022	94,50	96,50	86,00	84,00	54,339	116/2022
24.05.2022	95,00	97,00	85,00	83,50	54,963	118/2022
31.05.2022	95,00	97,00	86,00	84,50	54,640	122/2022
01.06.2022	104,00	106,50	95,00	93,00	54,640	124/2022
02.06.2022	107,00	109,00	97,50	95,50	54,640	126/2022
03.06.2022	107,00	109,00	99,50	98,50	54,640	127/2022
04.06.2022	109,00	111,50	99,50	98,50	54,640	128/2022
07.06.2022	110,00	112,00	102,00	99,50	55,508	129/2022
09.06.2022	110,00	112,00	104,50	102,50	55,508	131/2022
14.06.2022	111,50	113,50	107,50	105,00	56,317	134/2022
18.06.2022	115,50	113,50	109,50	105,00	56,317	139/2022
21.06.2022	110,00	112,00	110,00	107,00	56,738	140/2022
23.06.2022	110,00	112,00	110,00	107,00	55,291	142/2022
24.06.2022	110,00	112,00	110,00	107,00	54,291	143/2022
28.06.2022	109,00	111,50	109,00	107,00	53,308	145/2022
30.06.2022	109,00	111,50	106,50	105,00	53,305	147/2022
02.07.2022	109,00	111,50	104,00	103,00	53,305	150/2022
05.07.2022	108,50	110,50	103,50	102,00	53,327	152/2022
07.07.2022	108,50	110,50	103,50	102,00	52,649	153/2022

Деловни Информации бр.11/2022

08.07.2022	105,50	108,00	101,00	99,50	51,564	154/2022
12.07.2022	105,50	107,50	100,00	98,00	50,903	157/2022
16.07.2022	109,50	104,50	100,00	98,00	50,903	160/2022
19.07.2022	101,00	103,00	100,00	98,50	50,044	162/2022
21.07.2022	98,50	101,00	100,00	98,50	50,044	163/2022
26.07.2022	95,50	98,00	96,00	94,50	52,840	167/2022
28.07.2022	95,50	98,00	94,00	94,50	52,840	169/2022
02.08.2022	95,50	98,00	95,50	94,00	53,343	172/2022
05.08.2022	95,50	96,00	93,00	91,00	53,343	175/2022
06.08.2022	93,50	94,00	93,00	91,00	53,343	176/2022
09.08.2022	90,00	92,00	90,00	87,50	52,786	177/2022
12.08.2022	88,00	90,00	90,00	85,50	52,786	179/2022
16.08.2022	88,50	91,00	90,00	85,50	52,814	180/2022
19.08.2022	88,50	91,00	92,00	88,50	52,814	183/2022
23.08.2022	89,00	91,50	93,50	90,00	51,686	185/2022
25.08.2022	89,00	91,50	96,50	83,00	51,686	186/2022
26.08.2022	89,00	91,50	98,50	83,00	52,965	187/2022
30.08.2022	89,50	92,00	101,50	97,50	53,955	189/2022
02.09.2022	87,50	90,00	101,50	97,50	53,955	192/2022
03.09.2022	87,50	90,00	99,50	97,50	52,740	193/2022
06.09.2022	85,50	88,00	98,50	94,50	52,463	194/2022
13.09.2022	84,50	87,00	97,00	93,50	51,473	198/2022
16.09.2022	84,50	87,00	95,00	93,50	51,473	201/2022
20.09.2022	84,50	87,00	92,00	89,00	50,391	203/2022
22.09.2022	84,50	87,00	90,00	86,50	50,391	205/2022
27.09.2022	84,00	86,00	91,00	87,50	49,768	207/2022
01.10.2022	86,00	88,50	91,00	87,50	49,758	211/2022
04.10.2022	86,50	89,00	92,50	89,50	50,228	213/2022
06.10.2022	86,50	89,00	94,50	92,00	50,228	215/2022
08.10.2022	86,50	89,00	97,50	94,50	51,252	217/2022
11.10.2022	89,00	91,00	100,50	97,00	51,920	218/2022
13.10.2022	89,00	91,00	103,50	99,00	51,920	219/2022

Деловни Информации бр.11/2022

18.10.2022	89,00	91,50	103,00	98,50	51,039	221/2022
20.10.2022	89,00	91,50	103,00	98,50	49,919	223/2022
26.10.2022	88,00	90,50	100,50	97,00	49,483	226/2022
28.10.2022	90,00	90,50	100,50	97,00	49,483	228/2022
29.10.2022	90,00	92,50	100,50	97,00	49,483	229/2022
01.11.2022	90,50	92,50	99,00	96,00	50,067	231/2022
04..11.2022	90,50	94,50	99,00	93,00	50,067	233/2022
05.11.2022	92,50	94,50	99,00	93,00	50,067	234/2022
08.11.2022	94,00	96,50	98,50	93,00	49,995	237/2022
15.11.2022	93,50	96,00	96,00	91,00	49,189	244/2022
17.11.2022	91,50	94,00	93,00	88,00	47,622	245/2022
19.11.2022	91,50	92,00	93,00	88,00	45,962	248/2022
22.11.2022	88,50	90,50	90,00	85,50	44,524	249/2022
23.11.2022	88,50	90,50	90,00	85,50	43,046	251/2022
24.11.2022	86,50	88,50	90,00	85,50	43,046	252/2022
25.11.2022	86,50	88,50	88,00	83,50	41,783	253/2022
29.11.2022	84,50	86,50	86,50	82,50	41,810	256/2022

Деловни Информации бр.11/2022**КУРСНИ ЛИСТИ**
НА НБРМ ОД 01.11.2022 ДО 30.11.2022 ГОДИНА

Земја	Шифра	Валута	Важи за	Среден курс на девизи		
				01.11.2022	02.11.2022	03.11.2022
ЕМУ	978	EUR	1	61.6945	61.6950	61.6950
САД	840	USD	1	62.2297	62.0237	62.2679
Г. БРИТАНИЈА	826	GBP	1	71.6378	71.6884	71.6551
ШВАЈЦАРИЈА	756	CHF	1	62.1607	62.4570	62.5646
ШВЕДСКА	752	SEK	1	5.6595	5.6736	5.6567
НОРВЕШКА	578	NOK	1	5.9881	6.0583	6.0256
ЈАПонија	392	JPY	1	0.4186	0.4216	0.4233
ДАНСКА	208	DKK	1	8.2874	8.2881	8.2889
КАНАДА	124	CAD	1	45.5209	45.8052	45.8018
АВСТРАЛИЈА	036	AUD	1	39.7286	40.0383	39.9942
БУГАРИЈА	975	BGN	1	31.5444	31.5446	31.5446
ЧЕШКА	203	CZK	1	2.5194	2.5198	2.5175
УНГАРИЈА	348	HUF	1	0.1506	0.1516	0.1516
ПОЛСКА	985	PLN	1	13.1028	13.1118	13.1168
РОМАНИЈА	946	RON	1	12.5541	12.5555	12.5601
ТУРЦИЈА	949	TRY	1	3.3428	3.3310	3.3441
РУСИЈА	643	RUB	1	1.0119	1.0119	1.0081
БРАЗИЛ	986	BRL	1	11.7081	12.0176	12.1056
КИНА	156	CNY	1	8.5237	8.5492	8.5502
ХОНГ КОНГ	344	HKD	1	7.9276	7.9016	7.9326
ИНДОНЕЗИЈА	360	IDR	1	0.0040	0.0040	0.0040
ИЗРАЕЛ	376	ILS	1	17.6608	17.6665	17.6337
ИНДИЈА	356	INR	1	0.7514	0.7516	0.7525
ЈУЖНА КОРЕЈА	410	KRW	1	0.0436	0.0439	0.0440
МЕКСИКО	484	MXN	1	3.1298	3.1480	3.1651
МАЛЕЗИЈА	458	MYR	1	13.1621	13.0934	13.1423
НОВ ЗЕЛАНД	554	NZD	1	36.0808	36.5578	36.6273
ФИЛИПИНИ	608	PHP	1	1.0674	1.0676	1.0666
СИНГАПУР	702	SGD	1	43.9482	44.0144	44.1214
ТАЈЛАНД	764	THB	1	1.6344	1.6474	1.6534
ЈУЖНА АФРИКА	710	ZAR	1	3.3947	3.4313	3.4350
СРБИЈА	941	RSD	1	/	0.5261	0.5260
ХРВАТСКА	191	HRK	1	8.1921	8.1887	8.1894

Деловни Информации бр.11/2022

Земја	Шифра	Валута	Важи за	Среден курс на девизи		
				04.11.2022	05.11.2022 06.11.2022 07.11.2022	08.11.2022
ЕМУ	978	EUR	1	61.6957	61.6950	61.6947
САД	840	USD	1	63.2582	62.4949	61.7379
Г. БРИТАНИЈА	826	GBP	1	70.7276	70.5247	70.7995
ШВАЈЦАРИЈА	756	CHF	1	62.3882	62.5520	62.4820
ШВЕДСКА	752	SEK	1	5.6436	5.6842	5.6956
НОРВЕШКА	578	NOK	1	5.9585	6.0474	6.0158
ЈАПониЈА	392	JPY	1	0.4267	0.4249	0.4220
ДАНСКА	208	DKK	1	8.2888	8.2902	8.2931
КАНАДА	124	CAD	1	45.8636	46.2100	45.8220
АВСТРАЛИЈА	036	AUD	1	39.7601	40.2946	39.9888
БУГАРИЈА	975	BGN	1	31.5450	31.5446	31.5445
ЧЕШКА	203	CZK	1	2.5142	2.5262	2.5388
УНГАРИЈА	348	HUF	1	0.1513	0.1538	0.1538
ПОЛСКА	985	PLN	1	13.1017	13.1757	13.1643
РОМАНИЈА	946	RON	1	12.5876	12.6184	12.6281
ТУРЦИЈА	949	TRY	1	3.3973	3.3558	3.3191
РУСИЈА	643	RUB	1	1.0140	0.9981	1.0090
БРАЗИЛ	986	BRL	1	12.2748	12.4180	12.1686
КИНА	156	CNY	1	8.6448	8.7024	8.5463
ХОНГ КОНГ	344	HKD	1	8.0585	7.9614	7.8648
ИНДОНЕЗИЈА	360	IDR	1	0.0040	0.0040	0.0039
ИЗРАЕЛ	376	ILS	1	17.7047	17.5945	17.4269
ИНДИЈА	356	INR	1	0.7628	0.7615	0.7538
ЈУЖНА КОРЕЈА	410	KRW	1	0.0443	0.0441	0.0443
МЕКСИКО	484	MXN	1	3.2073	3.2031	3.1737
МАЛЕЗИЈА	458	MYR	1	13.3336	13.1624	13.0262
НОВ ЗЕЛАНД	554	NZD	1	36.3836	36.7911	36.6489
ФИЛИПИНИ	608	PHP	1	1.0737	1.0698	1.0571
СИНГАПУР	702	SGD	1	44.4558	44.4136	43.9985
ТАЈЛАНД	764	THB	1	1.6634	1.6717	1.6547
ЈУЖНА АФРИКА	710	ZAR	1	3.4242	3.4663	3.4741
СРБИЈА	941	RSD	1	0.5261	0.5260	0.5259
ХРВАТСКА	191	HRK	1	8.1852	8.1875	8.1850

Деловни Информации бр.11/2022

Земја	Шифра	Валута	Важи за	Среден курс на девизи		
				09.11.2022	10.11.2022	11.11.2022
ЕМУ	978	EUR	1	61.6965	61.6950	61.6945
САД	840	USD	1	61.7212	61.4553	61.9796
Г. БРИТАНИЈА	826	GBP	1	70.6071	70.2917	70.6695
ШВАЈЦАРИЈА	756	CHF	1	62.2505	62.4443	62.7359
ШВЕДСКА	752	SEK	1	5.6930	5.6888	5.6734
НОРВЕШКА	578	NOK	1	6.0019	5.9770	5.9542
ЈАПонија	392	JPY	1	0.4219	0.4202	0.4241
ДАНСКА	208	DKK	1	8.2950	8.2943	8.2944
КАНАДА	124	CAD	1	45.7384	45.6966	45.8116
АВСТРАЛИЈА	036	AUD	1	39.9718	39.7059	39.7388
БУГАРИЈА	975	BGN	1	31.5454	31.5446	31.5444
ЧЕШКА	203	CZK	1	2.5362	2.5350	2.5325
УНГАРИЈА	348	HUF	1	0.1540	0.1529	0.1539
ПОЛСКА	985	PLN	1	13.1499	13.1238	13.1098
РОМАНИЈА	946	RON	1	12.5968	12.5793	12.6131
ТУРЦИЈА	949	TRY	1	3.3172	3.3040	3.3330
РУСИЈА	643	RUB	1	1.0074	1.0053	1.0015
БРАЗИЛ	986	BRL	1	11.8579	11.8765	11.6713
КИНА	156	CNY	1	8.5104	8.4731	8.5468
ХОНГ КОНГ	344	HKD	1	7.8626	7.8292	7.8966
ИНДОНЕЗИЈА	360	IDR	1	0.0039	0.0039	0.0040
ИЗРАЕЛ	376	ILS	1	17.4107	17.3198	17.4018
ИНДИЈА	356	INR	1	0.7568	0.7555	0.7588
ЈУЖНА КОРЕЈА	410	KRW	1	0.0448	0.0450	0.0449
МЕКСИКО	484	MXN	1	3.1721	3.1388	3.1709
МАЛЕЗИЈА	458	MYR	1	13.0310	13.0993	13.1857
НОВ ЗЕЛАНД	554	NZD	1	36.5934	36.2209	36.3251
ФИЛИПИНИ	608	PHP	1	1.0603	1.0594	1.0675
СИНГАПУР	702	SGD	1	43.9998	43.8767	44.1843
ТАЈЛАНД	764	THB	1	1.6576	1.6675	1.6810
ЈУЖНА АФРИКА	710	ZAR	1	3.4584	3.4511	3.4879
СРБИЈА	941	RSD	1	0.5259	0.5260	0.5259
ХРВАТСКА	191	HRK	1	8.1836	8.1796	8.1794

Деловни Информации бр.11/2022

Земја	Шифра	Валута	Важи за	Среден курс на девизи		
				12.11.2022	15.11.2022	16.11.2022
ЕМУ	978	EUR	1	61.6943	61.6950	61.6950
САД	840	USD	1	59.8509	59.7878	59.2993
Г. БРИТАНИЈА	826	GBP	1	70.4756	70.5005	70.5408
ШВАЈЦАРИЈА	756	CHF	1	62.6720	63.2704	63.0184
ШВЕДСКА	752	SEK	1	5.7529	5.7277	5.7082
НОРВЕШКА	578	NOK	1	6.0110	5.9815	5.9568
ЈАПонија	392	JPY	1	0.4288	0.4259	0.4260
ДАНСКА	208	DKK	1	8.2940	8.2943	8.2937
КАНАДА	124	CAD	1	45.0389	45.0131	44.6547
АВСТРАЛИЈА	036	AUD	1	39.9083	39.9916	40.0227
БУГАРИЈА	975	BGN	1	31.5443	31.5446	31.5446
ЧЕШКА	203	CZK	1	2.5412	2.5400	2.5362
УНГАРИЈА	348	HUF	1	0.1534	0.1515	0.1522
ПОЛСКА	985	PLN	1	13.1924	13.1551	13.1062
РОМАНИЈА	946	RON	1	12.6061	12.5798	12.5611
ТУРЦИЈА	949	TRY	1	3.2303	3.2146	3.1866
РУСИЈА	643	RUB	1	0.9899	0.9836	0.9808
БРАЗИЛ	986	BRL	1	11.1872	11.2984	11.1202
КИНА	156	CNY	1	8.4205	8.4623	8.4169
ХОНГ КОНГ	344	HKD	1	7.6394	7.6306	7.5764
ИНДОНЕЗИЈА	360	IDR	1	0.0039	0.0038	0.0038
ИЗРАЕЛ	376	ILS	1	17.4994	17.4230	17.2844
ИНДИЈА	356	INR	1	0.7413	0.7364	0.7333
ЈУЖНА КОРЕЈА	410	KRW	1	0.0454	0.0451	0.0452
МЕКСИКО	484	MXN	1	3.0810	3.0696	3.0725
МАЛЕЗИЈА	458	MYR	1	12.9338	13.0079	13.0688
НОВ ЗЕЛАНД	554	NZD	1	36.2481	36.3832	36.5124
ФИЛИПИНИ	608	PHP	1	1.0438	1.0450	1.0363
СИНГАПУР	702	SGD	1	43.4497	43.5177	43.3312
ТАЈЛАНД	764	THB	1	1.6635	1.6684	1.6702
ЈУЖНА АФРИКА	710	ZAR	1	3.4671	3.4584	3.4501
СРБИЈА	941	RSD	1	0.5260	0.5260	0.5259
ХРВАТСКА	191	HRK	1	8.1774	8.1753	8.1760

Деловни Информации бр.11/2022

Земја	Шифра	Валута	Важи за	Среден курс на девизи		
				17.11.2022	18.11.2022	19.11.2022 20.11.2022 21.11.2022
ЕМУ	978	EUR	1	61.6950	61.6963	61.6966
САД	840	USD	1	59.2537	59.7890	59.5182
Г. БРИТАНИЈА	826	GBP	1	70.5247	70.5262	70.8668
ШВАЈЦАРИЈА	756	CHF	1	62.9862	62.8400	62.4396
ШВЕДСКА	752	SEK	1	5.6729	5.6153	5.6187
НОРВЕШКА	578	NOK	1	5.9508	5.8770	5.8837
ЈАПонија	392	JPY	1	0.4246	0.4261	0.4251
ДАНСКА	208	DKK	1	8.2939	8.2944	8.2942
КАНАДА	124	CAD	1	44.7033	44.6428	44.5752
АВСТРАЛИЈА	036	AUD	1	40.0617	39.7374	39.9771
БУГАРИЈА	975	BGN	1	31.5446	31.5453	31.5455
ЧЕШКА	203	CZK	1	2.5332	2.5286	2.5336
УНГАРИЈА	348	HUF	1	0.1511	0.1485	0.1514
ПОЛСКА	985	PLN	1	13.1085	13.0843	13.1177
РОМАНИЈА	946	RON	1	12.5381	12.5262	12.4859
ТУРЦИЈА	949	TRY	1	3.1837	3.2113	3.1966
РУСИЈА	643	RUB	1	0.9842	0.9857	0.9808
БРАЗИЛ	986	BRL	1	11.1286	10.9129	11.1225
КИНА	156	CNY	1	8.3688	8.3533	8.3611
ХОНГ КОНГ	344	HKD	1	7.5751	7.6385	7.6082
ИНДОНЕЗИЈА	360	IDR	1	0.0038	0.0038	0.0038
ИЗРАЕЛ	376	ILS	1	17.2893	17.2355	17.1809
ИНДИЈА	356	INR	1	0.7293	0.7311	0.7285
ЈУЖНА КОРЕЈА	410	KRW	1	0.0448	0.0443	0.0444
МЕКСИКО	484	MXN	1	3.0659	3.0753	3.0600
МАЛЕЗИЈА	458	MYR	1	13.0370	13.0929	13.0708
НОВ ЗЕЛАНД	554	NZD	1	36.5124	36.3219	36.8184
ФИЛИПИНИ	608	PHP	1	1.0338	1.0405	1.0385
СИНГАПУР	702	SGD	1	43.2947	43.3839	43.3598
ТАЈЛАНД	764	THB	1	1.6628	1.6619	1.6644
ЈУЖНА АФРИКА	710	ZAR	1	3.4238	3.4094	3.4452
СРБИЈА	941	RSD	1	0.5260	0.5259	0.5259
ХРВАТСКА	191	HRK	1	8.1777	8.1814	8.1809

Деловни Информации бр.11/2022

Земја	Шифра	Валута	Важи за	Среден курс на девизи		
				22.11.2022	23.11.2022	24.11.2022
ЕМУ	978	EUR	1	61.6950	61.6958	61.6942
САД	840	USD	1	60.2137	60.0504	59.7523
Г. БРИТАНИЈА	826	GBP	1	71.0854	71.4403	71.4301
ШВАЈЦАРИЈА	756	CHF	1	62.8451	63.0128	62.9854
ШВЕДСКА	752	SEK	1	5.6151	5.6265	5.6635
НОРВЕШКА	578	NOK	1	5.8814	5.9070	5.9516
ЈАПониЈА	392	JPY	1	0.4245	0.4249	0.4233
ДАНСКА	208	DKK	1	8.2949	8.2950	8.2956
КАНАДА	124	CAD	1	44.8039	44.8208	44.5253
АВСТРАЛИЈА	036	AUD	1	39.8778	39.8732	39.7463
БУГАРИЈА	975	BGN	1	31.5446	31.5450	31.5442
ЧЕШКА	203	CZK	1	2.5331	2.5336	2.5330
УНГАРИЈА	348	HUF	1	0.1507	0.1511	0.1520
ПОЛСКА	985	PLN	1	13.1057	13.0919	13.1172
РОМАНИЈА	946	RON	1	12.4856	12.5222	12.4963
ТУРЦИЈА	949	TRY	1	3.2331	3.2264	3.2080
РУСИЈА	643	RUB	1	0.9882	0.9914	0.9820
БРАЗИЛ	986	BRL	1	11.3408	11.3042	11.0861
КИНА	156	CNY	1	8.4031	8.4118	8.3391
ХОНГ КОНГ	344	HKD	1	7.7129	7.6819	7.6441
ИНДОНЕЗИЈА	360	IDR	1	0.0038	0.0038	0.0038
ИЗРАЕЛ	376	ILS	1	17.3715	17.3230	17.2905
ИНДИЈА	356	INR	1	0.7368	0.7356	0.7304
ЈУЖНА КОРЕЈА	410	KRW	1	0.0442	0.0443	0.0441
МЕКСИКО	484	MXN	1	3.0947	3.0702	3.0846
МАЛЕЗИЈА	458	MYR	1	13.1470	13.1114	13.0606
НОВ ЗЕЛАНД	554	NZD	1	36.7977	36.9281	36.9029
ФИЛИПИНИ	608	PHP	1	1.0488	1.0467	1.0472
СИНГАПУР	702	SGD	1	43.5638	43.5490	43.1579
ТАЈЛАНД	764	THB	1	1.6620	1.6625	1.6486
ЈУЖНА АФРИКА	710	ZAR	1	3.4688	3.4745	3.4835
СРБИЈА	941	RSD	1	0.5259	0.5259	0.5260
ХРВАТСКА	191	HRK	1	8.1796	8.1783	8.1785

Деловни Информации бр.11/2022

Земја	Шифра	Валута	Важи за	Среден курс на девизи			
				26.11.2022			
				25.11.2022	27.11.2022	29.11.2022	30.11.2022
					28.11.2022		
ЕМУ	978	EUR	1	61.6956	61.6950	61.6950	61.6950
САД	840	USD	1	59.2486	59.4651	58.9649	59.5167
Г. БРИТАНИЈА	826	GBP	1	71.7975	71.8302	71.2331	71.5553
ШВАЈЦАРИЈА	756	CHF	1	62.8393	62.7237	62.4949	62.5583
ШВЕДСКА	752	SEK	1	5.6824	5.7028	5.6615	5.6596
НОРВЕШКА	578	NOK	1	5.9647	5.9907	5.9528	5.9717
ЈАПониЈА	392	JPY	1	0.4287	0.4266	0.4258	0.4304
ДАНСКА	208	DKK	1	8.2959	8.2962	8.2960	8.2960
КАНАДА	124	CAD	1	44.4045	44.5001	43.8736	44.0521
АВСТРАЛИЈА	036	AUD	1	40.0257	40.0513	39.4671	40.0253
БУГАРИЈА	975	BGN	1	31.5449	31.5446	31.5446	31.5446
ЧЕШКА	203	CZK	1	2.5293	2.5319	2.5339	2.5353
УНГАРИЈА	348	HUF	1	0.1493	0.1500	0.1509	0.1518
ПОЛСКА	985	PLN	1	13.1385	13.1616	13.1439	13.2024
РОМАНИЈА	946	RON	1	12.5385	12.5256	12.5279	12.5414
ТУРЦИЈА	949	TRY	1	3.1807	3.1911	3.1664	3.1936
РУСИЈА	643	RUB	1	0.9755	0.9775	0.9631	0.9790
БРАЗИЛ	986	BRL	1	11.1155	11.1210	10.9478	11.1916
КИНА	156	CNY	1	8.2877	8.2896	8.1904	8.3047
ХОНГ КОНГ	344	HKD	1	7.5864	7.6088	7.5438	7.6200
ИНДОНЕЗИЈА	360	IDR	1	0.0038	0.0038	0.0038	0.0038
ИЗРАЕЛ	376	ILS	1	17.3268	17.3539	17.1365	17.3393
ИНДИЈА	356	INR	1	0.7256	0.7283	0.7221	0.7288
ЈУЖНА КОРЕЈА	410	KRW	1	0.0446	0.0446	0.0442	0.0448
МЕКСИКО	484	MXN	1	3.0618	3.0683	3.0512	3.1147
МАЛЕЗИЈА	458	MYR	1	13.1811	13.2735	13.1619	13.2010
НОВ ЗЕЛАНД	554	NZD	1	37.1705	37.0518	36.6643	37.0786
ФИЛИПИНИ	608	PHP	1	1.0458	1.0493	1.0420	1.0521
СИНГАПУР	702	SGD	1	43.0865	43.2129	42.9183	43.3343
ТАЈЛАНД	764	THB	1	1.6559	1.6606	1.6547	1.6808
ЈУЖНА АФРИКА	710	ZAR	1	3.4808	3.4723	3.4394	3.5049
СРБИЈА	941	RSD	1	0.5258	0.5258	0.5259	0.5259
ХРВАТСКА	191	HRK	1	8.1749	8.1744	8.1728	8.1715

Деловни Информации бр.11/2022

**РОКОВИ ПРИ ЗАДОЛЖИТЕЛНО
ПОДНЕСУВАЊЕ НА ОБРАСЦИ ЗА
НОЕМВРИ 2022 ГОДИНА**

Даночниот роковник е Ваш потсетник за навремено поднесување на даночните пријави во законски предвидените рокови. Во календарот даден е преглед на даночните обврски и роковите во кои треба да ја поднесете Вашата даночна пријава по одделни видови даноци.

Доколку рокот до кога треба да се поднесе соодветната даночна пријава е **Сабота, Недела или Државен празник**, тогаш тој се поместува за првиот следен работен ден.

Но, сепак би Ви препорачале даночните обврски да ги исполните пред навршувањето на крајните рокови прикажани во Табелата.

ОБВРСКА	Рок на доставување
ОБРАЗЕЦ: “МПИН “– Месечна пресметка за интегрирана наплата на плата за ОКТОМВРИ 2022 Доставување: Електронски до УЈП.	До 10 НОЕМВРИ
Поднесување на пресметки од физички лица кои остваруваат доход за кој Данокот на личен доход не се плаќа по Одбивка (закупнини, капитални добивки, друг доход) за доход остварени во ОКТОМВРИ 2022	До 10 НОЕМВРИ
ПЛАКАЊЕ НА: Аконтација на ДАНОК НА ДОБИВКА и Аконтација на данок на личен доход ОБВРЗНИЦИ: Сите правни субјекти освен обврзник со посебен даночен статус (заштитно друштво за вработување на инвалиди, стопанска единица на КПУ, или корисник на технолошко индустриска зона, како и трговските друштва кои се обврзници на паушал на вкупен приход). НАПОМЕНА: Образецот „МДБ“ немате обврска да го доставувате до УЈП.	До 10 НОЕМВРИ

Деловни Информации бр.11/2022

<p>ОБРАЗЕЦ: ВХВ-1/Извештај за состојба и промени на вложувања во сопствени хартии од вредност и удели во инвестициски фондови и ВХВ-2 Извештај за состојба и промени на вложувања во должнички извештај за состојба и промени на вложувања во должнички хартии од вредност за ОКТОМВРИ/2022 година.</p> <p>ОБВРЗНИЦИ: Резиденти кои можат да вложуваат во хартии од вредност на странски финансиски пазари.</p> <p>ДОСТАВУВАЊЕ: до НБРМ.</p>	<p>До 10 НОЕМВРИ</p>
<p>ОБРАЗЕЦ: МИ – Месечен извештај за трансакции за во странство за ОКТОМВРИ/2022 година.</p> <p>ОБВРЗНИЦИ: Резиденти кои имаат сметки во странство, евидентни сметки или имаат одобрение за девизен максимум, односно во работењето вршат наплата и плаќање во ефективни странски пари.</p> <p>ДОСТАВУВАЊЕ: до НБРМ</p>	<p>До 10 НОЕМВРИ</p>
<p>ОБРАЗЕЦ: ДДВ/04 - Даночна пријава на ДДВ</p> <p>ОБВРЗНИЦИ: МЕСЕЧНИ даночни обврзници за период (01.10 до 31.10.2022 година).</p> <p>Плаќање на Даночна обврска за ДДВ за даночен период (01.07. до 31.07.2022 година).</p> <p>ДОСТАВУВАЊЕ: до УЈП преку системот е-даночи http://etax.ujp.gov.mk</p>	<p>До 10 НОЕМВРИ</p>

ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ

дипл.економист Ромео Костадинов

ПОСТАПКА ЗА ОСЛОБОДУВАЊЕ ОД ЗАДРЖАН ДАНОК ЗА ИЗНАЈМУВАЊЕ НА WEB РЕКЛАМЕН ПРОСТОР

ПРАШАЊЕ:

Изнајмуваме WEB простор од Мета (Facebook), кој го префактурираме на странки кои користат рекламен простор. Каква е постапката за примена на даночното ослободување по основа на билатералниот договор, склучен помеѓу РМ и Ирска?

ОДГОВОР:

Согласно Законот за данокот на добивка (“Службен весник на РМ” 112/14... 275/19 и “Службен весник на РСМ” 290/20 и 151/21), се врши оданочувањето со задржан данок на добивка.

Правните лица, исплатувачи на услуги од странски нерезидентни правни лица, согласно член 20 став 3 за услугите наведени во членот 21 од законот, се должни при исплатата на приходот да го задржат и да го уплатат данокот на соодветната уплатна сметка истовремено со исплатата на приходот.

Доколку со Меѓународните договори за одбегнување на двојно оданочување, поинаку е регулирано од наведеното со одредбите на Законот, се применува постапка за ослободување од обврската за задржан данок на добивка.

Задржаниот данок за кој било приход на странското правно лице, е конечно намирена даночна обврска на лицето за тој приход.

Следниве лица го задржуваат данокот на приход платен на странско лице, и тоа:

Деловни Информации бр.11/2022

- а) домашно правно лице;
 - б) домашно физичко лице - регистрирано за вршење на дејност и
 - в) странско правно лице или физичко лице - нерезидент со постојана деловна единица во РМ (ПДЕ).
- Задржувањето на данок се применува на следниве приходи, без оглед дали се исплатени во РМ или во странство:
- 1. приход од дивиденди;
 - 2. приход од камата од резидент;
 - 3. приход од камата од нерезидент кој има ПДЕ во РМ, ако каматата е на трошок на постојаната деловна единица;
 - 4. приход од авторски хонорар исплатен од резидент;
 - 5. приход од авторски хонорар исплатен од нерезидент со ПДЕ во РМ, ако авторскиот хонорар е на трошок на ПДЕ;
 - 6. приход од забавни или спортски активности кои се вршат во РМ;
 - 7. приход од вршење на менаџмент, консалтинг, финансиски услуги и услуги на истражување и развој, ако приходот е исплатен од резидент или е на трошок на ПДЕ во РМ;
 - 8. приход од осигурителни премии за осигурување или реосигурување од ризици во Република Македонија;
 - 9. приход од телекомуникациски услуги меѓу РМ и странска држава и
 - 10. приход од закуп на недвижности во РМ.

По исклучок, данокот не се задржува на следниве приходи:

- 1. на трансфер на дел од добивката на ПДЕ на странско правно лице во РМ, на која претходно е платен данок на добивка;
 - 2. на приход од камата од должнички инструменти издадени и/или гарантирани од страна на Владата на РМ, НБРМ и банки или други финансиски институции кои дејствуваат како претставник на Владата на РМ;
 - 3. на приход од камата од депозити во банка од РМ и
 - 4. на приход остварен од посредување или консалтинг со државни хартии од вредност на меѓународен финансиски пазар.
- Данокот што ќе се задржи, се пресметува на бруто приходите по стапка од 10%.

Бруто приходот е приходот кој би бил исплатен на странското правно лице доколку не се изврши задржување на данок од приходот кој би се исплатил.

Деловни Информации бр.11/2022

Доколку примателот на приход, врз кој се применува задржување на данок е резидент на странска држава која има договор со РМ за одбегнување на двојното оданочување во однос на даноците на доход и капитал, тогаш, даночната стапка која е утврдена за тој приход, не смее да ја надмине даночната стапка, која се применува за приходот одредена во договорот.

Даночно ослободување или пониска стапка одредена во договорот со странска држава се применува на приход врз кој се применува задржување на данок, ако исплатителот на приходот располага со пропишан образец заверен од надлежен даночен орган на странската држава и од УЈП, или одобрение за даночно ослободување издадено од УЈП.

Доколку исплатувачот примени одредби од договорот за одбегнување на двојното оданочување, а не се исполнети условите и поради тоа е платен помал износ на данок, исплатувачот на приходот е должен да ја надомести разликата меѓу платениот и долгуваниот износ на данок.

УЈП по барање на нерезидентот е должна да издаде потврда за платениот данок во РМ.

УЈП е должна да издаде одобрение или решение за одбивање на издавање на одобрение по поднесените барања за даночно ослободување или пониска стапка, во рок од 30 дена од денот на поднесување на барањето.

Лицето кое има обврска да го задржи данокот, поднесува **еднаш годишно** извештај за уплатениот данок по задршка до УЈП до 15 февруари наредната година, по годината во која постоела обврска за задржување на данокот.

Извештај за уплатениот данок по задршка за една година ги вклучува следниве информации за секое странско правно лице, во чие име е извршено задржување на данокот за односната година:

1. име на исплатувачот, фирма, седиште;
2. име на лицето - обврзник и држава во која лицето е резидент;
3. вид и износ на приход врз кој се применува задржување на данок;
4. износ на данок кој треба да се задржи и датата на доспевање на обврската и
5. износ на данокот кој е задржан и дата на уплатата.

Деловни Информации бр.11/2022

УЈП за задржаниот данок на странското правно лице го известува надлежниот даночен орган во странство по негово барање.

Субјектот кој врши исплата спрема резидент со седиште во држава со која РМ има склучено билатерален договор, може да поднесе барање за ослободување од задржан данок, доколку со билатералниот договор е предвидена нула или пониска стапка.

Општо барање заедно со потврда за резидентен статус се поднесува до УЈП на Образец ЗД-ДО.

Доколку не е можно да се обезбеди потврда за резидентен статус се поднесува барање на Образец ЗД-ДО-ДП преку нерезидентот до даночниот орган во странство, кој врши заверка на образецот.

Во услови кога задржаниот данок е плаќан, може субјектот да побара Барање за враќање на образецот ЗД-В/ДП преку даночниот орган во странство.

Во прилог е потврдата за резидентен статус на Мета (Facebook) со седиште во Р.Ирска, за Европски пазар.

Деловни Информации бр.11/2022

Aonad Gnó TCE 2
Rannóg na gCásanna Móra Corparáideacha
Teach Balaugh, 73-79 Sráid an Mhóta Iocht
Baile Átha Cliath 2.

www.revenue.ie

Information, Communications & Technology
Branch 2
Large Corporates Division
Ballaugh House, 73-79 Lower Mount Street
Dublin 2

Ref : 9692928F

Re : META PLATFORMS IRELAND
LIMITED

Certification of Tax Residence for Tax Year 2022

Dear Sir/Madam,

For the purposes of the tax treaties listed below, I confirm that the above named company is registered for corporation tax in Ireland and files its corporation tax returns, for the year stated above, on the basis that it is resident for tax purposes in Ireland. The company is therefore liable to Irish corporation tax on all of its profits wherever arising, for the said year.

Yours faithfully,

Aine Gorman
Information, Communications &
Technology Branch 2
Large Corporates Division

Information, Communications &
Technology Branch 2
Large Corporates Division

12/01/2022

Ballaugh House, 73-79 Lower Mount Street
Dublin 2

Ireland has signed Double Taxation Agreements / Treaties with the following countries:

Albania, Armenia, Australia, Austria, Bahrain, Belarus, Belgium, Bosnia & Herzegovina, Botswana, Bulgaria, Canada, Chile, China, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Egypt, Estonia, Ethiopia, Finland, France, Georgia, Germany, Greece, Hong Kong, Hungary, Iceland, India, Israel, Italy, Japan, Kazakhstan, The Republic of Korea, Kuwait, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Macedonia, Malaysia, Malta, Mexico, Moldova, Montenegro, Morocco, the Netherlands, New Zealand, Norway, Pakistan, Panama, Poland, Portugal, Qatar, Romania, Russia, Saudi Arabia, Serbia, Singapore, Slovakia, Slovenia, South Africa, Spain, Sweden, Switzerland, Thailand, Turkey, UAE, Ukraine, United Kingdom, USA, Uzbekistan, Vietnam, Zambia.

**РАЗЛИКИ ПОМЕЃУ ПРАКТИКАНСТВО И
ПРАКТИЧНА ОБУКА НА УЧЕНИЦИ И СТУДЕНТИ**

ПРАШАЊЕ:

Која е разликата на извршување на практикантска работа и практична обука на ученици и студенти?

ОДГОВОР:

Практичната обука на студенти, не треба да се подведува под практиканството, предвидено со Законот за практиканство, туку тоа е посебен вид стручна обука за време на студирање.

Разликата се однесува на следните одредби од Законот:

- ❖ Одредбите од Законот за практиканство се однесуваат на невработени лица, **(кои работодавачот има обврска да ги пријави/одјави во АВРСМ)**, согласно Законот за практиканство (“Службен весник на РСМ” 98/19, 103/21), а практичната обука на студенти се однесува на редовни студенти, **кои не се евидентирани како невработени лица, согласно Законот за стручно образование и обука (Службен весник на РСМ 71/06...64/18).**
- ❖ Надоместокот за практиканство, согласно Законот за практиканство, **се оданочува со данок на личен доход како доход од работа**, додека надоместокот за практична обука на ученици и практична настава на студенти во висина **најмногу до 8.000 денари месечно, е ослободен од оданочување**, согласно член 12 став 1 точка 14 од Законот за данок на личен доход (“Службен весник на РСМ” 241/18, 275/19, 290/20, 85/21).
- ❖ На надоместокот за **ПРАКТИКАНСТВО**, согласно Законот за практиканство, **се пресметува придонес врз основа на инвалидност и телесно оштетување причинето со повреда на работа или професионална болест (4%) и дополнителниот придонес за задолжително здравствено осигурување за случај на повреда на работа (0,5%)** и овој придонес **ГО ПРЕСМЕТУВА И ПЛАЌА ДРУШТВОТО КАЈ КОЕ СЕ ОДВИВА ПРАКТИКАНТСКАТА РАБОТА.**

Деловни Информации бр.11/2022

- ❖ На надоместокот за практична обука на ученици и практична настава на студенти се плаќа придонес врз основа на телесно оштетување причинето со повреда на работа и професионална болест (4%), и овој придонес го плаќа Установата од областа на образованието на ученици и студенти, согласно член 8 став 1 точка 1 и член 13 став 1 точка 13 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување.

Разлика

помеѓу практиканти и практична настава на ученици и студенти

ОПИС	ПРАКТИКАНТИ	УЧЕНИЦИ И СТУДЕНТИ
ЗАКОНСКИ ПРОПИС	ЗАКОН ЗА ПРАКТИКАНСТВО	ЗАКОН ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА
Статус	Невработено лице	Невработено лице
Услов	Физичко лице: Не во работен однос; Не е постар од 34 г. Завршено најмалку средно образование	Ученик, студент
Образование	Завршено	Во тек
Пракса/Обука	Подобрување на вештини и квалификации за побрзо и поуспешно вработување	Дел од образовниот процес услов за полагање испит
Склучување на Договор	Договор за практиканство меѓу работодавач и практикант	Договор за обука меѓу работодавач, лицето и образовната институција
Надомест за извршена работа	Во висина од: * 42% до 74% од Минимална нето плата до 3 месеци, * Минимална нето плата од 4 тиот месец	Износ определен во договорот
Број на ангажирани лица	До 5 вработени-1 практикант До 10 вработени 2 пратикант До 50 вработени 4 практикан До 150 вработени 8 практика До 250 вработ. 15 практикан До 500 вработ. 60 практикати	Неограничено

Деловни Информации бр.11/2022

Обврски кон Институции	Оглас за практиканти и пријава/одјава во АВРМ	Достава на Договорот со Образовната институција
Даночен третман на надоместокот	Данок на личен доход	Ослободен од данок на личен доход до 8.000 денари
ПРИДОНЕСИ: Придонес врз основа на инвалидност и телесно оштетување причинето со повреда од работа	Во висина од 4% од основницата која изнесува 50% од просечната плата по работник во РМ, Објавена во месец јануари во тековната година (се плаќа преку МПИН)	Во висина од 4% од основницата која изнесува 50% од просечната плата по работник во РМ Објавена во месец јануари во тековната година (се плаќа преку МПИН)
Дополнителен придонес за задолжително здравствено осигурување во случај на повреда на работа	Во висина од 0,5% од основницата која изнесува 50% од просечната плата по работник во РМ, Објавена во месец Јануари во тековната година (се плаќа преку МПИН)	Не се плаќа